

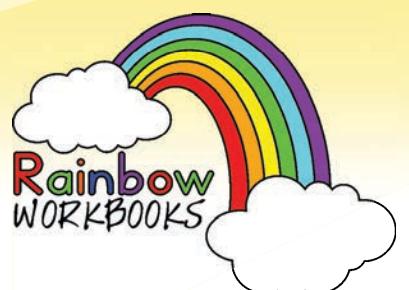

Mme Angie Motsheka,
Tonakolo ya Thutotheo

Rre Enver Surty,
Motlatsatonakgolo ya
Thutotheo

ISBN 978-1-920458-45-4

SETSWANA HOME LANGUAGE
GRADE 4 – BOOK 1
TERMS 1 & 2

ISBN 978-1-920458-45-4

**THIS BOOK MAY
NOT BE SOLD.**

Dibukatiro tse di kwaletswe barutwana ba Aforikaborwa ka fa tlase ga boeteledipele jwa ga Tonakolo ya Lefapha la Thutotheo. Mme Angie Motsheka le Motlatsatonakgolo ya Lefapha la Thutotheo. Rre Enver Surty.

Dibukatiro tsa Rainbow ke karolo ya maiteko a mangwe a Lefapha la Thutotheo a a ikaeletsweng go tokafatsa bokgoni jwa barutwana kgotsa baithuti ba Aforikaborwa mo mephatong e merataro ya ntlha. Jaaka e le sengwe sa dilo tse di kwa godimo mo Lenaneotirong la

Mmuso, porojeke e e etleediwa ke Letlotlo la Semmuso. Se se kgontshitse Lefapha go kwala dibukatiro tse ka dipuo tsotlhe tsa semmuso. mme ga di duelelwae.

Re solo fela gore dibukatiro tse di tlaa tswela barutabana mosola mo go ruteng ga bona ga letsatsi le letsatsi, le mo go netefatseng gore barutwana ba digela kharikhulamo ya bona. Re netefaditse gore re kaela morutabana sentle mo tirong nngwe le nngwe ka go tsenyeletsa mesupatsela go bontsha gore ke eng se morutwana a tshwanetseng go se dira.

Re solo fela gore bana ba tlaa itumelela go dira mo bukeng e fa ba ntse ba gola e bile ba ithuta, le gore wena jaaka morutabana, o tlaa abelana le bona boitumelo jwa bona.

Re go eleletsa katlego e kgolo mo tirisong ya dibukatiro tse, wena le barutwana ba gago.

PUOGAE YA SETSWANA – Mophato 4 Buka I

ISBN 978-1-920458-45-4

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Leina:

Mophato:

Buka I
Kgweditano
1 & 2

PUOGAE YA SETSWANA

Tsamaiso ya go kwala

Rulaganya

Swetsa ka ga setlhogo sa gago.
Bua le setlhophha sa gago go kgobokanya
dikakanyo. Dirisa mmepe wa tlhaloganyo
go sedifatsa dikakanyo tsa gago ka ga
poloto, baanelwa le maitshetlego.

Leyakgatiso kana Mokgwaritsokgwaritso

Maiteko a pele a go kwala la gago la ntlha.
Akanya ka ga baretsi, kagego le temana
nngwe le nngwe.

Boeletsa

Sekaseka leyakgatiso mme o neye
ditshwaelo tse di tswang mo balekaneng
le mo Siamisa diphoso.

Siamisa diphoso

Siamisa diphoso tsa mopeleto le tsa
matshwaopiso.
Baakanya leyakgatiso
(mokgwaritsokgwaritso).

Phasalatfa

Kwala leyakgatiso la gago le le
siamisitsweng diphoso sentle jaaka
setlankana sa bofelo sa go se neela.

Tsamaiso ya puiso

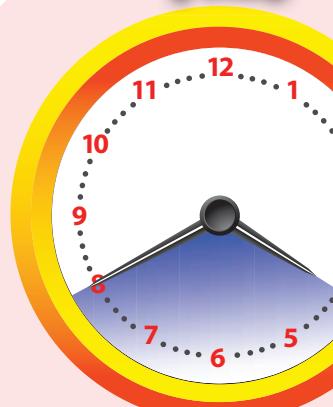

Pele ga puiso

- Akanya ka ga se o setseng o se itse ka ga setlhogo.
- Akanya ka ga mokwadi le letlha la phasalatso.
- Buisa ditemana tsa ntlha le tsa bofelo tsa karolo.
- Leka go bolelela pele gore sekwalwa se tlaa bua ka ga eng.

Puiso

- Fa o ntse o buisa, kgaotsa kgabetsakgabetsa go netefatsa gore o a tlhaloganya.
- Bapisa dipolelelopele tsa gago le se o se buisitseng.
- Fa o sa itse bokao jwa mafoko dirisa thanodi.
- Fa o sa tlhaloganye karolo, e buise gape ka iketlo.
E buisetse kwa.

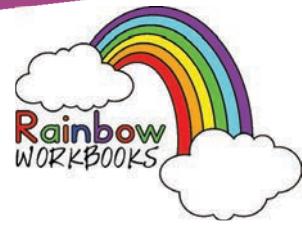
Morago ga puiso

- Leka go gakologelwa tshedimosetso e e rileng.
- Dira mmepe wa tlhaloganyo wa dikakanyokgolo.
- Kwala tshosobanyo go go thusa go gakologelwa
dikakanyokgolo.
- Dirisa dikakanyo go tswa mo go se o se buisitseng mo
go se o se kwalang.

Mophato 4

P u o g a e

YA SETSWANA

Buka e ke ya ga:

SETSWANA

Buka

I

DIKAEDI TSA GO DIRISA BUKATIRO E

Re go amogela mo Bukatirong ya Puogae ya Kgato ya Bogare. Maemo a Puogae ya Kgato ya Bogare a ikaeletswe go tlhabolola le go godisa bokgoni jwa puo ya barutwana mabapi le bokgoni jwa go buisana jo bo batliwang mo maemo a setho, le go tlhabolola le go godisa bokgoni jwa borutegi jwa bona jo bo tlhogekang mo go ithuteng go kgabaganya kharikhulamo. Re solo fela gore o tlaa bona Bukatiro e e le mosola thata mo go thuseng barutwana ba gago go godisa bokgoni jo.

Dirisa Bukatiro mmogo le metswedi e mengwe ya gago. Bona KPCT (CAPS) ya Kgato ya Bogare ya Puogae.

Bukatiro e rulagantswe go ya ka tsamao ya dibeke di le pedi tsa KPCT (CAPS). O tlaa fitlhela kakaretso ya dintlha tse di tshwanetseng go fitlhelwa mo go nngwe le nngwe ya dibeke tse pedi mo ditsebeng tsa 1, 35, 69 le 103tsa Bukatiro. Tikologo nngwe le nngwe ya dibeke di le 2 e rulagantswe go akaretsa bokgoni jwa puo bo le bone jwa puo jo bo latelang:

A re bueng

1 Go reetsa le Go bua (Molomo) – diura di le 2 ka tikologo ya beke

Barutwana ba tlhoka ditshono tsa kgabetsakgabetsa go godisa bokgoni jwa bona jwa Go Reetsa le Go Bua go ba kgontsha go kgobokanya tshedimosetso, gorarabolola mathata le go tlhagisa dikakanyo le megopoloo. Bukatiro e na le ditirwana di le mmalwa tsa go bua le tsa go reetsa tse o ka di atolosang go netefatsa gore barutwana ba bona dinako tse dintsinyana tsa go ikatisetsa ditiro tsa molomo.

A re buiseng

2 Go buisa le Go bogela – diura di le 5 ka tikologo ya beke

KPCT (CAPS) e batla gore barutwana ba buise le go bogela dikwalwa le mefutakwalo e e rileng mo tikologong ya dibeke di le 2. Se se akaretsa puiso: dkgankhutshe, thutaditso, ditiragalo tsa gago, makwalo, diimeile, ditsenywa tsa bukatsatsi, diterama, diathikele tsa makwalodikgang, diathikele tsa dimakasine, dipotsolotso tsa diyalemowa kana diromamowa, maboko, dikwalwa tsa tlhotlheto, dipapatso, ditaelo, dikaelo le tsamaiso. Gape, KPCT (CAPS) e batla gore barutwana ba buise dikwalwa tsa tshedimosetso tse di nang le ditshwantsho: mebepe, ditshate, ditheibole, dithalo, mebepe ya tlhaloganyo, ditshate tsa maemoa bosa, diphousetara, dikitsiso, ditshwantsho le dikerafo. O tlaa fitlhela tlhopho e ntle ya mefuta e ya dikwalwa mo Bukatirong.

KPCT (CAPS) e tlhophile tsamaiso ya puiso e e bopiwang ke dikgato tsa pele-ga-puiso, puiso le morago-ga-puiso. O tlaa fitlhela tlhaloso e e thusang ya sekerafo ya tsamaiso ya puiso mo bogareng jwa sephuthelo se se kwa pele sa buka.

A re kwaleng

3 Go kwala le Go tlhagisa – diura di le 4 ka tikologo ya dibeke di le 2

KPCT (CAPS) e batla gore barutwana ba bone ditshono tsa kgabetsakgabetsa go ikatisetsa go kwala mo mabakeng a farologaneng. Bukatiro e neelana ka diforeimi di le mmalwa tsa go kwala le dirulaganyi go tlhathhamolola tlhagiso ya barutwana ya dikwalo tse di kwadiwang, tsa ditshwantsho le tsa bobegakgang-bontsi. O tlaa fitlhela tlhaloso ya sekerafo ya tsamaiso ya go kwala mo bogareng jwa sephuthelo sa Bukatiro kwa morago.

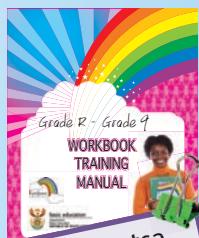

A re kwaleng

PUOGAE

4 Dipopego tsa Puo le Melawana – ura e le 1 mo tikologong ya dibeke di le 2

KPCT (CAPS) e neelana ka lenaneo la Dipopego tsa Puo le Melawana (dintlhana) tse di tshwanetseng go dirwa mo mophatong mongwe e mongwe. Bukatiro e akaretsa dithutiso tse di kgethegileng tsa nngwe le nngwe ya ditikologo tsa dibeke di le 2. Go le gantsi ditirwana tse di akaretsa "kitsiso" e e tlhalosang molawana wa puo.

Go ikgobokanyetsa go le gontsinyana o kopiwa go okomela Bukana ya Katiso ya Bukatiro.

Thitokgang 1: Dikgang le ditemana

Dikgang

Kgweditharo 1: Dibeke 1 - 2

1 Go tshameka motshameko 2

Pele ga puiso le polelelopele ka ga kgang.
 Go buisa kgang.
 Go tlota ka ga baanelwa, maitshetlego le poloto.
 Go tlota ka ga go bolelapele ka moo kgang e tlaa khutlang ka teng.
 Go kwala bokhutlo jwa kgang.
 Go tlhagisa motshameko ka ga kgang.
 Thutiso ya tlotlofoko e e lebeletseng mafoko a a totobaditsweng mo kgannyeng.

2 Go akanya ka ga kgang 4

Tlotlofoko: go nyalanya mafoko le bokao.
 Tekatlhaloganyo: go araba dipotso tse di bulegileng le tsa ditlhophontsi.
 Sosobanya tatelano ya ditiragalo mo kgannyeng.

3 Go diragetse eng morago 6

Go buisa bokhutlo jwa kgang.
 Go tlota gape ka ga se se diragetseng mo kgannyeng ka tatelano.
 Go nomora dipolelo go tswa mo kgannyeng ka tatelano.
 Kitsiso ya maina a a tlwaelegileng.
 Go balolola maina a a tlwaelegileng mo kgannyeng.
 Go ela tlhoko tsamaiso ya go kwala.

4 Go kwala kgang 8

Go sala morago dikgato tsa tsamaiso ya go kwala go kwala kgang.
 Go rulaganya kgang o dirisa mmepe wa tlhaloganyo.
 Go kwala kgang o dirisa foreimi.
 Go romela molaetsakhutshwe (SMS) o dirisa polelonolo.
 Tsenya mafoko a mašwa le bokao jwa ona mo thanoding

5 Mefuta e e farologaneng ya maina 10

Go balolola maina a a tlwaelegileng le mainatota.
 Go dirisa mainatota mo dipolelong.
 Maina a a balwang le a a sa balweng.

Go lemoga gore a maina a a balwa kgotsa ga a balwe.

6 Jabu o kgotlokotsa mae 12

Pele ga puiso le polelelopele mabapi le kgang.
 Tsenya mafoko a mašwa le bokao jwa ona mo thanoding.

7 Selo sephuthelo sa buka se re bolelelang sona 14

O dirisa kgang e e fetileng jaaka motheo wa tshekatsheko ya bukago ntsha tshedimosetso go tswa mo kgannyeng le mo sephuthelong sa buka, go sosobanya poloto, boaned.

8 Kwala sentle 16

Tsenya mafoko a mašwa le bokao jwa ona mo thanoding.

Dikgankhutshwe

Kgweditharo 1: Dibeke 3 - 4

9 Tsebe ya poko 18

Go buisetsa maboko a mabedi kwa godimo.
 Tlhoma matlho mo malepeng a poko: onomatopia, moribo le morumo.
 Araba dipotso tsa tekatlhaloganyo tse di ka ga leboko.
 Go balolola mafoko a a rumisanang le malepa a mangwe a poko.

10 Itlhamele leboko? 20

Go tlatsa mafoko a a rumang go feleletsa leboko.

Go kwala leboko ka sebedi se se rumang.
 Kitsiso ya mainakgopololo.
 Go tlatsa mainakgopololo a a nepagetseng mo dipolelong.

11 Lekwalo la maina 22

Go tlatsa mefuta e e farologaneng ya maina mo lekwalong go tsenya bokao.

Go kwala setsenywa sa bukatsatsi o dirisa mainakgopololo.
 Go sosobanya ditsenywa tsa bukatsatsi o dirisa dipolelonolo mo molaetsakhutshweng (SMSeng).
 Feleletsa foromo ya tshedimosetso ya gago mo sebopengong sa mainatota.

Balolola o bo o dirisa mainatota mo dipolelong.

Aroganya maina go ya ka mainatota a batho, mafelo kgotsa nako (letsatsi kgotsa kgwedi).

12 Loeto lwa sekolo lwa barati ba ditshenekegi 24

Buisa taletso ya loeto lwa sekolo Balolola maina.

Araba dipotso tsa tekatlhaloganyo.
 Buisa leboko o bo o balolola mafoko a a rumisanang. Thala setshwantsho se se ikaegileng ka leboko.

13 Serurubele o tswa kae? 26

Go buisa maboko a dibopego.
 Go tsenya matshwaopiso mo dipolelong.

14 Makopanyi 28

Go kgaoganya mainatswako go nna mainanolo.
 Go reetsa tumiso ya mafoko.
 Go balolola mainakgopololo.

15 Opela pina 30

Buisa leboko.
 Tsenya matshwaopiso mo dipolelong.
 Dilo tse o tshwanetseng go di gakologelwa mabapi le maina a a sa balweng.

16 A re kwaleng buka 32

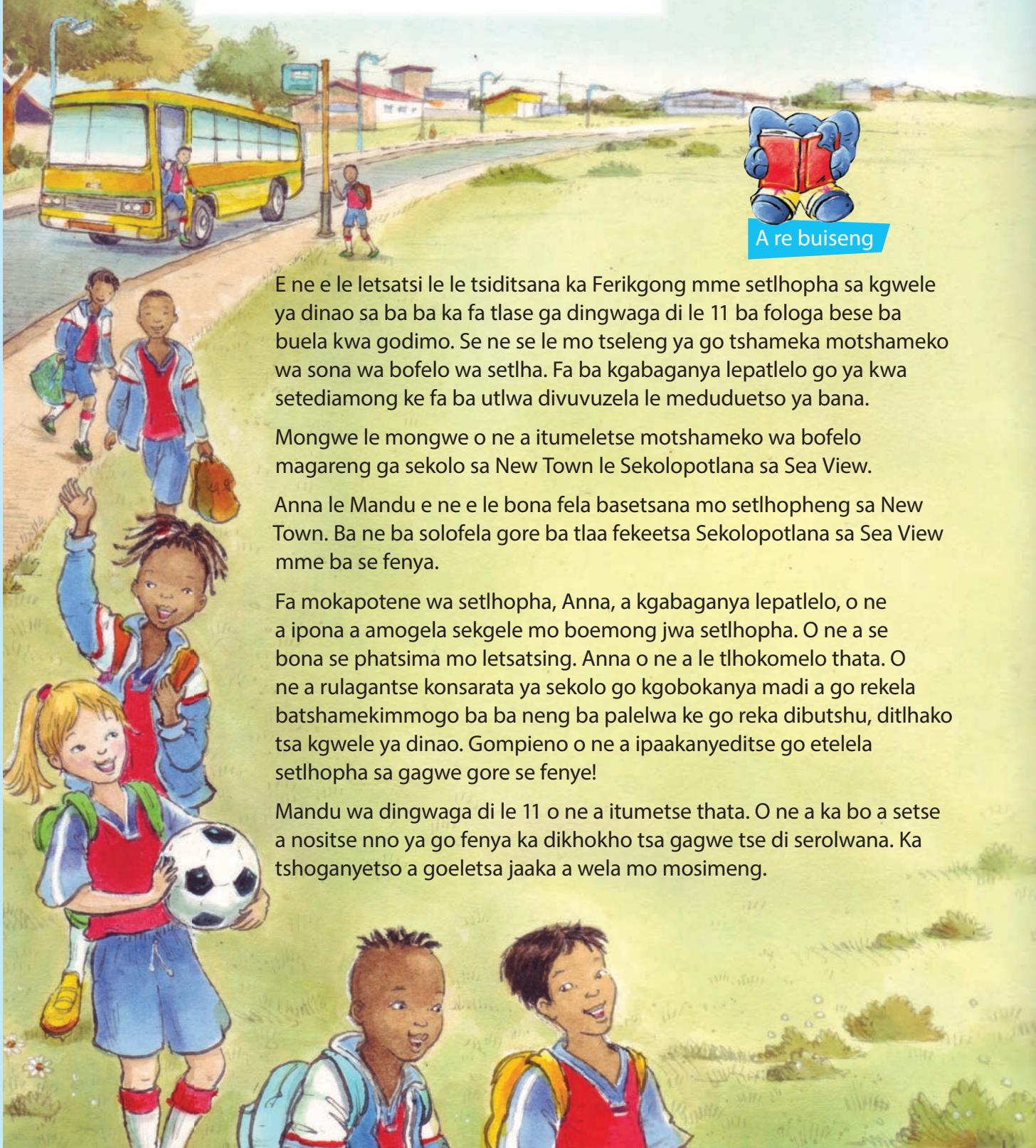
A re kwaleng buka.
 Go rulaganya go kwala buka ya dikgang.
 Go kwala le go tlhagisa buka ya dikgang e e ka gagolwang.

Go tshameka motshameko

Lebelela sethwantsho mme o bue gore o akanya kgang e bua ka ga eng. A o akanya gore kgang e e tlaa bua nnete? O akanya bana ba ba mo kgannyeng ba na le dingwaga di le kae?

Pele o buisa

● Leba ditshwantsho le dithhogo mme o leke go akanyetsa pele gore sekwalwa se tlaa nna ka ga eng. ● Buisa tsebe ka bofelo go bona gore o ya go buisa ka ga eng.

Fa o ntse o buisa

● Bapisa kakanyetso ya gago le se o se buisang. ● Fa o sa tlhaloganye karolo, e buise gape ka iketlo. E buisetse godimo.

E ne e le letsatsi le le tsiditsana ka Ferikgong mme setlhophpha sa kgwele ya dinao sa ba ba ka fa tlase ga dingwaga di le 11 ba fologa bese ba buela kwa godimo. Se ne se le mo tseleng ya go tshameka motshameko wa sona wa bofelo wa setlha. Fa ba kgabaganya lepatlelo go ya kwa setediamong ke fa ba utlwa divuvuzela le meduduetso ya bana.

Mongwe le mongwe o ne a itumeletse motshameko wa bofelo magareng ga sekolo sa New Town le Sekolopotlana sa Sea View.

Anna le Mandu e ne e le bona fela basetsana mo setlhopheng sa New Town. Ba ne ba solo fela gore ba tlaa fekeetsa Sekolopotlana sa Sea View mme ba se fenya.

Fa mokapotene wa setlhophpha, Anna, a kgabaganya lepatlelo, o ne a ipona a amogela sekgele mo boemong jwa setlhophpha. O ne a se bona se phatsima mo letsatsing. Anna o ne a le tlhokomelo thata. O ne a rulagantse konsarata ya sekolo go kgobokanya madi a go rekela batshamekimmogo ba ba neng ba palelwa ke go reka dibutshu, ditlhako tsa kgwele ya dinao. Gompieno o ne a ipaakanyeditse go eteleta setlhophpha sa gagwe gore se fenya!

Mandu wa dingwaga di le 11 o ne a itumetse thata. O ne a ka bo a setse a nositse nno ya go fenya ka dikhokho tsa gagwe tse di serolwana. Ka tshoganyetsa a goeletsja jaaka a wela mo mosimeng.

"Nthusang!" a lela. Anna, Peter le Jabu ba tabogela kwa morago go mo thusa. "Nnyaya tlhe!" a lela, jaaka a kwetsepela ka leoto le le lengwe. "Ga ke kgone go ema ka maoto a me!" o ne a dula mo tlhageng. "Ke solo fela gore ga ke a robega lengenana," a bua a tshologa dikeledi.

Anna o ne a gakgamala gore kgobalo ya ga Mandu e tlaa mo ama jang. "Fa Mandu a sa tshameke, go raya gore nka se ka ka tshameka. Ke tshwanetse go mo isa kwa tleliniking".

Anna o ne a hemela kwa godimo.

"O se ka wa tshwenyega Mandu," a bua. "Ke tlaa go isa kwa ngakeng."

"Nnyaya, Anna, nnyaya! O ka se ka wa dira seo. Ke tlaa ema fa go fitlha morago ga motshameko."

"Ga o a tshwanelo go nna fa o le esi, Mandu," ga araba Anna.

Anna a retologela kwa setlhopheng sotlhe. A tshwara dikeledi gore di se ka tsa tshologa, mme a re, "tswelelang le ye go tshameka. Mme le netefatse gore le a fenza!"

A re kwaleng

Bua le molekane wa gago ka ga ka moo o akanyang gore kgang e feletse ka teng. Morago o kwalele kgang bokhutlo jwa mafoko a le 40-50. A Anna o tlaa tshameka kgotsa o tlaa thusa Mandu?

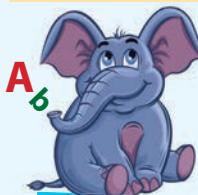

Go akanya ka ga kgang

A re bueng

Re itse ka ga baanelwa mo kgannyeng ka ditiro, dikakanyo le dipuo tsa bona. Bua ka ga semelo sa ga Anna gore ke motho yo o ntseng jang. Bua ka ga gore o dirile eng, o ne a akanya eng le ka ga ditiro tsa gagwe.

A

Tiriso ya mafoko

akantse
phatsima
lebile
kgobalo
tlhagafalela

galalela

bogetse

naganne

ka maatla

thinyego

A re kwaleng

Buisa kgang e e ka ga Mandu le Anna o bo o araba dipotso tse.

Baanelwa ba bagolo ba babedi ba kgang e ke bomang?

Jaanong sekeletsa tlhaka e e fa thoko ga karabo e e nepagetseng.

Re itse jang gore Mandu o ne a tsetsenega.

- 1 Ga a bona mosima o o mo tlhageng.
- 2 O ne a akantse go nosa nno e e fenyang.
- 3 O ne tlhagafalela go tshameka.
- 4 O ne a sa kgone go robala bosigo jo bo fetileng.

Re itse jang gore batshameki ba ne ba itumetse thata?

- 1 Ba ne ba eletsa go fenza.
- 2 Ba utlwile divuvuzela di lela.
- 3 Ba ne ba fologa bese ba buela kwa godimo.
- 4 Ga ba a thusa Mandu.

Ke ditlhophha dife tse pedi tse di neng di tshameka mo motshamekong?

Batla polelo mo kgannyeng e e bontshang gore Anna e ne e le motho yo o tlhokomelang.

A o nagana gore Anna e ne e le tsala e e siameng mo go Mandu? Goreng?

Arekwaleng

Kwala tshosobanyo ya mafoko a le 40-50 ka ga se se diragaletseng Mandu.

Go diragetseng mo kgannyeng

Jaanong buisa bokhutlo jwa kgang.

A re buiseng

Anna o ne a tshegetsa Mandu fa ba boela kwa beseng, mme ba ya kwa tliniki mmogo. Ngaka e ne ya tlhatlhoba leoto la ga Mandu. O ne a mo tsaya X-rei, a le lebelela mme a nyenya. O ne a ba bolelela gore leoto la ga Mandu le tlaa siama. O ne a le tlama mme a bolelela Mandu gore a ka nna a tshameka kgwele ya dinao gape fela fa a tokafala.

“Fa o rata,” ga bua ngaka, “ke ka nna ka gweeletsa kwa setediamong. Ke na le sebaka ke sa bogele motshameko wa kgwele ya dinao.”

Mme ngaka e e molemo e ne ya gweeletsa kwa setediamong. Ba goroga ka nako ya go ikhutsa. Dino di ne di le maleka, Newtown di le 2 Sea View di le 2. Fa motshameko o simolola gape, basetsana ba babedi ba tsena mo lepatlelong.

Anna ka bonako a nosa nno ya boraro ya New Town, mme pele ga phala ya bofelo, Mandu a nosa nno ya bone. Babogediba duduetsa ba rotloetsa, le divuvuzela tsa utlwala bokgakaleng jwa motse o o gaufi.

Basetsana ba babedi ba ne ba itumetse thata fa setlhophpha se ne se ya go amogela sekgele sa sekolo sa bona.

Pele o buisa

- Leba ditshwantsho le ditlhogo mme o leke go akanyetsa pele gore sekwalwa se tlaa nna ka ga eng.
- Buisa tsebe ka bofeso go bona gore o ya go buisa ka ga eng.

Fa o ntse o buisa

- Bapsa kakanyetso ya gago le se o se buisang.
- Fa o sa tlhaloganye karolo, e buise gape ka iketlo. E buisetse godimo.

A re bueng

Refosana le tsala ya gago go bua gore go diragetseng go tloga ka nako ya fa setlhophpha sa kgwele ya dinao se fologa mo beseng go fitlha kwa bokhutlong jwa kgang fa setlhophpha sa New Town se fenya motshameko. O se ka wa lebala go bua gore dino di ne di eme jang.

A re kwaleng

Kwala dinomoro tsa dipolelo tse go tloga ka 1 go fitlha ka 6 go bontsha tatelano eo dilo di diragetseng ka yona mo kgannyeng.

	Mandu ga a a bona mosima mo tlhageng mme a wela mo go ona.
	Anna o ne a isa Mandu kwa ngakeng.
	Ngaka e ne ya busetsa basetsana kwa lebala la metshameko.
	Bana ba ne ba palama bese ya go boela kwa lebala la metshameko.
	Ba ne ba kgabaganya lepatlelong ba ya kwa lebala la metshameko.
	Ditokololo tsa setlhophpha di ne di itumetse thata fa di amogela sekgele sa tsona.

Maina a a tlwaelegileng

A re kwaleng

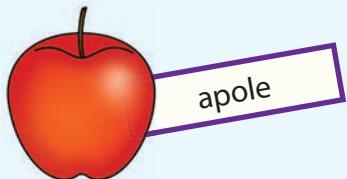
dikhokho

Maina a a tlwaelegileng ke maina a dilo tse di gopolwang tse o sa kgoneng go di bona le go di ama.

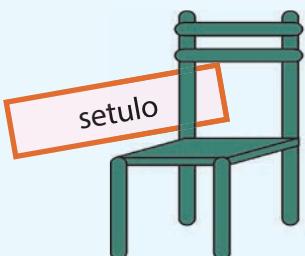
mpopo

apple

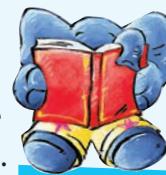

pene

setulo

Jaanong
kwala maina
a mangwe a a
tlwaelegileng a
o ka akanyang
ka ga ona.

Are buiseng

A re kwaleng

Jaanong kwala dipolelo di le thataro o dirisa mangwe a maina a atlwaelegileng a o a boneng.

Ka moo o ka kwalang tlhamo ka teng

Fa o kwala tlhamo, o tshwanetse go sala morago dikgato di le tlhano.

- 1** Rulaganya tlhamo ya gago o dirisa mmepe wa tlhaloganyo.
  - 2** Kwala kgang ya maikutlo a gago.
  - 3** Siamisa mopeleto le matshwaopuso.
  - 4** Boeletsa kgang ya gago.
  - 5** Baakanya diphoso mo kgannyeng ya gago.
  - 6** E kwale sentle mo bukeng ya gago.

Go kwala kgang

A re kwaleng

Tlatsa mmepe wa tlhaloganyo go bontsha gore go diragetse eng mo kgannyeng ka ga motshameko o mogolo.

1

Matseno

Bana ba ne ba ya kwa kae? Goreng?

2

Mmele

Go diragetse eng?

Kwala leina la kgang?

3

Mmele

Morago go diragetse eng?

4

Bokhutlo

Kgang e khutlide jang?

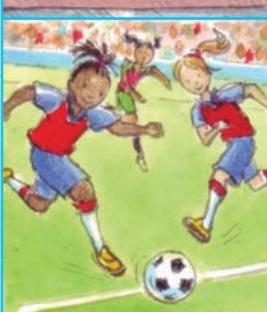
A re kwaleng

Jaanong dirisa mmepe wa tlhaloganyo go go thusa go kwala kgang ya gago mo tsebeng e. Re go tsenyeditse ditshwantsho dingwe go go thusa. Kgang ya gago e nne mafoko a le 120 – 140.

- Dirisa mmepe wa tlhaloganyo go go thusa go rulaganya go kwala sekwalwa sa gago
- Kgwaritsakgwaritsa sekwalwatlhomo sa gago
- Kopa tsala go runa sekwalwatlhomo sa gago
- Boeletsa sekwalwa sa gago o bo o baakanya diphoso tse di setseng.

Leina la kgang

Romelela mokapotene wa setlhophpha sa kgwele ya dinao sa New Town molaetsakhutshwe (sms).

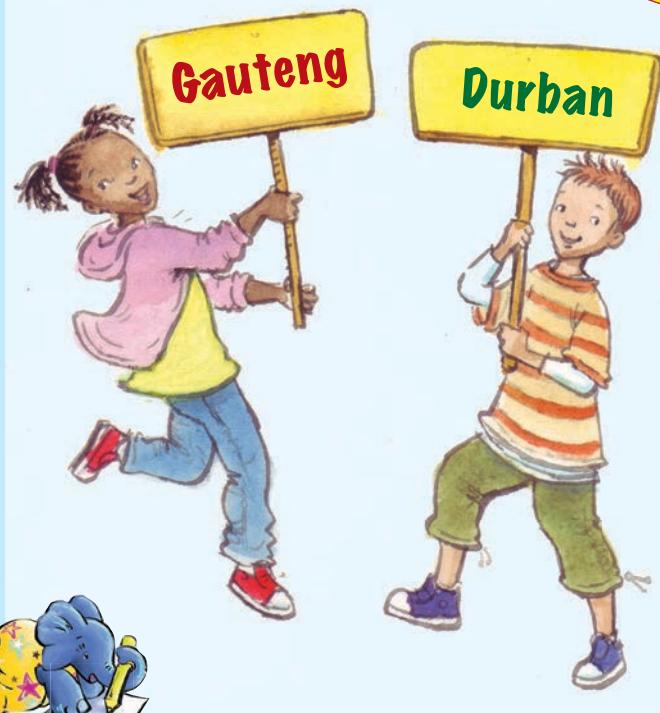

Mefuta e e farologaneng ya maina

Mainatota

Mainatota ke maina a batho, mafelo, dikgwedi le malatsi. Go le gantsi a simolola ka tlhakakgolo.

John

A re kwaleng

Kwala mangwe a mainatota a batho le mafelo.

Batho	
Mafelo	

Ferikgong

L	M	L	L	L	L
1	2	3	4	5	
6	7	8	9	10	11
13	14	15	16	17	18
20	21	22	23	24	25
27	28	29	30	31	

Bongi

Phatwe

L	M	L	L	L	L
1	2	3			
4	5	6	7	8	9
11	12	13	14	15	16
18	19	20	21	22	24
25	26	27	28	29	31

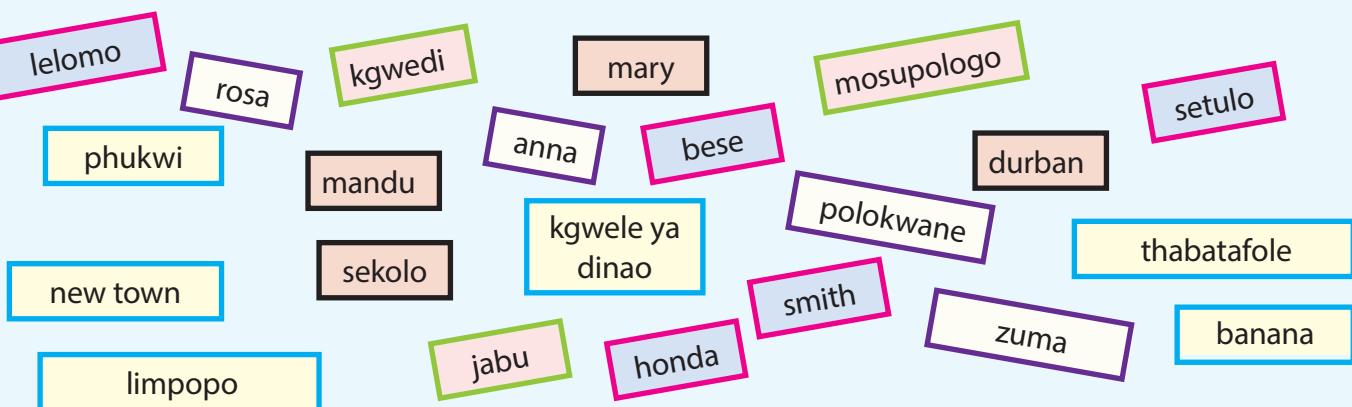
Ati

Polokwane

Sekeletsa mafoko a e leng mainatota e bile a tshwanetse go simolola ka tlhakakgolo.

A re kwaleng / Kwala dipolelo di le nne o dirisa mainatota mo go tsona.

Maina a a balwang ke eng? Ke maina a dilo tse re kgonang go di bala, jaaka diphologolo le batho. Re dirisa mafoko, ntsi kgotsa dingwe kgotsa mmalwa kgotsa bontsi jwa, fa re bua ka maina a a balwang.

Maina a a sa balweng ke eng? Ke maina a dilo tse re sa kgoneng go di bala, jaaka motlhaba, metsi le letswai. Re dirisa mafoko, motlele kgotsa go se nene kgotsa bontsi jwa, fa re bua ka ga maina a a sa balweng.

Botsa tsala ya gago ka ga dilo tse di mo phaposiborutelong kgotsa kwa gae. Botsa dipotso tse di simololang ka

A re bueng

di kae? kgotsa di kanakang

?

A re kwaleng

Thalela maina a a tlwaelegileng mo polelong nngwe le nngwe ya tse di latelang. Swetsa gore a a balwa kgotsa ga a balwe, mme o tshwaye lebokoso le le nepagetseng. Morago o sekeletse mainatota.

A a balwang

A a sa balweng

1	Ke tshwerwe ke tlala mme dijo tse di setseng ga di a lekana.
2	Mmapula o na le dimpopo tse dintsi.
3	Jabu o tshameka mo motlhabeng.
4	Dan o na le bokgaitsadi ba babedi.
5	Mareko o rata senkgwe.
6	Re ile kwa mafelong a a itumedisang mo Gauteng.
7	Bana ba mo phaposiborutelong ya me ba rata motshameko.
8	Ke na le dihutshe di le mmalwa.
9	Dineo a se ka a ja sukiri e ntsi.
10	Thuli a nwe metsi a mantsi.

Jabu o kgotlokotsa mae

Lebelela ditshwantsho mme o buise dipudula tsa puo. Morago o tlottlele tsala ya gago kgang, le refosaneng. Tlatsa pudula ya bofelo go bonsha gore Jabu o akantse eng.

A re bueng

1

2

A re kwaleng

Jaanong tlatsa kgang mo mafelong a a nepagetseng mo mmepeng wa tlhaloganyo.

1

Mo matsenong

- Dirisa mmepe wa tlhaloganyo go go thusa go rulaganya go kwala sekwalwa sa gago
- Kgwaritsakgwaritsa sekwalwatlhomo sa gago
- Kopa tsala go runa sekwalwatlhomo sa gago
- Boeletsa sekwalwa sa gago o bo o baakanya diphoso tse di setseng.

2

Go diragetse eng

Setlhogo sa kgang

3

Tlhalosa gore go diragetse eng mo setshwantshong sa 3

4

Kwa bokhutlong, bua ka moo kgang e khutlileng ka teng

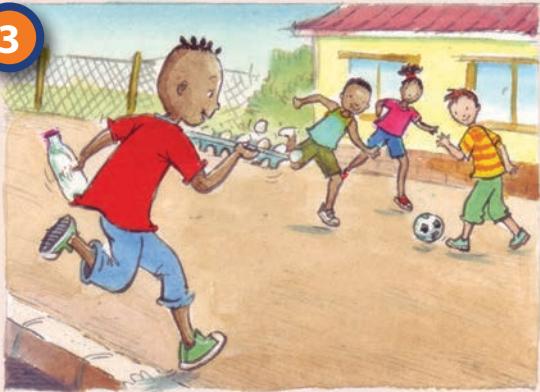

A re kwaleng

Jaanong dirisa mmepe wa tlhaloganyo go kwala
kgang ya gago.

M
A
Š
W
A

3

4

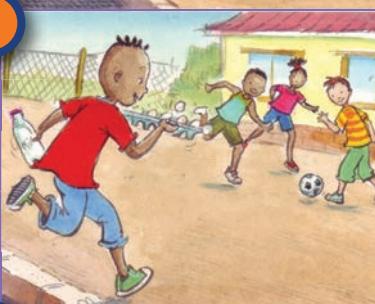
1

2

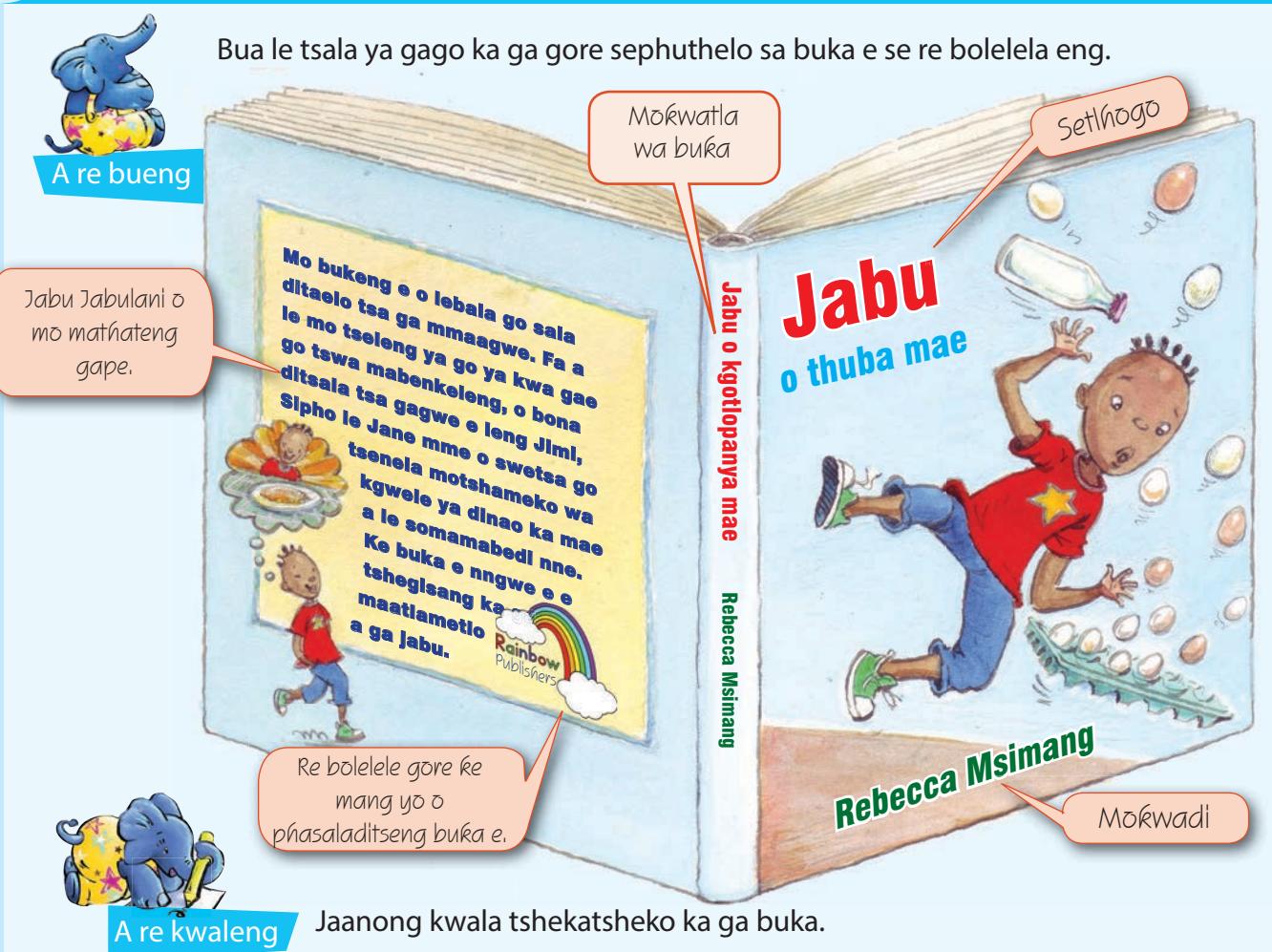
3

4

Seo sephuthelo sa buka se re bolelelang sona

Jaanong kwala tshekatsheko ka ga buka.

Leina la buka	
Mokwadi	
Baanelwabagolo	
Mophasalatsi	
Go diragala eng mo kgannyeng?	
Kwala dipolelo di le pedi tse di re bolelelang gore go na le dibuka tse dingwe tse di buang ka ga Jabu Jabulani.	

Akanya gore o Jabu. Kwala setsenya sa bukatsatsi o sosobanya ka mafoko a le 40 se se diragetseng mo letsatsing leo.

A re kwaleng

Dumela BuKatsatsi

Letlha:

A re kwaleng

Nyalanya maina a le matlhaodi a a a tlhalosang.

Matlhaodi a re bolelela go le gontsi ka ga maina, jaaka, mosetsana yo **montle**.

Matlhaodi	mošwa	montle	godimo	maatla	bonya
------------------	-------	--------	--------	--------	-------

Maina	ngwana	lelomo	pholo	khudu	kago
--------------	--------	--------	-------	-------	------

Jaanong nyalanya mafoko a le malatodi a ona mo moleng o o kwa tlase.

Malatodi ke mafoko a a nang le bokao jo bo latolang, jaaka, **montle – maswe**

moleele	siame	gonnye	montle	tlhoka	boleta
---------	-------	--------	--------	--------	--------

gontsi	huma	mokhutshwane	bosula	popota	maswe
--------	------	--------------	--------	--------	-------

Boithabiso

Gatisa mola go tswa kwa seshwantshong go ya kwa leinagobokeng le le nepagetseng.

Mainagoboka ke maina a setlhophpha sa batho kgotsa dilo, jaaka, **motlhape wa dikgomo**

motlhape**seboka****setlhophpha****segopa****motshitshi****ngatana**

A re kwaleng

Lebelela setlhogo sa kgang mo bogareng jwa mmepe wa tlhaloganyo. Morago o tlatse tshedimosetso e nngwe ka ga setlhogo sengwe le sengwe mo go lengwe le lengwe la mabokoso a mmepe wa tlhaloganyo.

Mo papetlanatirong e re lebeletse ka moo ditemana di kwadiwang ka teng. Dikgang tsotlhe di na le ditemana mme temana nngwe le nngwe e bua ka ga setlhogo kana kakanyokgolo e le nngwe. Gantsi polelo ya ntlha ke polelotlhogo. E re bolelela gore temana yotlhe e ya go bua ka ga eng.

Temana 1

Leina la me ke _____
_____.

Ke na le dingwaga di le
_____.

Ke nna kwa _____.

Temana 3

Ke tsena sekolo sa _____
_____.

Ke mo Mophatong wa _____.

Dirutwa tse ke di ratang ke _____
_____.

**G
O
T
L
H
E
K
A
G
A
M
E**

Temana 2

Mo lelapeng la gaetsho go na le
batho ba le _____.

Ke nna le _____.
Ke na le seotlwana se go tweng
_____.

Temana 4

Fa sekolo se tswa ke rata go _____
_____.

Ditsala tsa me di _____.

Bosigo pele ke robala ke _____
_____.

A re kwaleng

Dirisa mmepe wa gago wa tlhaloganyo go kwala kgang ka ga gago. Go le gantsi re tlola mola magareng ga ditemana.

Fa o sena go fetsa go kwala kgang ya gago kopa tsala ya gago go e buisa le go baakanya diphoso.

Simolola ka go kwala maiteko a gago a pele a kgang ya gago.

Morago o e kwale sentle mo bukeng ya gago.

Temana 1

Temana 2

Temana 3

Temana 4

Tsebe ya pokon

A re buiseng

A re kwaleng

Buisetsa leboko kwa godimo. Fa o buisa, reetsa moribo kgotsa morumo wa lona, gammogo le phethene ya mafoko a a rumisanang. Reetsa mafoko a a dumang go tshwana le medumo ya diphologolo.

PUO YA DIPHLOGOLO

Dikatse di re mmiao, ditau di a rora,
Merubisi e re huuhuu,
Dinyetse di re tsintsirtsintsiri,
dipeba di re tswiitswi
Dinku di re mmeee, mme nna ke a BUA!

Dikgomu di re mmuuo
Dipidipidi di re kwaakwaa,
maeba a re kunkuuru

Dikolobe di re gweegwee, dipitse di re neiineii
Dikoko di re kokokokooooko,
Nna ke a BUA

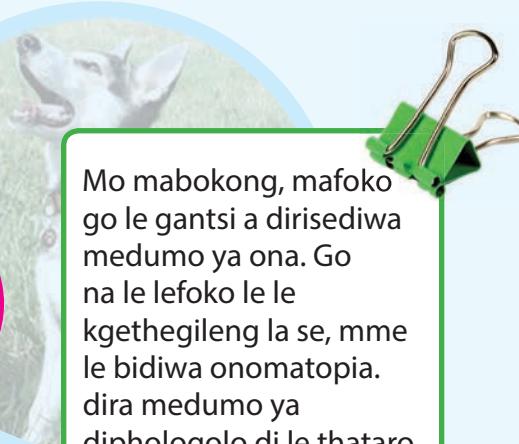
Dintsi di re hammm, dintšwa di a bogola
Bommamanthwane ba re tshitshiri, diphiri
di re huuhuu.

Digwagwa di re gwaagwaa,
dipapagae di re kwaakwaa
Dinotshe di a bobora, mme
nna ke a BUA.

A Shapiro (ranotswe)

Mo mabokong, mafoko
go le gantsi a dirisediwa
medumo ya ona. Go
na le lefoko le le
kgethegileng la se, mme
le bidiwa onomatopia.
dira medumo ya
diphologolo di le thataro
tse di kailweng mo
lebokong. A tsala ya
gago e fopholetse gore o
phologolo mang.

Tlatsa maina a diphologolo tse thataro tse di kailweng mo lebokong mme ka
fa tlase ga nngwe le nngwe o tlatse modumo o e o dirang.

katse

mmiao

Jaanong tlatsa mafoko go tswa mo lebokong a a rumisanang le mafoko a.

rora

gona

bua

A re buiseng

Jaanong buisetsa leboko le le latelang kwa godimo mme morago o thalele dipara tsa mafoko a a rumang ka mebala e e farologaneng. Thalela madiri otlhe a a re bolelelang gore khudu e dirile eng. Mme morago o arabe dipotso.

KHUDU E NNYE

Go kile ga bo go le khudu e nnye,
E ne e tshela mo lebokosong.
E ne e thuma mo letamong,
E ne e palama mafika.
E ne e latswa menang,
E ne e latswa dirurubele,
Le nna ya ntatswa.
E ne ya tshwara menang,
E ne ya tshwara dintsi.
E ne ya tshwara dirurubele,
Mme ga e a ka ya ntshwara.

A re kwaleng

C Lindsay (ranotswe)

Khudu e ne e nna kwa kae?

Khudu e ne e thuma kwa kae?

Khudu e palame kwa kae?

Khudu e ne e thaisa eng ka leleme?

Khudu e ne ya tshwara eng?

Itlhamele leboko?

Feleletsa leboko le ka go tlatsa mafoko a a rumisanang a a tlogetsweng.

A re kwaleng

galase

terena

phaposiborutelo

pula

boleletse

tsididi

Leboko ka ga me

Ke mo Mophatong wa 4 _____.

Ke a e rata fa e sa _____.

Ke a e rata fa e sa _____.

Mme ke tsamaya ka baesekele e seng ka _____.

Ga ke e rate fa e le _____.

Go le gantsi ke dira se ke se _____.

A re kwaleng

Itlhamele leboko. Leka go dirisa mafoko a a rumisanang kwa bokhutlong jwa mela yotlhe ya dipalomaleka.

Setlhogo sa leboko

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

Mainakgopololo

A re kwaleng

Tlatsa maina a maikutlo a a bontshiwang ke difatlhego tse. Ano ke mainakgopololo.

boifa

itumetse

tenegile

tlhontse

Batla mainakgopololo

Leinakgopololo ke sengwe se o sa kgoneng go se bona, utlwa, nkgelela, ama kgotsa latswa.

A re kwaleng

Feleletsa dipolelo tse ka go tlatsa mainakgopololo.

1. Mandu o ne a _____ thata fa a ne a gobala lengenana.

2. O ne a ikutlw a _____ fa a ne a akanya gore a ka se ka a tshameka mo motshamekong.

3. O ne a ikutlw a _____ ka gobo a ne a sa lebelela kwa a yang teng.

4. Re ne ra ikutlw re _____ fa emelentshe e ne e goroga go mo tsaya.

5. Go tsere Mandu _____ e kgolo go tshameka gape.

6. Setlhophsa Pono ya Lewatle se tlogile ka _____.

sotlegile

thotloetsso

tenegile

utlwile
botlhoko

tlhonya

tshoga

A re buiseng

Buisa lekwalo mme morago o tlatse maina gore lekwalo le utlwale sentle.

- Tlatsa mainatota a a simololang ka tlhakakgolo mo meleng e metala.
- Tlatsa maina a a tlwaelegileng a a kayang dilo mo meleng e mehibidu.
- Tlatsa mainakgopolu a a buang ka moo o ikutlwang ka teng mo meleng e e botala jwa legodimo.

Dumela _____

Ke go kwalela lekwalo le ke le mo malatsing a boikhutso. Ke tlile le ausi, _____.

Go monate e le ruri mono _____.

Maabane re ne ra ya kwa _____ mme morago
re ne ra ya go tshameka _____.

Morago re ne ra ya kwa suphamaketeng. Re ne ra reka dijo tsa kwa
gae. Re ne ra reka _____, _____, _____

le _____.

Maabane bosigo re ne ra ya go bogela filimi e e bidiwang “Dikgodumodumo mo lefatsheng la rona”.

Ke ne ka ikutlwua ke _____ nako nngwe le nngwe fa ke ne ke bona kgumodumo ka
_____ o mogolo. Re ne ra goelets!

Morago ga moo ke ne ke palelwa ke go robala. Ke ne ke _____ thata e bile ke lora
ditoro tse di tshosang.

Re tlaa boa beke e e tlang. Ke emetse go boela morago kwa sekolong.

Weno
_____

24 Steve Biko Road

Sea View

0120

12 Mopitlw 20 _____

A re kwaleng

Jaanong a re akanyeng ka ga buka e e e go jesitseng
monate. Kwala kgang ka dipolelo di le 3-4.

Jaanong kwalela tsala
molaetsakhutshwe (SMS) o mo ona o
buang ka mo kgang e dirileng gore o
ikutlwae ka teng.

Tlatsa karata e ka ga gago. Dikarabo tsotlhe ke mainatota, ka jalo a tshwanetse go simolola ka tlhakakgolo.

A re kwaleng

Gotlhe ka ga me

Leina la gago ke mang?	
O tsaletswe kwa kae?	
Letsatsi la botsalo la gago le mo kgwedding efe?	
Leina la sekolo sa gago ke mang?	
O nna mo porofenseng efe?	
Leina la tsala nngwe ya gago ke mang?	
Leina la morutabana wa phaposiborutelo ya gago ke mang?	
Leina la buka e o e ratang ke mang?	
Lenaneo le o le ratang la TV ke mang?	
O rata go etela lefatshe lefe?	

A re kwaleng

Jaanong sekeletsa mainatota mo tafoleng e e fa tlase.

Gongwe e ka nna maina a batho, mafelo, malatsi kgotsa dikgwedi.

johanenesburg	veronica	mandu	losikisiki	ntatemogolo
mosupologo	setulo	buka	durban	mapula
motsekapa	lelomo	bišopo	lebolomo	tšhere
anna	kuku	polokwane	baesekele	pene
ditlhako	kgomo	poo	nkwe	setlhako
labone	ngwanatsele	phukwi	nonyane	senthaga

Kwala mainatota go tswa mo lenaneong le fa godimo mo dikholomong tse di nepagetseng tse di fa tlase. Kwala maina a a tlwaelegileng mo dikholomong tsa bofelo.

Mainatota			Maina a a tlwaelegileng	
Motho	Lefelo	Nako	Selo	Selo

A re buiseng

TALETSO

Setlhophpha sa Tikologo ya Sekolo sa
Sekolopotlana sa New Town.

Dumelang bana ba Mophato wa 4

Fa le rata go ithuta go le gontsinyana ka ga diphologolo le
ditshenekegi, tsenelang setlhophpha sa tikologo.

Go diragala eng mo malatsing a a boikhutso?

Leeto le le kgethegileng la go bogela ditshenekegi le rulaganyeditswe
malatsi a boikhutso a dikolo ka Diphalane.

Tlaya o tle go bona dinotshe le dirurubele, ditshoswane,
dipodilekgwana le ditsie mo Ditshigwaneng tsa Green Valley.

Nako: 09:00–16:00

Letlha: Laboraro, 6 Diphalane

Lefelo la go tloga: Phaposiborutelo ya Mophato
wa 4 D

O tshwanetse go tla ka: dijotshegaré tsa gago le senotsididi
Pene, buka ya dintlha, hutshé ya letsatsi
le khamera fa o
na le yona.

O SE KA WA TSHWENYA DIKHUKHWANE.

A re kwaleng

Buisa taletso gape mme morago o arabe dipotso.

Bana ba Mophato 4 ba ne ba laletswa go tswa leeto lefe?

Leeto le tlala simolola ka letsatsi lefe le ka nako mang?

Bana ba tshwanetse go tla ka eng?

"O se ka wa tshwenya dikhukhwane" E kaya eng?

A o ka rata go tswa leeto la sekolo la mofuta oo. Goreng?

TSHENEGEGI

Tshenekegi e na le dikarolo di le tharo tsa mmele, ga go sepe se sengwe fa e se tse tharo tse fela, e leng, tlhogo, sehuba le mpa. Ke tsona dikarolo tsotlhe tse re di bonang.

A re kwaleng

Tlhogo e na le dikarolo tsa molomo tse di tlhamegileng, ka matlhomantsi. Dinakana di utlwelala tsotlhe mo lefatsheng, di a utlwa e bile di a ama e bile di a nkgelela.

Sehuba ke moo maoto a tlhomilweng teng. Dipara tse tharo, maoto a marataro gotlhe. Ke kwa diphuka di tlhomilweng teng. Go fofa kgotsa go gagaba.

Fela ke utlwa thulaganyo tsotlhe di leng teng. Dithulaganyo tse e di tlhokang. Go hema, go ikoketsa le go tlhafuna, Dijo tse e tshelang ka tsona.

Buisetsa leboko kwa godimo. Thalela dipara tsa mafoko a a rumisanang. Morago o dirise tlhaloso e e mo lebokong jaaka kaedi go thala setshwantsho sa tshenekegi.

Serurubele o tswa kae?

Lebelela maboko a. O lemoga eng ka ga ona? A farologana jang le maboko a mangwe a o a buisitseng? A o a rata? Goreng?

A re bueng

A re buiseng

Jaanong buisa maboko.

Serurubele dumela,
o ntse o le kwa
kae?

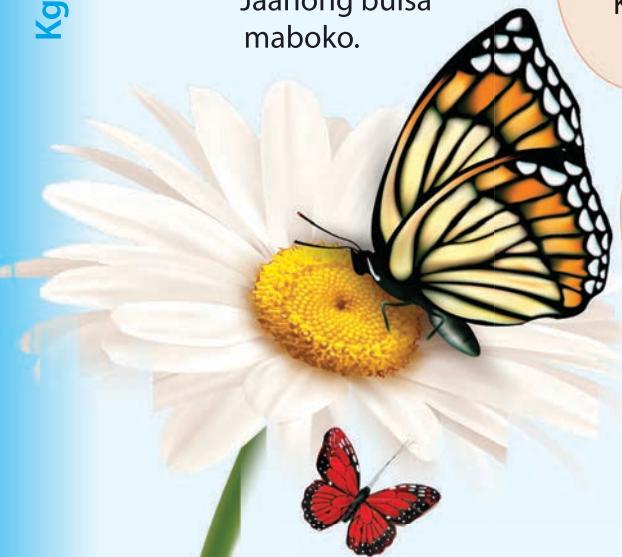
Ke goreng o ntse o sa
bonale

S E R U B E L E S E N T L E

Letsatsi
le ne le
phatsima, o ne a
iphitlhele kwa kae?

O kgarakgatshega ka
diphuka dintle kgakala
le legae. Dumela
dumela
serurubele,
ke ntse ke go
tlhoaletse. O ne
o releletse kwa kae?
gareng ga ditšeše
mo tshingwaneng, ka
mebala e mehibidu,
e metala e bile e
le botala jwa
legodimo.

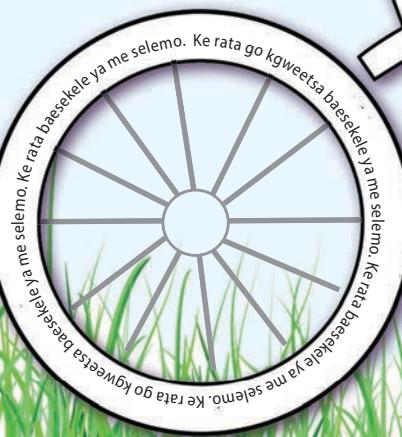
motshegare
otlhe?
O montle,
montle serurubele
o ntse
o le kwa kae?
Ke ntse ke go batla mo
ditshingwaneng
tse ditala.

Baesekele ya me, boitumelo jwa mel

Ke a kgweetsa!

monate
boithabiso

Ke kgweetsa baesekele ya me.

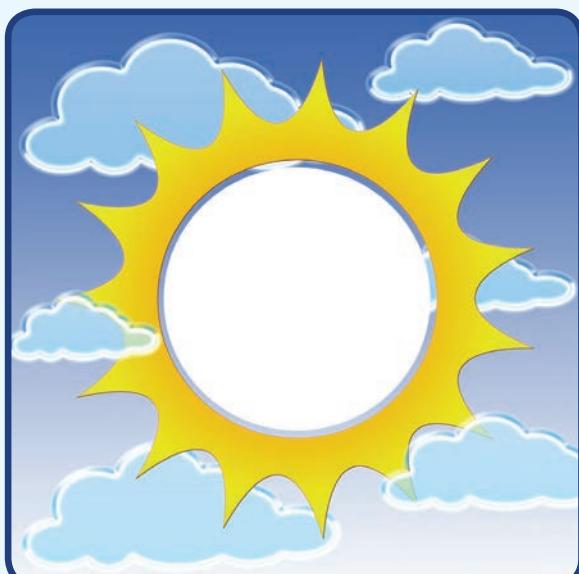
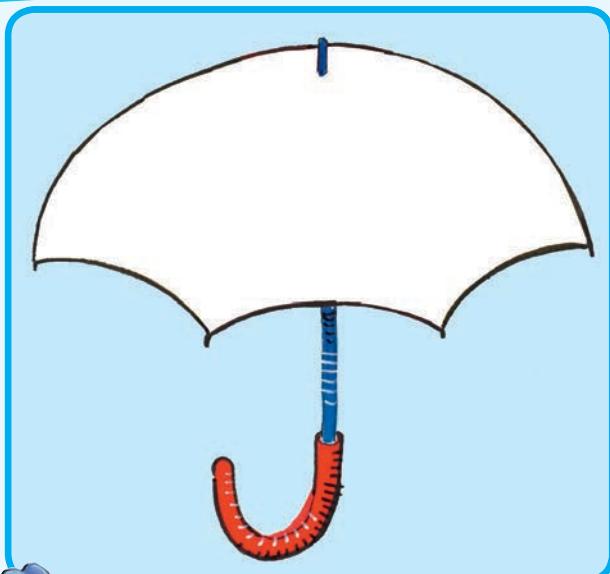
Mo godimo ga dithaba le ka fa tlase ga dithhare. Mo godimo ga dithaba le ka fa tlase ga dithhare. Mo godimo ga dithaba le ka fa tlase ga dithhare. Mo godimo ga dithaba le ka fa tlase ga dithhare.

A re kwaleng

Jaanong kwala maboko a sebolepo sa gago mo ditshwantshong tse.
Simolola ka go akanya ka ga ditshwantsho.

Morago akanya ka ga mafoko kgotsa dipolelo tse o tlaa di dirisang.

Tsenya matshwaopuso mo dipolelong tse. Gakologelwa go dirisa ditlhakakgolo mo mainatoteng. Dirisa matshwaopuso a a nepagetseng kwa bokhutlong jwa dipolelo:

A re kwaleng

tumi o tlaa tshwarela letsatsi la botsalo la gagwe kwa durban ka phukwi

a jabu ke mokapotene wa setlhophpha se senny sa swallows

ke ne ka goelets ausi nomsa mme ka mmolelela gore a eme

ke rekile lokwalodikgang makasine buka le pene

ke dirile borothopate ka tshisi kgogo lethisi tamati le phare

veronica le nna re rata go etela mmangwane lulu kwa polokwane

Lebelela ditshwantsho o bo o leka go ranola gore ke maina afe a a tlwaelegileng a mabedi a a kopantsweng go bopa mainatswako a.

A re kwaleng

 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$	 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$	 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$	 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$
 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$	 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$	 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$	 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$
 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$	 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$	 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$	 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$
 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$	 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$	 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$	
 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$	 $+ \underline{\hspace{2cm}}$ $= \underline{\hspace{2cm}}$		

A re direng Thala o bo o naya maina a mainatswako a mangwe a gago.

$+ \underline{\hspace{2cm}}$	$+ \underline{\hspace{2cm}}$	$+ \underline{\hspace{2cm}}$
------------------------------	------------------------------	------------------------------

Maina a medumo

A re kwaleng

Thala mola go nyalanya modumo le setshwantsho se se nepagetseng.

tsiritsiri

mmiao

meeee

gwee-gwee

mmuuuo

ting-ting

houu-houu

tswii-tswii

A re direng

Thala mafoko a medumo.

A re kwaleng

Kgaoganya mafoko a go bona mainakgopolo a le 15.

Boitumelo/thontsemaatlabonolonnete botsalanobothitohokomelokgololosegokitsotsialapabalesegotshireleto

Opelang pina e lo le setlhophpha.

Boithabiso

TAU E A ROBALA BOSIGO JO

Mo sekgweng, se segolo
Tau e robala bosigo jo,
Mo sekgweng, se segolo
Tau e robala bosigo jo.

Khorase

Hii, helelemma

Ehee, tau

Mo motseng, motse wa kagiso,
Tau e robala bosigo jo,
Mo motseng, motse wa kagiso,
Tau e robala bosigo jo.

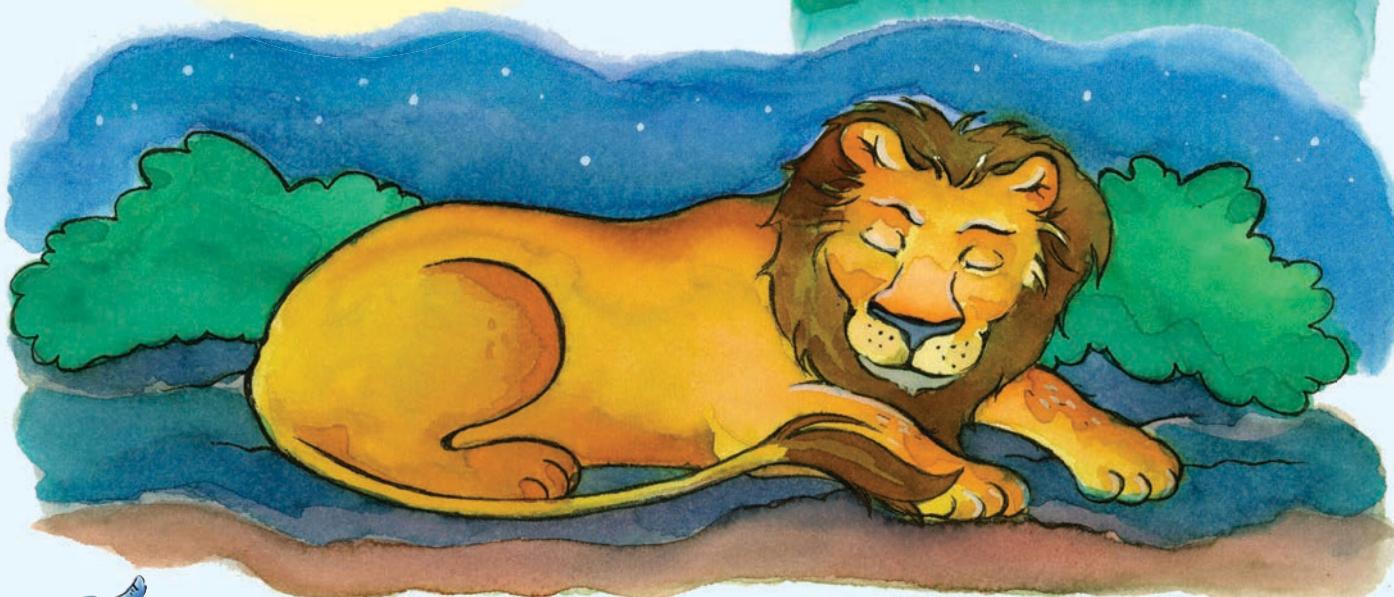
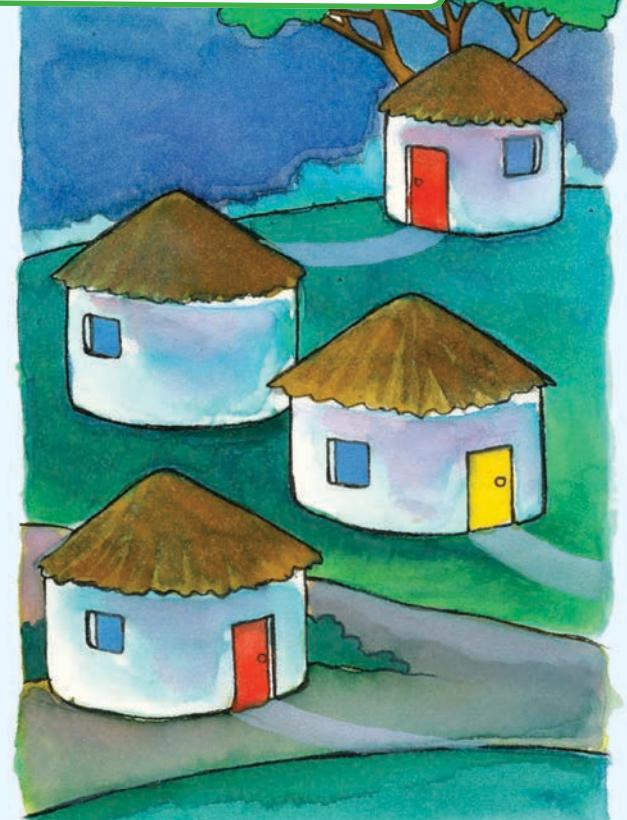
Khorase

Didimala moratiwa, se boife moratiwa,
Tau e robala bosigo jo,
Didimala moratiwa, se boife moratiwa,
Tau e robala bosigo jo

Khorase

Kitsiso ya morutabana:

Fa le sa itse tšhunu ya pina e, botsang
morutabana mongwe go le opelela
yona gore le tle le e opele le tlelase.

A re bueng

Bolelela tsala ya gago ka ga maitshetlego a pina e. Ke nako efe ya letsatsi?
Lefelo le lebega jang? A o akanya gore le na le kagiso kgotsa nnyaya?
A ke motse kgotsa toropo?
Dikgwa di ntse jang?

A re kwaleng

Tsenya matshwaopuso mo temaneng e e latelang ka kelotlhoko gore o kgone go buisa ka ga tlhago ya pina e.

ka 1930 moopedi wa mozulu a bidiwa solomon linda o ne a rekota pina e la ntlha kwa johannesburg

Gakologelwa go dirisa dithlhakagolo mo maineng otlhe le diphegelwana magareng ga mananeo a maina.

o ne a bitsa pina e mbube, lefoko la sezulu le le kayang tau.

pina e ke pina e e itsegeng thata e e kileng ya tswa mo aforika

tau e a robala bosigong jo e rekotilwe ka sefora sejapane sepeniše le sedeniše

Sengwe sa go ka se gakologelwa

Maina a a balegang le a a sa balegeng

Fa o sa kgone go se bala, ga se na bontsi. Lebelela a.

Bongwe	Tlhwathlwaa
mašwi	mašwinyana
sukiri	sukiri e ntsi
oli	olinyana
motlhaba	motlhabantana
metsi	metsi a mantsi
folouru	folourunyana
letsawai	letswainyana

Ke tlhola fela

Ke kgona go buisa kgang le go tlhaloganya melaetsa ya botlhokwa.

Ke kgona go araba dipotso tsa tekatlhaloganyo tse di ikaegileng ka temana.

Ke kgona go bonela bokhutlo jwa kgang kwa pele.

Ke kgona go tlhalosa baanelwa mo kganneng.

Ke kgona go tlota kgang gape gore ke buise ka tatelano e e nepagetseng.

Ke kgona go rulaganya kgang ke dirisa mmepe wa tlhaloganyo.

Ke kgona go kwala kgang e e nang le matseno, mmele le bokhutlo.

Ke kgona go lemoga maina a a tlwaelegileng, mainatota le mainakgopoloo.

Ke kgona go lemoga maina a a balegang le a a sa balegeng.

Ke kgona go tsenya matshwaopuso mo dipolelong.

Ke kgona go kwala dipolelonolo.

Ke kgona go bopa mainatswako ka go kopanya maina a mabedi mmogo.

Ke kgona go tlhaloganya tshedimosetso e e gatisitsweng mo sephuthelong sa buka.

Ke kgona go kwala tshekatsheko ya buka.

Ke kgona go ntsha tshedimosetso go tswa mo temaneng kgotsa mo lebokong.

Ke kgona go bonela pele kgang go tswa mo metseletseleng ya ditshwantsho.

Ke kgona go kwala kgang e e nang le matseno, mmele le bokhutlo.

Ke kgona go kwala setsenywa sa bukatsatsi.

Ke kgona go kwala molaetsakhutshwe (sms).

Ke kgona go kwala leboko.

Ke kgona go kwala leboko la sebopego.

Ke kgona go lemoga mafoko a medumo mo lebokong.

Ke kgona go lemoga mafoko a a rumang mo lebokong.

Tse dingwe:

Tse dingwe:

A re kwaleng

Rulaganya go kwala kgang ya gago. Swetsa gore o tlaa kwala kgang ya gago ka ga eng. Tlatsa mmepe wa tlhaloganyo fa tlase go naya kgang ya gago matseno, mmele le bokhutlo.

Morago o tlatsa mmepe o o latelang wa tlhaloganyo.

<p>Baanelwa ke bomang?</p> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>Maitshetlego ke afe? Kgang e diragalela kwa kae?</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>Go diragala eng?</p> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>E khutlile jang? Ke eng se se gogelang mo go yona?</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>O tlaa kwala ka ga eng?</p>	
<p>Matseno Simolola ka go bua gore go diragetse eng mo matsenong.</p> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>Mmele Bua gore go diragetse eng mo mmeleng.</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>Ga latela.... Bua gore go ne ga latela eng.</p> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>Bokhutlo Kgang e khutlile jang?</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>Kgang ya me</p>	

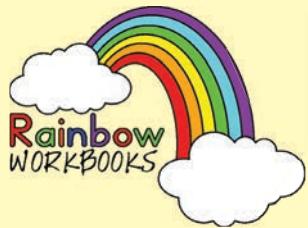
Sega tsebe e e latelang go dira buka. Mo sephuthelong, kwala setlhogo sa buka ya gago. Baya leina la gago ka fa tlase ga setlhogo gonne ke wena mokwadi. Thala setshwantsho mo sephuthelong. Jaanong kwala kgang ya gago e na le matseno, mmele le bokhutlo.

Pele o buisa

- Leba ditshwantsho le dithhogo mme o leke go akanyetsa pele gore sekwalwa se tlaa nna ka ga eng.
- Buisa tsebe ka bofelo go bona gore o ya go buisa ka ga eng.

Fa o ntse o buisa

- Bapisa kakanyetsa ya gago le se o se buisang.
- Fa o sa tlhaloganye karolo, e buise gape ka iketlo. E buisetse godimo.

KA GA MOKWADI

Kwala leina la gago

Dingwaga tsa gago

O nna kwa kae

8

Taka setshwantsho fa.

Kgato 2: Mena mo moleng o o nang le maronthorontho.

Kgato 3: E tshwaraganye mo iethakoreng ie.

Kwala setlhogo sa buka fa.

Tlatsa leina la gago (ke wena mokwadi).

1

Kgato 4: Seg a mo moleng o o tsepameng morago ga go tshwaraganya mo buka ya gogo.

Kgato 1: Mena mo moleng o o nang le maronthorontho.

5

Tswelela ka kgang ya gagofa.

4

Kwala mmele wa kgang ya gagofa.

Taka setshwantsho fa.

Thala setshwantsho fa.

Thala setshwantsho fa.

Simolola go kwala kgang ya gago fa.

2

Thala setshwantsho fa.

Khutlisa kgang ya gago.

7

3

9

Tswelela ka kgang ya gago fa.

Thala setshwantsho fa.

Kwala gore go diragala eng kwa bokhutlong jwa
kgang ya gago.

Thala setshwantsho fa.

Thitokgang 2: Ntlha le maitlhamele

Dinaane

Kgweditharo 1: Dibeke 5 - 6

17 Mosimane yo o neng a goa "phiri"

36

Kitsiso ya dinaane.

Araba dipotso tsa tekatlhaloganyo tsa ditlhophontsi tse di ikaegileng ka kgang.

Motlotlo ka ga kgang: molaetsa, baanelwa le maitshetlego.

Tlhagisa motshameko ka ga kgang.

Thutiso ya tlotlofoko.

18 Mosimane yo o neng goa "sesutlhalefaufau!"

38

Motshamko o o ikaegileng ka ga kgang. Motlotlo le tirwana ya go kwala mabapi le maitshetlego, baanelwa le poloto. Go bapisa dinaane tse pedi.

Barutwana ba dirisa mokgwa wa go kwala le foreimi go rulaganya kgang ya bona.

Rekota Mafoko a mašwa le bokao mo thanoding ya gago.

19 Ditlhongwa

40

Matseno a ditlhongwapele le ditlhongwamorago.

Se ditlhongwapele tse di tlwaelegileng di se kayang.

Go balolola ditlhongwapele le go di dirisa go fetola bokao jwa dipolelo.

Go tshameka motshameko wa Sesutlhalefaufau. Go dirisa dipolelonolo le mediriso.

20 Diane le ditlhongwa

42

Motlotlo ka ga bokao jwa diane. Go golaganya diane le bokao jwa tsona. Matseno a ditlhongwamorago.

Se ditlhongwamorago tse di tlwaelegileng di se kayang.

Go balolola ditlhongwamorago le medi ya mafoko le ditlhongwamorago mo dipolelong.

Rekota mafoko a mašwa le bokao mo thanoding ya gago.

21 Letlhare la mebalabala

44

Go buisa kgang.

Motlotlo ka ga baanelwa ba diphologolo tse di nang le diponagalo tsa setho, poloto le ka moo kgang e ka felang ka teng.

Tlotla gape ka ga tatelano ya ditiragalo go tsamaelana le baanelwa ba ba farologaneng.

Tlotlofoko e e dirisiwang mo sekwalweng. Go thala "mmepe" o o ikaegileng ka ditiragalo tsa kgang.

Motlotlo wa setlhophpha o o bonelang pele ka moo kgang e tlaa khutlang ka teng. Go sosobanya tatelano ya kgang o dirisa mafoko a a golaganyang, sa ntlha, morago, morago ga moo le kwa bokhutlong.

22 Go diragala eng morago

46

Tsweletso yak gang.

Tlhma motshameko go bontsha tsweletso ya poloto.

Go sosobanya kgang go ya ka tatelano ya ditiragalo.

Rekota Mafoko a mašwa le bokao mo thanoding ya gago.

23 Go rulaganya kgang

48

Go sedimosa dikgato tse di farologaneng tsa kgang mme morago o kwala kgang ka tatelano o tsepamisitse matlho mo matsenong, mmeleng le bokhutlong. Rekota mafoko a mašwa le bokao mo thanoding ya gago.

24 Ditlhongwapele le diane

50

Go tlota ka ga diane, go dis edimosa le go di tlhalosa.

Motshameko wa mafoko. Lebelo la ditlhongwapele le ditlhongwamorago.

Go balolola ditlhongwapele le ditlhongwamorago le medi ya mafoko.

Go dirisa mafoko go tswa mo motshamekong go bopa dipolelo.

Sekwalwa sa ditaelo

Kgweditharo 1: Dibeke 7 - 8

25 Go buisa resipi

52

Go buisa resipi ya salate ya maungo.

Go balela ditshenyegelo le go balolola ditsompelo le dijana tse di tlhogeng.

Go kwala resipi ya dijo tse di regateng.

Go dirisa maemeditota a batho.

Go balolola masupi.

Go kwala dipolelo o dirisa masupi,

26 Go bereka ka maemeditota

54

Go dirisa masupi -se, sele, tse, tsele.

Go kwala dipolelo o dirisa masupi.

27 Tse ke eng

56

Go balolola le go dirisa marui.

Go tlhopha maemedi a a nepagetseng.

Rekota Mafoko a mašwa le bokao mo thanoding ya gago.

28 Dira "mmopo wa go bina"

58

Go buisa sekwalwa sa ditaelo.

Go araba dipotso tsa tekatlhaloganyo ka ga ditaelo.

Tlhaloso ya tatelano le tiriso ya mediriso.

Go naya ditaelo tse di tlhamaletseng. Tlhaloso ya dimateriale tse di tlhogeng le ka ga tsamaiso.

Go tlhma ditaelo le dimateriale tse di tlhogeng go tswa mo ditshwantshong tsa ka moo o ak dirang tsuane ya khateboto ka teng.

Go dirisa mokgwa wa go kgwaritsakgwaritsa mo go kwaleng ditaelo.

Sekwalwa sa Tshedimosetso

Kgweditharo 1: Dibeke 9 - 10

29 Go na le eng mo dikgannyeng?

60

Go buisa dikgangnyana tse pedi tsa lokwalodikgang. Tsepamisa matlho mo ditlhogong, mmeleng, letlheng, temaneng ya matseno le tiriso ya ditshwantsho.

Araba di sedimosa ka ga sekwalwa o lebile bokao le go balolola melawana.

Dirisa matshwaopuso a a nepagetseng le bokhutlo.

30 Go tlota dikgang

62

Rulaganya le go kgwaritsakgwaritsa kgangnyana ya lokwalodikgang o dirisa mafoko a a nang le "eng, kae, leng, jalojalo".

Ntsha dikakanyo mo setlhopheng.

Dirisa mokgwa wa go kwala.

Kwala dikgang ka pakapheti.

Kwala kgangnyana ya lokwalodikgang o dirisa melawana ya setlhogo, mola wa bothokwa, jalojalo.

Ipaakanye le go tlhagisa puo e e ikaegileng ka kgangnyana ya lokwalodikgang.

Baakanya dintlha tsa puo tse di tshwanetseng go kwalwa mo pakapheting.

Dirisa bontsi.

Rulaganya le go kgwaritsakgwaritsa kgangnyana ya lokwalodikgang o dirisa mafoko a a felelang ka "ng".

Rekota mafoko a mašwa le bokao mo thanoding ya gago.

31 Go neelana ka puo

64

Maele a go neelana ka puo e e ipaakanyeditsweng.

Bontsi.

Itlhathlhebe.

32 Kwala kgang

66

Go rulaganya go kwala kgang o etse tlhoko baanelwa, poloto, maitshetlego le bokhutlo.

Go kwala kgang mo foreiming ya buka e e segeleetsweng.

Mosimane yo o neng a goa “phiri!”

A re buiseng

Kgang e ke naane. Dinaane ke dikgang tse batho ba neng ba di tlhabelana pele bogologolo jwa ga Bile. Di ne di sa kwadiwe mme di ne di phasaladiwa ka go tlottiwa kgabetsakgabetsa. Rotlhe re itse dinaane dingwe le ditso di tshwana le matuntuletso, dianelaphologolo, dikgang tsa bagaka, dianelalebopo le dipina tsa setso. Bontsi jwa tsona bo na le melaetsa e e kgethegileng.

Ga twe go kile ga bo go le mosimanyana wa dingwaga di le lesome e le modisa wa dinku. Letsatsi lengwe le lengwe o ne a bolotsa dinku a di isa kwa masimong go ya go fula tlhaga. Letsatsi lengwe le lengwe, o ne a dula ka fa tlase ga setlhare mo godimo ga thabana mme a bogele letsomane la dinku. Kwa bokhutlong o ne a simolola go tshwenyega a ikutlw a jewa ke bodutu. Letsatsi lengwe, gore a tle a itumedise, o ne a goeletsa, “Phiri! Phiri! Thusang! Phiri e tebisitse dinku!”

Fa ba utlwa selelo sa go kopa thuso, baagi ba motse ba ne ba tla ba tabogile go tla go lelekisa phiri. Mme ya re fa ba goroga kwa godimo ba se ka ba bona phiri. Ba ne ba bona mosimane, yo o neng a ba tshega.

“O se ka wa lela ‘sephiri’ fa go se na phiri!” ga sotla mongwe wa baagi ba motse fa tswela kwa ntle ba ngongorega fa ba boela kwa tlase ga thaba.

Letsatsi le le latelang, mosimane o ne a bitsa gape, “Phiri! Phiri! Nthuse! Phiri e lelekisitse dinku!” Baagi ba motse gape ba ne ba tabogela kwa godimo ga thaba go mo thusa go koba phiri.

Fa baagi ba motse gape ba sa bone phiri, ba re, “mosimanyana, o tshwanetse go goeletsa thuso fela go na le sengwe se phoso! O se ka wa goeletsa ‘phiri’ ntswa go se na phiri ya sepe fa!”

Mosimane a mpa a nyenya fela mme a ba bogela ba ntse ba ngongorega jaaka ba kgokologela kwa tlase ga thaba gape.

Malatsi a le mmalwa morago ga moo, mosimane a bona phiri ya nnete e ntse e nkgankgelela go dikologa dinku tsa gagwe. O ne a tshogile thata mme a goeletska kwa godimo, “Phiri! Phiri! Nthuseng tsweetswee!”

Mme baagi ba motse ba akanya gore o ne a leka go tshameka ka bona gape, mme ga se ka ga nna ope yo o yang go mo thusa.

Moragonyana bosigong joo, batho ba motse ba gakgamadiwa ke gobo mosimanyane wa modisadinku a sa boele gae. Ba ne ba ya go mmatla mme ba mo fitlhela a dutse a lela a le esi.

“Ee e ne e fetile e le ruri phiri! E jele dinku di le mmalwa mme tse dingwe di tshabile! Ke goeleditse gore le tle go nthusa! Ke eng le se ka la tla?” a bua a lela.

Mongwe wa baagi ba motse o ne a leka go mo gomotsa fa ba ntse ba boela morago kwa gae.

“Re tlaa go thusa go batla dinku tse di timetseng mo mosong,” a bua, a bay a letsogo la gagwe mo magetleng a mosimanyana.

“Mme jaanong o tshwanetse go ithuta gore fa o itlwaeditse go bua maaka, ga go ope yo o tlaa go dumelang … le fa o ka tswa o bua nnete!”

A re bueng

Ke goreng go sa nna ope yo o neng a tla go thusa mosimane?

Dira motshameko ka ga kgang e. O tlaa tlhoka mosimane, phiri, dinku le baagi ba motse.

Tiriso ya mafoko

Batla mafoko a mo sopong ya mafoko.

ngongorega

tshosa

lela

tshegisa

bitsa

aka

tšena

k	n	g	o	n	g	o	r	e	g	a	s	g
r	m	g	o	t	z	x	g	w	l	g	f	s
i	x	t	s	h	o	s	a	l	e	w	n	f
g	k	l	e	l	a	g	g	r	g	f	i	l
f	t	k	l	a	s	i	t	a	w	i	l	n
d	t	s	h	e	g	i	s	a	t	k	s	i
p	r	t	b	i	t	s	a	k	t	r	w	g
t	r	w	a	k	a	p	t	n	g	f	n	w
n	g	t	h	p	r	t	w	g	m	d	s	g
d	g	r	t	p	t	š	e	n	a	p	t	y

A re kwaleng

Buisa dipotso tse mme morago o sekeletse tlhaka e e fa thoko ga karabo e e nepagetseng.

Ke goreng mosimane wa modisadinku a ne a goleetsa "Phiri"?

- A O ne a tenegile mme a batla gore a bonwe.
- B O ne a nagana gore go na le phiri.
- C O ne a batla go aka.
- D O ne a batla go tshosa phiri.

Ke goreng baagi ba motse ba ne ba sa tle fa ba bidiwa?

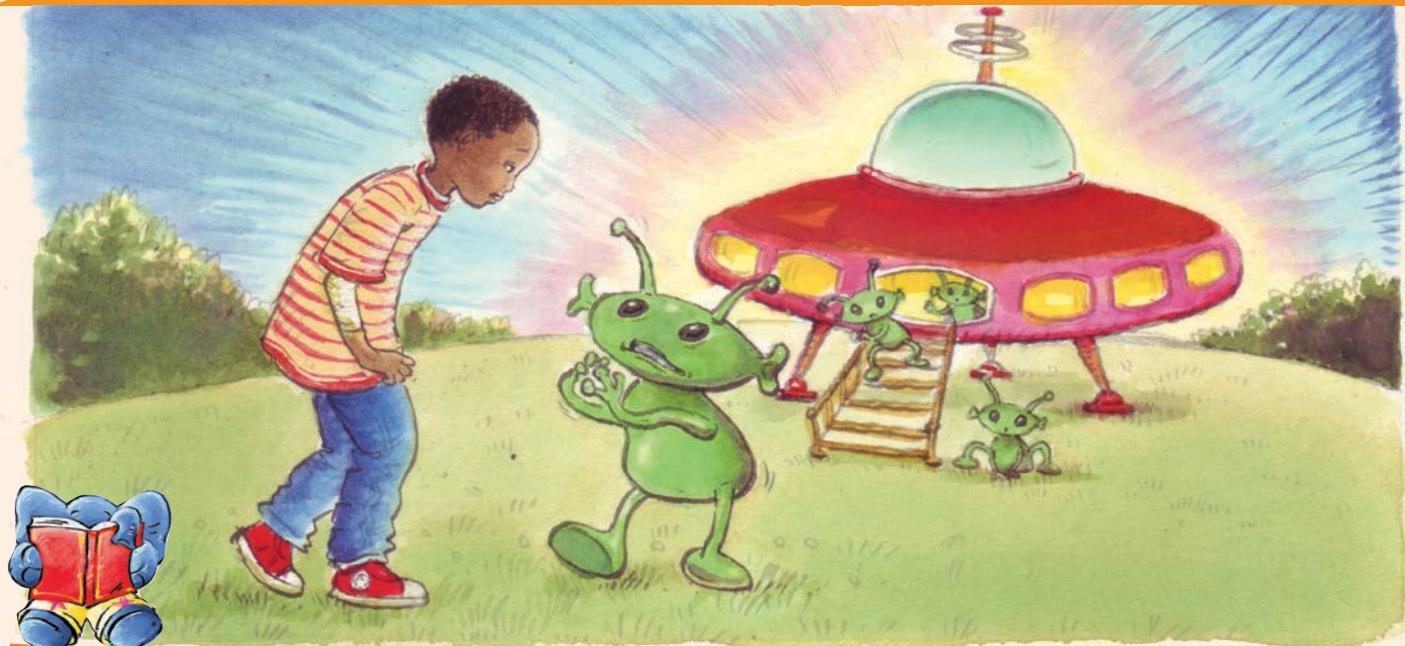
- A Ba ne ba bereka mo dipolaseng.
- B Ba ne ba ithaya ba re o bua maaka.
- C Ga ba a mo utlwa.
- D Ba ne ba batla gore phiri e bolaye nku.

Ke sefe sa tse di latelang se e leng setlhogo se sentle sa kgang e?

- A Letsatsi le phiri e bolaileng nku?
- B Mosimane yo mmotlana wa modisadinku
- C Mosimane yo o gooleditseng thuso
- D Letsatsi le le bothitho mo thabeng

Molaetsa wa kgang ke eng?

- A Fa o goeleletsa thuso ga go ope yo o tlaa go thusang.
- B O se ka wa tlhodia thata.
- C Fa o aga o bua maaka, ga go ope yo o tlaa go dumelang le fa o bua nnate.
- D O tshwanetse go tshepagala.

A re buiseng

Thabo o ne a rata gore batho ba nne ba mmogetse. O ne a aga a bitsa balelapa le ditsala go tla go bona sesutlhalefaufau se a neng a re o se bone. "Tlayang le bone sesutlhalefaufau!" o ne a aga a goeleditse, kgotsa "Thusang, Sesatsiweng (SSI) se tsurame!"

Nako nngwe le nngwe fa Thabo a ne a goeletsa, toropo yothle e ne e tabogela kwa lefelong leo go ya go bona sesutlhalefaufau. Mme morago ga bo go se sepe sa go bonwa. "Se setse se fetile!" o ne a bolelela.

Thabo o dirile se gangwe, gabedi, gararo – gantsi fela.

Mme morago, letsatsi lengwe, Thabo ka nnete a bona sesutlhalefaufau. "Thusang!" a goeletsa, "Sesutlhalefaufau se tsurame mo masimong. Thusang tsweetswee! Mongwe thusa!"

Mme ga go ope yo o neng a tla.

Fela foo, Motswakwa a tlolela kwa ntle ga sesutlhalefaufau mme a re mo go Thabo, "Tsweetswee nthuse! Ke batla peterolo le dijo go fepa baelapa la me. Bana ba me ba batla dijo ka bonako! Tsweetswee ntisetse matlhare a le mmalwa a o ka a kgonang!"

"Thusang!" a goeletsa Thabo. "Go na le batswakwa ba ba tshwerweng ke tlala mo masimong!"

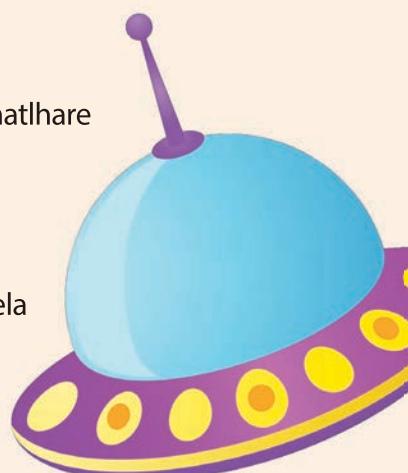
Mme ga se nne ope yo o tlang.

Ka jalo, Thabo a taboga go tloga mo sethareng go ya go se sengwe a kgetla matlhare mme a tabogela kwa botshelapeterolo go reka peterolo teng. Motswakwa yo motala o ne a itumetse a leboga.

Thabo o ne a lapile mme a wela fa fatshe jaaka sesutlhalefaufau se tloga.

"Ke eng seo Thabo?" mmaagwe a mmotsa jaaka a bona sesutlhalefaufau se fofela kwa godimo se timatimelela.

"Go thusa eng go go bolelela, Mme," ga bua Thabo, a goletsa magetla.
"Ga o kitla o ntumela."

Are bueng

Diragatsang kgang e. Le tlaa tlhoka motswakwa, bana ba le mmalwa ba batswakwa, Thabo le mmaagwe.

Kgang e e tshwana jang le ya
"Mosimane yo o goeleditseng "Phiri!"?

Are kwaleng

Akanya ka ga dikgang tse pedi tse
mme morago o tlatse papetlana.

Kgang	Moanelwamogolo ke mang?	Poloto ke eng?	Molaetsa wa kgang ke eng?
Mosimane yo o goeleditseng "Phiri!"			
Mosimane yo o goeleditseng "Sesutlhalefaufau!"			

Are kwaleng

Jaanong kwala kgang ya gago ya mafoko a a kana ka 120 ka ga mosimane kgotsa mosetsana yo o eng a goeleletsa thuso. Sa ntsha kwala kgang ya gago mo tsebeng e e makgasanyana mme o kope tsala ya gago go go baakanyetsa yona. Morago o e kwale sentle mo phatlheng e e fa tlase.

Setlhogo sa kgang	
O goeletseng?	
Go diragala eng letsatsi lengwe fa go sa nne motho ope yo o arabang?	
Ditlamorago tsa se ke eng?	
Molaetsa kgotsa thuto ya kgang e ke eng?	

Setlhongwapele ke eng?

Setlhongwapele se fetola bokao jwa lefoko.

Setlhongwapele ga se lefoko le le tletseng. Ke karolo ya lefoko e e gokelelwang kwa tshimologong ya lefoko le le tletseng (e e bidiwang modi wa lefoko). Setlhongwapele sengwe le sengwe se na le bokao jwa sona. Fa setlhongwapele se gokelelwang mo moding wa lefoko, se fetola bokao jwa modi wa lefoko.

A re direng

Lebelela sekao se. Go diragala eng fa o kopanya setlhongwapele le modi wa lefoko? Lefoko.

Setlhongwapele	Modi wa lefoko
mo-	setsana

Ditlhongwapele tse di kaya eng?

Setlhongwapele	Bokao
se-	bongwe
di-	bontsi
mo-	bongwe
ba-	bontsi
le-	bongwe
ma-	bontsi

Sekeletsa ditlhongwapele mo go lengwe le lengwe la mafoko a. Morago o thalele modi wa lefoko.

A re kwaleng

monnamogolo

mosadimogolo

basimane

magong

dikgomo

bogobe

basetsana

ikane

borotho

legong

marotho

iphimole

Tsenya ditlhongwapele mo mafokong a a thaletsweng go fetola bokao jwa dipolelo tse.

A re kwaleng

Mosimane o ne a itshwere sentle mo diphaposiboruteleng.

O ne a iphimola mofufutso.

Motshamekakgwele o ne a ineela go tshameka.

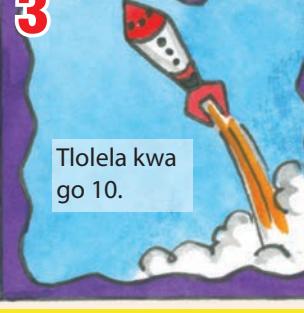
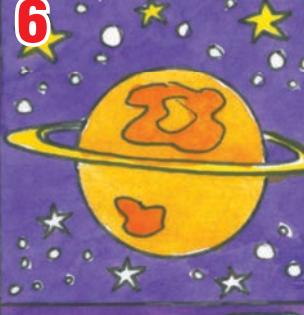
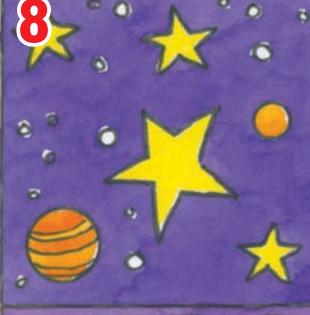
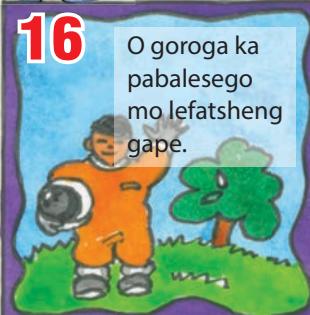
O tshwanetse go itira yo o sa boneng.

Basetana ba palame baesekele.

Boithabiso

A re tshamekeng motshameko wa sesutlhalefaufau. Dirisa letaese le ditshwai go tshameka, mme re tlogeng mo palong ya 1.

A re bueng

Bua ka ga gore o akanya diane tse di kaya eng. Morago o thale mola go ya kwa bokaong mo kholomong e e kwa letsogong la moja.

Diane ke mabolelo a makhutshwane a a re nayang molaetsa o o kgethegileng.

Mmitsantšwa ga a tshole thupa.

Ngwana ntšwanyana.

Motho ga a itsiwe e se naga.

Lefoko le pelong ga le tshetse.

Mothaaphiri ga a robale.

Motho ga e ke e re a okisa yo mongwe a nne bogale mo go ena kana a mo lemotshe.

Motsadi ga a a tshwanelo go emeleta ngwana gonno ga a tsamaye le ena gongwe le gongwe.

O ka se ka wa itse boteng jwa motho.

Go itshoka ka mafoko a a botlhoko a a go tshwenyang ga go a siama.

Motho fa a batla selo o tshwanetse go dira ka natla go fitlha a se bona.

Ditlhongwamorago ke eng?

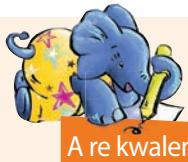
Ditlhongwamorago di tshwana le ditlhongwapele, ntle fela le gore tsona di gokelelwā kwa bokhutlong jwa modi wa lefoko go fetola bokao jwa lona.

Sekao: mögatlana "-ana" o kaya bonnye, lorato kana nyenyefatso, ka jalo mosadinyana o kaya mosadi yo monnye, mme tiriso e e ka kaya lorato kgotsa lonyatso.

Ditlhongwamorago tse di kaya eng?

Setlhongwamorago	Bokao
-ile	pakapheti
-nyana	bonnye
-olola	dirolola sengwe

Thalela medi ya mafoko.

Morago o sekeletse ditlhongwamorago kwa bokhutlong jwa mafoko a.

begile

tsamaile

monnanyana

podinyana

bofolola

repile

lemile

mosimanyana

kgomonyana

gakolola

latlhile

gobetse

katsana

nkunyana

phutholola

namanyana

biditse

pholwana

konyana

rekile

mmenyana

Tlhophha mafoko a le mathlano mme o a dirise mo dipolelong.

Tlhophha lefoko le le nepagetseng, gokelela setlhongwamorago **-ile** mo go lona mme o kwale lefoko le lešwa mo phatlheng.

lema	Banna ba _____ masimo a bona monongwaga.
tshameka	Bana ba gago ba _____ morabaraba bosigo jotlhe.
reka	Mmaagwe o _____ dijo tse dintsi kgwedi e.
bofa	Rremogolo o _____ ntšwa gore e se ka ya re loma.
gola	Ngwana yo o _____ e le ruri, bona jaaka a tshameka!
tuma	Kgang eo e _____ mo motseng otlhe o, o a makatsa fa o re ga o e itse.

Letlhare la mebalabala

A re buiseng

Mo dinaaneng tse dintsi diphologolo di itshola le go bua jaaka batho. Buisa kgang e mme o akanye ka ga baanelwa ba diphologolo.

Setlhare se ne se eme mo tshingwaneng. Phefo e ne ya simolola go foka mme lethatshana la simolola go tetesela.

La wa go tswa mo setlhareng. La wela kwa tlasetlasetlase go fitlha le wela mo tlhageng ka fa tlase ga setlhare.

Katse e ne e dutse mo tlhageng. "Dumela, lethatshana le letalanyana," ga bua katse. "A nka tshameka le wena?"

Lethatshana le ne le le gaufi le go dumela, fa phefo e simolola go foka gape. Huup! Ga foka phefo, mme ya phamola lethatshana ya le isa kwa godimodimo kwa legodimong. Phefo ya le phepheula sebaka se seleele. Morago ya folosetsa lethatshana ka iketlo fa thoko ga tsela.

"Dumela, lethatshana le le serolwana," ga bua nonyane fa thoko ga tsela. "A o ya go nna le nna?"

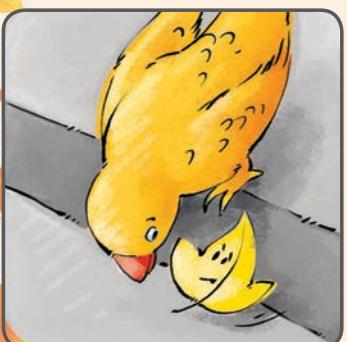
"Go a makatsa," ga bua lethatshana. "Katse e rile ke motala. Jaanong nonyane ya re ke serolwana. Ke ipotsa gore mmala wa me ke ofe?"

Lethatshana le ne le le gaufi le go botsa nonyane fa phefo e le phamola gape. Huup! Phefo ya foka, mme ya phamola lethatshana ya le isa kwa godimodimo kwa legodimong. Phefo ya le phepheula sebaka se seleele. Morago ya folosetsa lethatshana ka iketlo mo tshimong e kgolo.

Go ne go na le dikgomo mo tshimong di ja tlhaga. Kgomo e nngwe ya tla go lebelela lethatshana. "Mmuuoo," ga lela kgomo. "Dumela, lethatshana le le mmala wa namune."

"Go a makatsa," ga bua lethatshana. "Katse e rile ke motala mme nonyane ya re ke serolwana. Jaanong kgomo ya re ke mmala wa namune. Ke ipotsa gore mmala wa me ke ofe?"

Lethatshana le ne le le gaufi le go botsa kgomo fa phefo e le phamola gape. Huup! Phefo ya foka, mme ya phamola lethatshana ya le isa kwa godimodimo kwa legodimong. Phefo ya le phepheula sebaka se seleele. Morago ya folosetsa lethatshana ka iketlo mo godimo ga thaba e kgolo.

Pele o buisa

- Leba ditshwantsho le dithhogo mme o leke go akanyetsa pele gore sekwalwa se tlaa nna ka ga eng.
- Buisa tsebe ka bofeso go bona gore o ya go buisa ka ga eng.

Fa o ntse o buisa

- Bapisa kakanyetso ya gago le se o se buisang.
- Fa o sa tlhaloganye karolo, e buise gape ka iketlo. E buisetse godimo.

A re bueng

Ke eng se se dirileng gore letlhare le wele fa fatshe go tswa mo setlhareng?

Letlhare le sutile go tswa mo phologolong e nngwe go ya go e nngwe jang?

Ke goreng mokwadi a dirisa lefoko "huup"?

A go na le dikgang tse dingwe tse o di itseng tse mo go tsona diphologolo di buang?

O akanya gore go ya go diragala eng morago mo kgannyeng?

O itse jang gore kgang e tlaa khutla jang?

A re direng

Thala tsela e letlhare le e tsamaileng go tloga mo setlhareng go fitlha kwa kgomong.

A re kwaleng

Jaanong tlhalosa setshwantsho sa gago o dirisa mafoko
"Sa ntlha", "morago", "Morago ga moo" le "kwa bokhutlong".

Sa ntlha letlhare

Morago le

Morago ga moo

Kwa bokhutlong

A re buiseng

Tlaya re bone gore kgang e felela jang.

A re direng

Diragatsang motshameko ka ga kgang e.
Le tlaa tlhoka badiragatsi ba le robongwe.

- Motho a le mongwe e nne letlhare
- Bana ba le barataro e nne diphologolo
- Motho a le mongwe a nne mosimane
- Motho a le mongwe a nne mme
- Kwa bokhutlong, motho a le mongwe a nne moanedi

Moanedi o tlotla
karolo ya kgang e e sa
buiweng ke diphologolo,
mosimane, mme le
letlhare.

A re kwaleng Letlhare le buile le diphologolo di le kae?

Phologolo	E rile eng mo go letlhare?
1	
2	
3	
4	
5	

Mosimane yo mmotlana o rile eng ka ga mmala wa letlhare?

Kwa bokhutlong mmaagwe mosimane o rile eng ka ga mmala wa letlhare?

A o akanya gore kgang e ke ya nnete?

O akanya gore kgang e e diragetse mo kgwedding efe? Goreng?

A re bueng

Lebelela kwa morago kwa kgannyeng ya letlhare.

- Buang ka moo kgang e simolotseng ka teng.
- Buang ka moo e khutlileng ka teng.

A re kwaleng

Thala setshwantsho sa ka moo kgang e simolotseng ka teng mme o kwale temana ka ga matseno a kgang.

Sa ntlha kwala maikutlo a gago e pele ka kgang mme o kope tsala ya gago go go baakanyetsa yona. Morago o e kwale sentle mo diphatlheng tse di fa tlase. Kgang ya gago e tshwanetse go nna bolele jwa mafoko a le 120 – 140.

Letlha:

Thala setshwantsho sa gore go diragetse eng ka ga letlhare fa le ntse le fokwa ke phefo mme o kwale temana ka ga gore go diragetse eng mo mmeleng wa kgang.

A re direng

Taka setshwantsho sa ka moo kgang e feletseng ka teng mme o kwale temana ka ga bokhutlo.

TEACHER: Sign

Date

Ditlhongwapele le diane

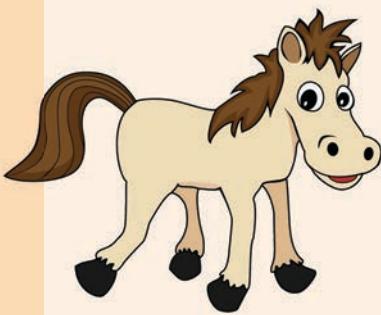

A re direng

Buisa diane mme o
bue ka ga gore di kaya
eng. Morago o thale
setshwantsho go di
tlhalosa. La bofelo,
o kwale polelo go
tlhalosa seane.

1

Monwana o le mongwe ga o rune nta.

2

Ngwana yo o sa utlweng molao wa
batsadi o utlwa wa manong.

3

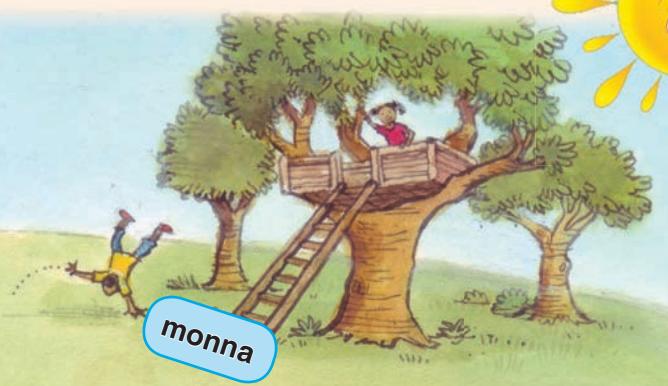
Go lebala modiri, modirwa ga a lebale.

Lebelo la ditlhongwamorago le ditlhongwapele

Boithabiso

Jaanong leka lebelo la ditlhongwamorago le ditlhongwapele.

monna

mosadi

seapei

mosamo

legora

leswana

rekile

mosadinyana

godisitse

tlhobotse

tabogile

thubile

remile

konyana

kolojana

pholwana

bofolola

golola

emelela

rekolola

tlhopa

cat

A re kwaleng

Tlhophap mafoko a matlhano go tswa mo setshwantshong mme o a
dirise go bopa dipolelo.

A re buiseng

Ditsompelo

Diapole di le 2	Maswana a tee a le 2
Dipanana di le 2	Phoophoo e le 1
Namune e le 1	Phaeneapole e le 1

Ela tlhoko ka
moo taelo nngwe
le nngwe e
simololang ka
lediri ka teng.

A re kwaleng

Mokgwa

1. *Obola* diapole mme o di sege dikhubé
2. *Sega* dipanana dilae
3. *Obola* phoophoo mme o e sege dikhubé
4. *Obola* phaeneapole mme o e sege dikhubé
5. *Tswaka* maungo mo sejaneng
6. *Ntsha* namune matute
7. *Tshela* matute mo godimo ga salate
8. *Nonanona* ka suriri

O tlaa tlhoka madi a makae go dira
salate ya maungo?

	Ranta	Disente
	R1,50 nngwe le nngwe	.....
	R2,00 nngwe le nngwe	.....
	R6,00 nngwe le nngwe	.....
	R4,00 nngwe le nngwe	.....
	Palogotlhe	_____

A re bueng

O dira eng morago ga go segelela
dipanana dilae?

O dira eng pele o nonanona sukiri mo
godimo ga salate?

Bereka gore o tlaa tlhoka didirisawa dife
go dira salate. Di kwale.

A re kwaleng

Jaanong kwala resipi ya
gago e o e ratang.

A re direng

Buisa polelo nngwe le nngwe, morago o sekeletse leemeditota le o ka le dirisang
mo boemong jwa maina ka **bohibidu**.

Mosetsana o nna kwa Durban.

O	ke	nna	wena	ena	rona	bona
---	----	-----	------	-----	------	------

Mosimane ke motshameki wa kgwele ya dinao yo o tlhotlhwa.

O	ena	wena	bona	rona	tsona
---	-----	------	------	------	-------

Jabu le Peter ba rata go tshameka kgwele ya dinao fa sekolo se tswa.

Ba	bona	tsona	ena	rona	yona
----	------	-------	-----	------	------

Ntšwa e rata go thuma mo nokeng

Yona	rona	sona	ena	bona	e
------	------	------	-----	------	---

Resipi ya _____

Ditsompelo

Mokgwa

Leemeditota
ke lefoko le le
dirisiwang go
emela leina.
Maemeditota a
khutshwafatsa
dipolelo e bile a
bonolo go a bua le
go a buisa.

Go bereka ka maemeditota

A re kwaleng

Tlatsa **se** kgotsa **sele**.

Masupi a emela dilo. Re dirisa **se** kgotsa **sele** fa dilo di le gaufi. Re dirisa **sele** kgotsa **tsele** fa dilo di le kgakala.

	gaufi	kgakala
bongwe	se	sele
bontsi	tse	tsele

_____ ke jase ya me.

_____ ke ngwedi.

_____ ke tsela e ke nnang mo go yona.

_____ ke mokoro.

_____ ke tsela ya Biko.

_____ ke baesekele ya me.

A re kwaleng

Kwala dipolelo di le 4 o simolola ka **se** kgotsa **sele**.

Jaanong leka dibopego tse tsa bontsi jwa masupi.

Tlatsa **se**, **sele** kgotsa **tsele**.

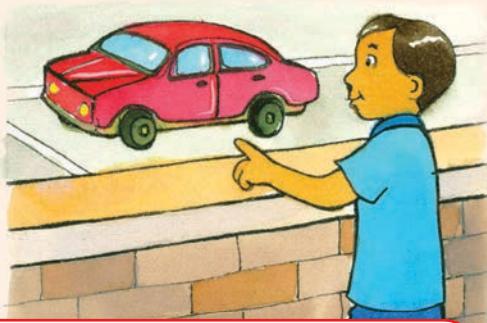
_____ ke katse ya me.

_____ ke mose se wa me o mošwa.

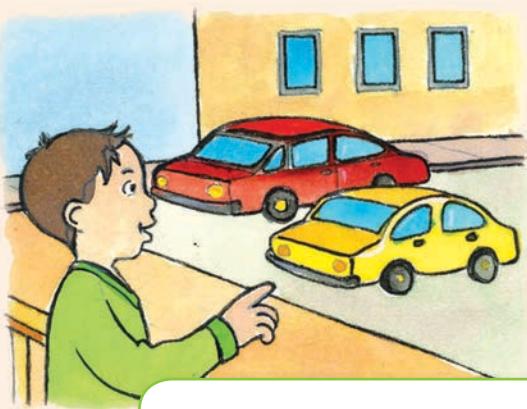
_____ ke dikatse tsa me.

_____ ke koloi ya morutabana.

_____ ke dinaledi.

_____ ke dikoloi.

A re kwaleng

Kwala dipolelo di le 4 o simolola ka **tse** kgotsa **tsele**.

A re kwaleng

Thalela maemeditota a a nepagetseng mo go nngwe le nngwe ya dipolelo tse.

E ke baesekele ya **me/gagwe**.Se ke koloi ya **bona/ba**.A se ke pene ya **gago/wena?**Se ke sekolo sa **rona/re**.Se ke jase ya **gagwe/ena**.A founu e ke ya **gago/wena?**Ntšwa e ke ya **me/nna**.Ke ya **gagwe/ena**.Ke ya **bona/ba**.Ke ya **gago/wena**.Ke ya **rona/re**.Ke ya **gagwe/ena**.Ke ya **nna/me**.Ntšwa ke ya **nna/me**.

A re kwaleng

Golaganya dipolelo tse di ka fa
molemeng le dipolelo tse di ka fa
mojeng tse di nang le marui.

Se ke koloi ya rona.

Ke ya gagwe.

Baesekele e ke ya ga Nomsa.

Ke tsa bona.

Ntšwa e ke ya me.

Ke tsa gago.

Dibuka tse ke tsa ditsala tsa me.

Ke sa gagwe.

Hempe e ke ya ga Thabo.

Ke sa rona.

Dibuka tse ke tsa gago.

Ke sa me.

Lerui ke lefoko le
le tsayang sebaka
sa leina mme le
bontsha gore ke la
ga mang.

Dirisa marui a mo meleng e e lolea fa thoko ga dipolelo tse di nepagetseng.

Dirisa mafoko a go go thusa.

tsa bona

Ke koloi ya ga John. Ke ya gagwe.

tsa rona

sa gagwe

Se ke mosewa wa ga Anna. Ke wa _____.

Dibuka tse e tsa basimane.

Ke tsa _____.

Se ke koloi ya rona. Ke ya _____.

Se mogalawaletheka wa ga Jimi. Ke ya

Se ke mogala wa ga Thabo. Ke ya
_____.

Se ke polasa ya losika lwa me. Ke ya _____.

A re kwaleng

Golaganya dipolelo tse di mo kholomong ya ntlha le tse di nepagetseng mo kholomong ya bobedi. Lebelela mafoko a a thaletsweng. A tlao go thusa go tlhophoa. maemeditota a a nepagetseng.

Nna le lelapa la me ga re nne kwa Bisho.

Maria ga a dire tirogae ya gagwe bosigo.

Ntšwa ya rona e ja tlhapi.

Wena ga o tshameke tshese maitseboa.

Jabu ga a thume kwa sekolong.

Nna ga ke na ntšwa ya seotlwana.

Nna le abuti ga re robale ka ura ya 8.

O tshameka thenese.

Wena o tshameka kgwele ya dinao.

Ba rata dinamune.

Re nna kwa Umtata.

O bogela TV.

E ja marapo.

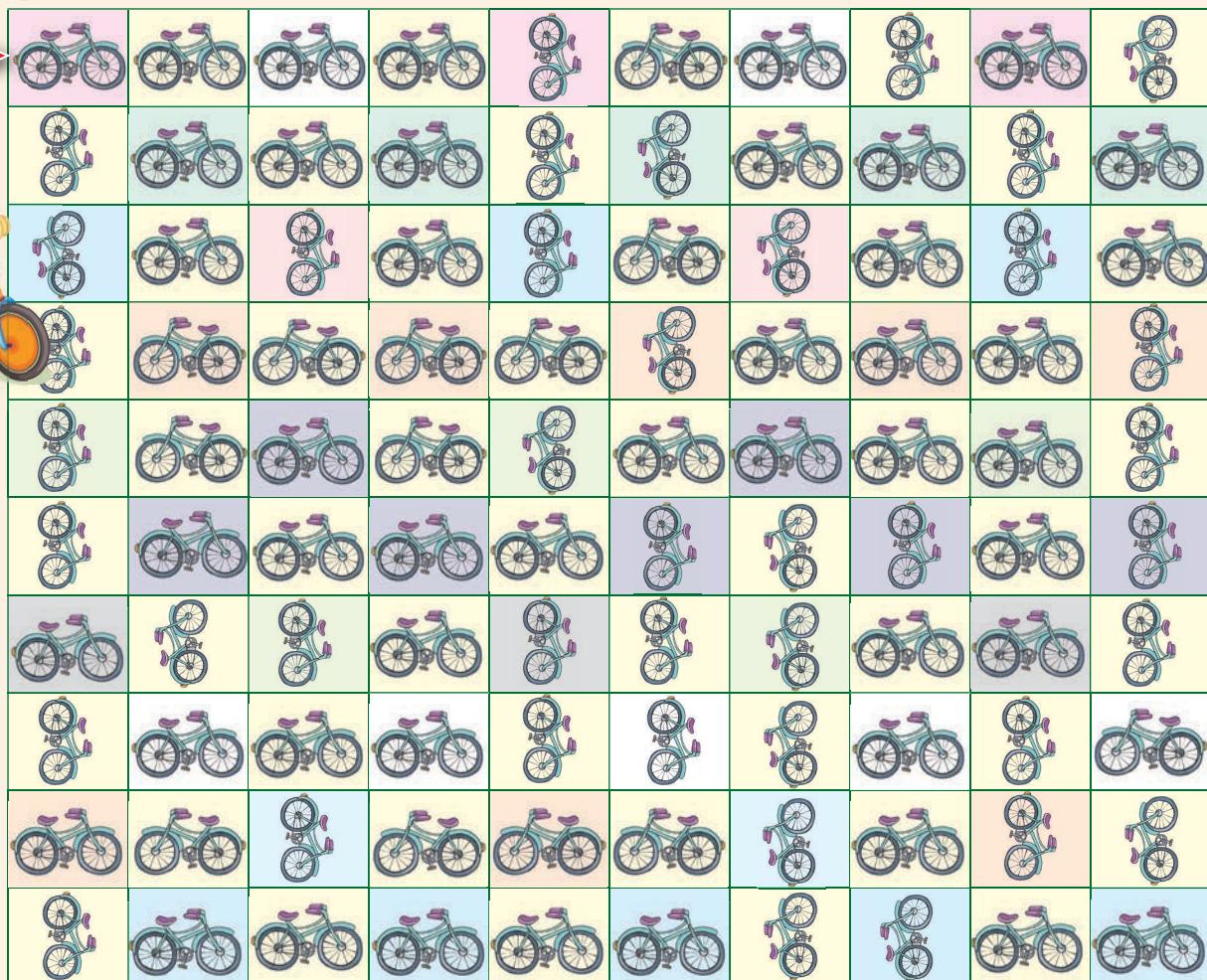
Re robala ka ura ya 9.

Boithabiso

Thusa Jimi go bona tsela ya go ya kwa gae. O tshwanetse go tsamaela kwa baesekele e supang teng go mo thusa mararaaneng.

SIMOLOLA

LEGAE

Dira "mmopo wa go bina"

A re bueng

A re direng

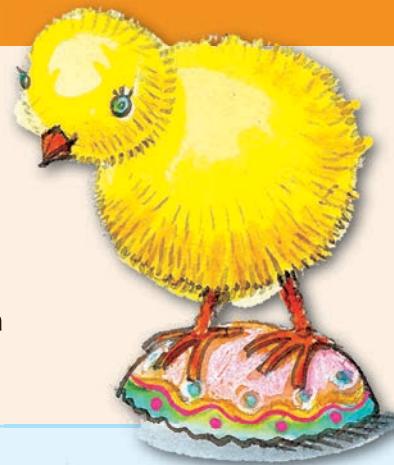
Jaanong dira tsuane.

- 6 Kgomaretsa dimonamone tse pedi tsa pompom mmogo.
- 7 Koba setlhatswaphaephe go dira maoto a mabedi a tsuane.
- 8 Seg a maoto, matlho le molomo go tswa mo tsebeng ya tse di segeletsweng kwa morago ga buka ya gago.
- 9 Di kgomaretse mo go dipompom.

Buisa ditaelo mme morago o tlhalosetse tsala ya gago se o tshwanetseng go se dira go dira "mmopo wa go bina."

Se o se tlhokang

Bolo ya wulu e e serolwana ya go loga
Setlhatswadiphaphaephe kgotsa selogathae se le 1
Matlho, molomo le maoto go tswa mo tsebeng ya
tse di segeletsweng
Sekgomaretsi se se maatla

Ka moo o ka dirang dimonamone ka teng

- 1 Thala didiko kana ditshekeletsa tse dikgolo di le pedi, tse di lekanang, mo khatebotong. Jaanong di sege.
- 2 Thala didiko tse pedi tse dinnyanenyana ka mo gare ga didiko tse pedi tse dikgolo. Di sege, gore didiko tsa khateboto tsa gago tse dikgolo jaanong di nne le phatlha fa gare.
- 3 Baya didiko mmogo, mme o phuthele wulu e e serolwana mo phatlheng fa gare le go dikologa go fitlha didiko di phuthelwa tsotlhe. O ka nna wa dirisa metatamalo e mebedi ya diwulu kgotsa e meraro mmogo go phuthela didiko ka bonakonyana.
- 4 Sega wulu fa gare ga dintshi tsa didiko tse pedi o dirisa sekere se bogale.
- 5 Tsenya setlhatswaphaephe mo gare go dira maoto a bolo ya wulu.
  - Baya motatamalo wa wulu magareng ga didiko tsa khateboto le thae mme o di gagamatse. Dira mafuto a mabedi, morago o tlose dikarata.
  - Jaanong dira semonamone se senny sa pompom ka didiko tse pedi tse dinnye. Dira se se tshwanang ntle fela le gore pompom e ga e tlhoke maoto.

A re kwaleng

Naya tsuane ya gago leina.	
O tlhoka eng go dira pompom?	
O batlelang sekgomaretsi?	

A re direng

Lebelela ditshwantsho mme o kwale ditaelo tsa mmopo wa lee la khateboto. Di kwale ka go kwala maikutlo a gago a pele, mme morago o di kwale sentle fa tlase.

O ka nna wa dirisa mafoko a go go thusa.

pente

lee la khateboto

kwa ntle

ka mo gare

mokgabiso

sekere

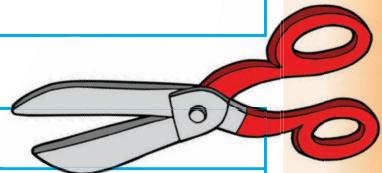

O tlhoka didiriswa dife?

dibopego tsa dikhutlotharo

Ditaelo

1

2

3

4

5

6

7

Leina la lokwalodikgang

DINA KO

TSA BANA

Letlha

22 Moranong 2015

Ngwana wa dingwaga di le 11 o phasalatsa buka ya go apaya

Setlhogo

Zoe Bain

Molathoko

Temana ya matseno

Jack Witherspoon o tshwana le mosimane mongwe le mongwe wa dingwaga di le 11. O palama disekeitiboto, o tshameka kgwele ya dinao, e bile o rata

A re bueng

Buisa kgangnyana ka bobedi A le B. Mo setlhopheng sa lona, buang ka ga kgangnyana A le B. Buang ka ga dikarabo tsa dipotso tse.

Ditlhogo ke dife? Di re gogela jang?

Go na le eng mo ditemaneng tsa ntlha? Se se go gogela jang gore o buise?

Kgangnyana nngwe le nngwe e bua ka ga mang?

Kgangnyana nngwe le nngwe e tlhalosa tiragalo efe?

go apaya.

Mme Jack, ena yo o lweleng bontsi jwa botshelo kgatlhanong le bolwetse, o sa tswa go phasalatsa buka ya gagwe ya ntlha ya go apaya, e e bidiwang "E bule".

Jack o ne a kgatlhegela go apaya fa a na le dingwaga di le thataro fa a ne a nna sebaka kwa bookelong. Go le gantsi o ne a bogela mananeo mo TV ya kwa bookelong, mme ke ka yona nako eo a neng a lemoga lenaneo la *Food Network*. O ne a simolola go itirela diresipi fa a ne a le mo bookelong mme morago, fa a boela kwa gae, a di lekeletsa.

Buka ya ga Jack e rekiswa gotlhe mo lefatsheng, mme o abela mekgatlho e e thusang bana ba ba lwalang madi a a a bonang go tswa mo thekisong ya buka e.

Pele o buisa

- Leba ditshwantsho le ditlhogo mme o leke go akanyetsa pele gore sekwalwa se tlaa nna ka ga eng.
- Buisa tsebe ka bofeso go bona gore o ya go buisa ka ga eng.

Fa o ntse o buisa

- Bapisa kakanyetsa ya gago le se o se buisang.
- Fa o sa tlhaloganye karolo, e buise gape ka iketlo. E buisetse godimo.

Sekolo sa New Town se fentse sekgele

8 Mopitlwé 2015

Bheki Phakati

Mophato wa 4 wa Sekolo sa New Town o fentse sekgele mo Moletlong wa Letsatsi la Dibuka la Lefatshe maabane. Mophato wa 4 o buiseditse bana ba Mophato wa 1 le 2 dikgang kwa sekolong.

Ngwana mongwe le mongwe wa Mophato wa 4 o ne a buisetsa bana mephato e e kwa tlase dikgang. Bana ba Mophato wa 4 bana ba bangwe ba dirile dibuka ka bobona. Dibuka tse dingwe di filwe mahala ke baphasalatsi. Bana ba bannyé ba Mophato wa 1 le 2 ba ratile dibuka tsa mebalabala thata. Bontsi jwa bana bo tswa kwa malapeng a a humanegileng mme ga ba na dibuka tse dintle jalo kwa magaeng.

Re dirisa **di, ba** kgotsa **mo, se, le** leng?

Ke na le _____ pene tse dintsi	Ke batla go ba rekela _____ bebetsididi.
A o buisitse _____ buka tsa gago	Yo o fentseng ke _____ rutwana wa Mophato wa 4.
_____ simane ba sekolo ba a lwala.	Ke batla go remela mme _____ kgong.
_____ na ba Mophato wa 4 ba itse go buisetsa bana ba bannyé dibuka.	Nna ke bone _____ tho a le mongwe fela.

Tsenya matshwaopuso a a nepagetseng kwa bokhutlong jwa dipolelo tse.

Ijoo, Jack o kwadile buka e e rekisiwang go gaisa_____

Gompieno e ne e le Letsatsi La Dibuka la Lefatshe_____

Ke mang yo o fentseng sekgele_____

Ke goreng Sekolo sa New Town se fentse sekgele_____

Kgaisano ya Tlhama Letshwao la Buka

Basesana ba babedi ba Mophato wa 4 ba fentse Kgaisano ya Tlhama Letshwao la Buka (*Design a Bookmark*). Bafenyi ba ba itumetse ba, e leng, Bongi Dube le Mary Smit, ba fentse sekgele sa dibuka di le 10 wa go dira matshwao a a sa tlwaelegang a dibuka.

Bongi Dube le
Mary SmithBafenyi ba
kgaisano ya
*Design
a Bookmark.*

Re dirisa **di, ba** kgotsa **mo, se, le** fa re bua ka maina. **Di, ba** kgotsa **mo, se, le** tsotlhé ke ditlhogo tsa maina mo bongweng le mo bontsing. Re dirisa **di, ba** **mo** **mo** maineng a a mo bontsing mme **mo, se, le** tsona re di dirisa maineng a a mo bongweng.

A re direng

Dira le tsala go rulaganya kgangnyana ya lokwalodikgang lwa gago ka ga katlego mo sekolong sa gago. Kgangnyana ya gago e tshwanetse go nna boleele jwa mafoko a ka nna 60 – 80

Akanya ka ga setlhogo se o tlaa kwalang ka ga sona. Tlatsa setlhogo sa kgangnyana ya gago fa gare ga mmepe wa tlhaloganyo mme morago o tlatse dilo di le nne tse o tlaa kwalang ka ga tsona mo mabokosong a le mane.

O ka nna wa dirisa mmepe wa tlhaloganyo go go kaela fa o kwala kgangnyana ya lokwalodikgang lwa gago.

1

2

3

Kgangnyana ya lokwalodikgang lwa me ke:

4

- Dirisa mmepe wa tlhaloganyo go go thusa go rulaganya go kwala sekwalwa sa gago
- Kgwaritsakgwaritsa sekwalwatlhomo sa gago
- Kopa tsala go runa sekwalwatlhomo sa gago
- Boeletsa sekwalwa sa gago o bo o baakanya diphoso tse di setseng.

Letlha:

DINAKO

TSA BANA

Setlhogo

Letlha

Thala setshwantsho ka ga kgangnyana ya gago

A re direng

Baakanya puo e e ikaegileng ka ga kgangnyana ya gago ya lokwalodikgang.

Dirisa maele a go go thusa.

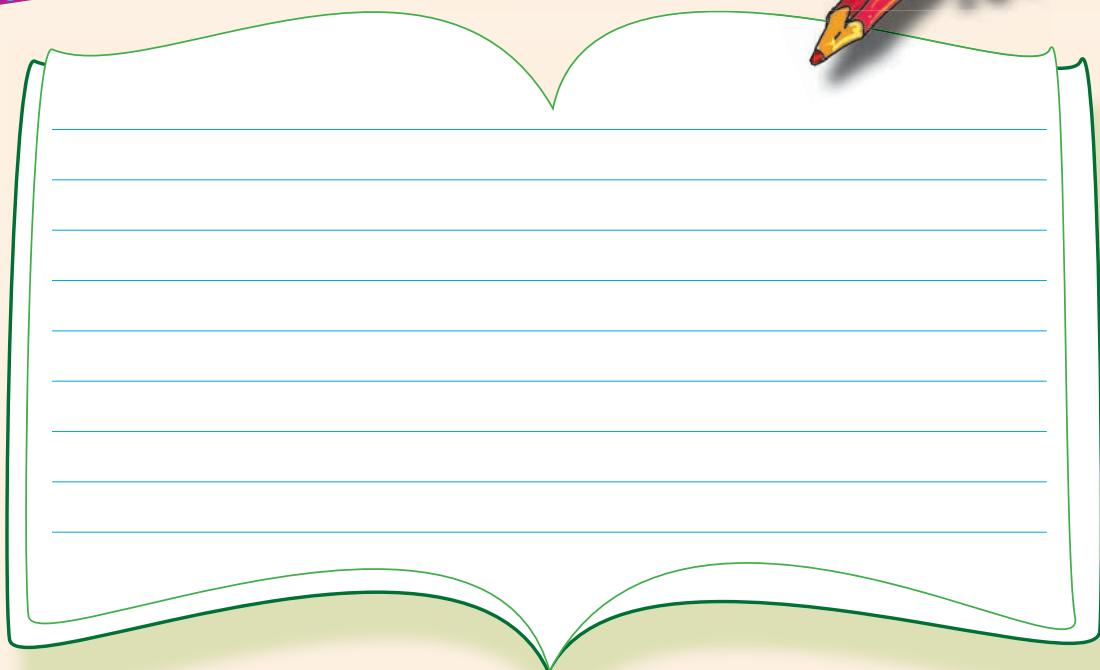
Maele a go neelana ka puo e e ipaakanyeditsweng

- Tlhagiso ya gago e nne le matseno, mmele le boekhutlo.
- Tlhomaganya ditiragalo ka nepagalo.
- Gakologelwa go ema ka nepagalo.
- Dirisa segalo le lenswe tse di siameng
- Netefatsa gore botlhhe ba kgona go go utlwa.
- Bua gore o utlwale
- Lebelela bareetsi.

A re kwaleng

Itirele dintlhana tsa botlhokwa.

Mabapi le bontsi re fetola ditlhogo tsa maina jaaka: **motho a le mongwe, batho ba babedi.**

A re kwaleng

1 Ngwana a le mongwe
ba babedi _____

2 Leino le le lengwe
a le mabedi _____

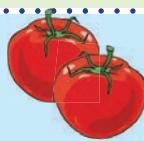
3 Ganse e le nngwe
di le pedi _____

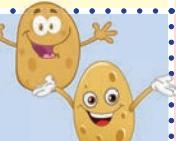
4 Leoto le le lengwe
a le mabedi _____

5 Tamati e le nngwe
di le pedi _____

6 Tapole e le nngwe
di le pedi _____

7 Menku o le mongwe
di le pedi _____

8 Nku e le nngwe
di le pedi _____

9 Monna a le mongwe
ba babedi _____

10 Mosadi a le mongwe
ba babedi _____

11 Tlhapi e le nngwe
di le pedi _____

12 Peba e le nngwe
di le pedi _____

13 Naga e le nngwe
di le pedi _____

14 Lesea le le lengwe
a le mabedi _____

15 Lekgarebe le le lengwe
a le mabedi _____

16 Phiri e le nngwe
di le pedi _____

Ke tihola fela

Ke kgonago

buisa naane.

buisa resipi.

buisa ditaelo.

buisa kgangnyana ya lokwalodikgang.

lemoga setlhogo, molatlaleletso, matseno.

rulaganya o bo o kwala kgang.

rulaganya o bo o kwala ditaelo.

rulaganya o bo o kwala resipi.

bolelela pele dikgang le bokhutlo jwa tsona.

dira ketsiso kana motshameko ka ga kgang.

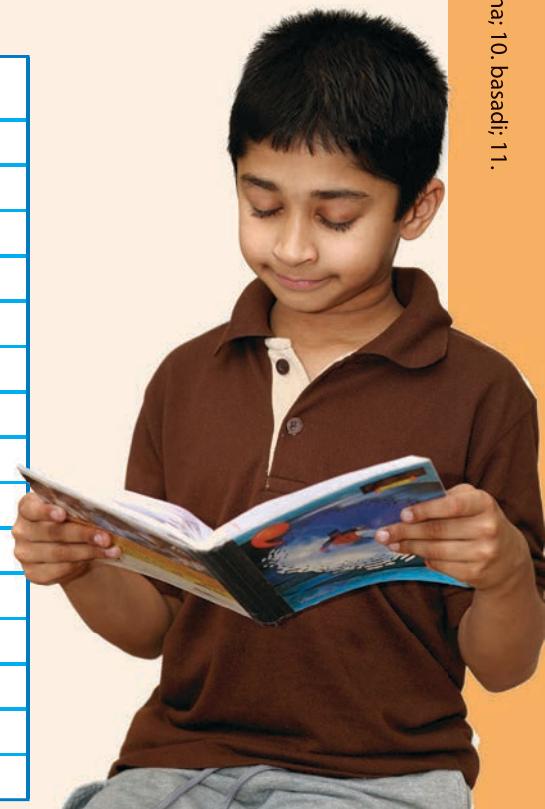
lemoga poloto, maitshetlego le baanelwa.

dirisa ditlhongwapele le ditlhongwamorago.

dirisa maemeditho le masupi.

dirisa maemedi.

dirisa bokhutlo jo bo nepagetseng jwa dipolelo.

1. bana; 2. meno; 3. diganse; 4. maoto; 5. ditamatati; 6. ditapole; 7. dimenku; 8. dinku; 9. banna; 10. basadi; 11. dithapi; 12. dipeba; 13. dinaga; 14. masea; 15. makgarebe; 16. diphiri.

A re kwaleng

Bua le tsala ya gago ka ga kgang e o batlang go e kwala.
Morago o tlatse dikakanyo tsa gago mo tsebeng e.

Baanelwa ba me ke bomang?

Go diragetse eng mo kgannyeng?

Kgang ka ga

Kgang e diragalela kwa kae?

Kgang e khutla jang?

- Dirisa mmepe wa tlhaloganyo go go thusa go rulaganya go kwala sekwalwa sa gago
- Kgwaritsakgwaritsa sekwalwathlomo sa gago
- Kopa tsala go runa sekwalwathlomo sa gago
- Boeletsa sekwalwa sa gago o bo o baakanya diphosho tse di setseng.

Itlhamele buka ya gago. Sega tsebe e e latelang ya buka e. Sega mo meleng ya maronthorontho. Mena tsebe mo meleng. Kwala setlhogo sa buka mo sephuthelong. Baya leina la gago ka fa tlase ga setlhogo, gonno ke wena mokwadi wa kgang. Thala setshwantsho mo sephuthelong. Jaanong kwala kgang ya gago mo bukeng.

KA GA MOKWADI

Kwala leina la gago

Dingwaga tsa gago

Kwa o nnang teng

8

Kwala setlhogo sa buka fa.

Tlatsa leina la gago (ke wena mokwadi).

1

Kgato 4: Seg a mo moleng o o tsepameng morago ga go tshwaraganya mo buka ya gogo.

Kgato 1: Mena mo moleng o o nang le maronthorontho.

5

4

Tswelela ka kgaing ya gagofa.

Kwala mmele wa kganng ya gagofa.

Thala setshwantsho fa.

Thala setshwantsho fa.

Thala setshwantsho fa.

Simolola go kwala kgang ya gago fa.

Thala setshwantsho fa.

Feleletsa kgang ya gago.

2

7

3

9

Tswelela ka kgang ya gago fa.

Kwala gore go diragala eng kwa bokhutlong jwa
kgang ya gago.

Thala setshwantsho fa.

Thala setshwantsho fa.

Thitokgang 3: Go mo goreng o buisa eng

Sekwalwa sa tshedimosetso
Kgweditharo 2: Dibeke 1 - 2

33 O reng ka ga maemo a bosa? 70

Buisa sekwalwa sa tshedimosetso le ditshwantsho. Buisa tshate ya maemo a bosa le baatshate ka ga go na ga pula. Motlotlo o o ikaegileng ka tshate ya maemo a bosa.

Go inola tshedimosetso go tswa mo tshateng ya maemo a bosa go e bapisa le maemo a bosa a mafelo a a farologaneng.

34 Mme maemo a bosa a gompieno ke 72

Rulaganya tshate ya maemo a bosa o dirisa tse di segeletsweng (mesego). Tlhagisa lenaneo la maemo a bosa la TV. Barutwana ba lekanyetsa ditlhagiso tsa bona le ditlhagiso tsa barutwana ba bangwe.

35 Go dirisa matlhaodi go tlhalosa maina 74

Go dirisa matlhaodi a a bapisang go tlhalosa ditshwantsho. Kitsiso ya matlhaodi a tekatekano. Go bopa dipolelo o dirisa matlhaodi a a filweng. Go feleletsa kgang o dirisa matlhaodi a a maleba. Rekota mafoko a mašwa le bokao mo thanoding ya gago.

36 Se diragetse mo nakong e e fetileng 76

Pakapheti: madiri a a tlhomameng le a a sa tlhomamang. Go rulaganya setsenywa sa bukatsatsi mo pakapheting. Go balolola madiri a pakapheti. Go kwalolola sekwalwa go tswa mo pakatlang go ya kwa pakajaanong. Matlhaodi a a bapisang.

37 Buisetsa tshedimosetso 78

Go buisa sekwalwa sa tshedimosetso – phamfolete. Tekatlhaloganyo e e ikaegileng ka ga phamfolete. Go rulaganya phamfolete ka ditshwantsho go naya tshedimosetso. Rekota mafoko a mašwa le bokao jwa ona mo thanoding ya gago.

38 Go naya tshedimosetso 80

Go rulaganya go kwala phamfolete. Go rulaganya phamfolete go naya tshedimosetso o dirisa ditshwantsho le sekwalwa. Rekota mafoko a mašwa le bokao mo thanoding ya gago.

39 Go buisa tshate go bona tshedimosetso 82

Go buisa baatshate ka ga ditiro tsa metshameko. Go arabu dipotso tse di ikaegileng ka ga baatshate. Go batlisisa le go dirisa tshedimosetso go rulaganya baatshate. Go tlhagisa baatshate mo setlhopheng.

40 Go bapisa dilo 84

Katiso ka ga matlhaodi a a bapisang. Go dirisa matlhaodi a a bapisang go tlhalosa ditshwantsho. Matlhaodi a a bapisang a a tshwanetseng go gakologelwa. Rekota mafoko a mašwa le bokao mo thanoding ya gago.

Go buisa kgankhutshwe le go kwala tlhaloso ya moanelwa
Kgweditharo 2: Dibeke 3 - 4

41 Go buisa kgang: Lulu o ne a ntse jang? 86

Go feleletsa tekatlhaloganyo e e ikaegileng ka ga kgang. Tlhoma matlho ka moo moanelwamogolo a fetogang ka teng go tswa mo matsenong go fitlha kwa bokhutlong jwa kgang. Kwala tlhaloso ya tshobotsi ya moanelwa go ya ka photogo ya gagwe pele le morago ga kgang. Go tlhama motshameko o o senolang baanelwa ba ba farologaneng mo kgannyeng. Go dirisa matlhaodi go tlhalosa moanelwa yo o mo kgannyeng.

42 Akanya ka ga baanelwa 88

Go kwala setsenywa sa bukatsatsi go ya ka molebo wa moanelwa. Go balolola Mafofo otlhe a a tlhalosang a a dirisitsweng mo tlhalosang ya tshobotsi ya moanelwa. Rekota mafoko a mašwa le bokao mo thanoding ya gago.

43 Go kwala kgang 90

Go rulaganya go kwala kgang o tlhalosa e bile o aga moanelwa.

O dirisa mmepe wa tlhaloganyo go tlhalosa diponagalo tsa botlhokwa tsa moanelwa.

Go tlhalosa ka moo moanelwa a fetogileng ka teng go tswa mo matsenong go fitlha kwa bokhutlong.

44 Madiri a dira tiro ya ona 92

Go kwala dipolelo tse di ikaegileng ka madiri a a bontshiwang mo ditshwantshong.

Go golaganya madiri a pakajaanong le pakapheti le go phimola madiri a a fosagetseng.

Tumalano ya sediri-lediri. Go tlhopha madiri a a nepagetseng. Rekota mafoko a mašwa le bokao mo thanoding ya gago.

45 Bukatsatsi ya sephiri ya ga Mandu 94

Go buisa kgang o etse tlhoko moanelwamogolo.

Tekatlhaloganyo e e nang le dipotso tse di maleba le baanelwa.

46 Di tshwana le eng? 96

Go sosobanya kgang ka pakajaanong mo bukatsatsing.

Go tloltla ka moanelwamogolo le diponagalo tsa gagwe.

Go balolola diponagalo tsa moanelwamogolo le go dirisa matlhaodi go mo tlhalosa.

Go kwala tlhaloso ya moanelwamogolo.

Matshwaopiso: puopegelo le bokhutlo jwa polelo.

47 Madiri gape 98

Madiri a a sa tlhomamang

Go fetola madiri mo dipolelong go tswa mo pakajaanong go ya kwa pakapheting.

Tumalano ya sediri-lediri.

Rekota mafoko a mašwa le bokao mo thanoding ya gago.

48 Rulaganya go kwala kgang 100

Go dirisa mokgwa wa go kwala, motlotlo, go kgwaritsakgwaritsa le go runa kana go baakanya.

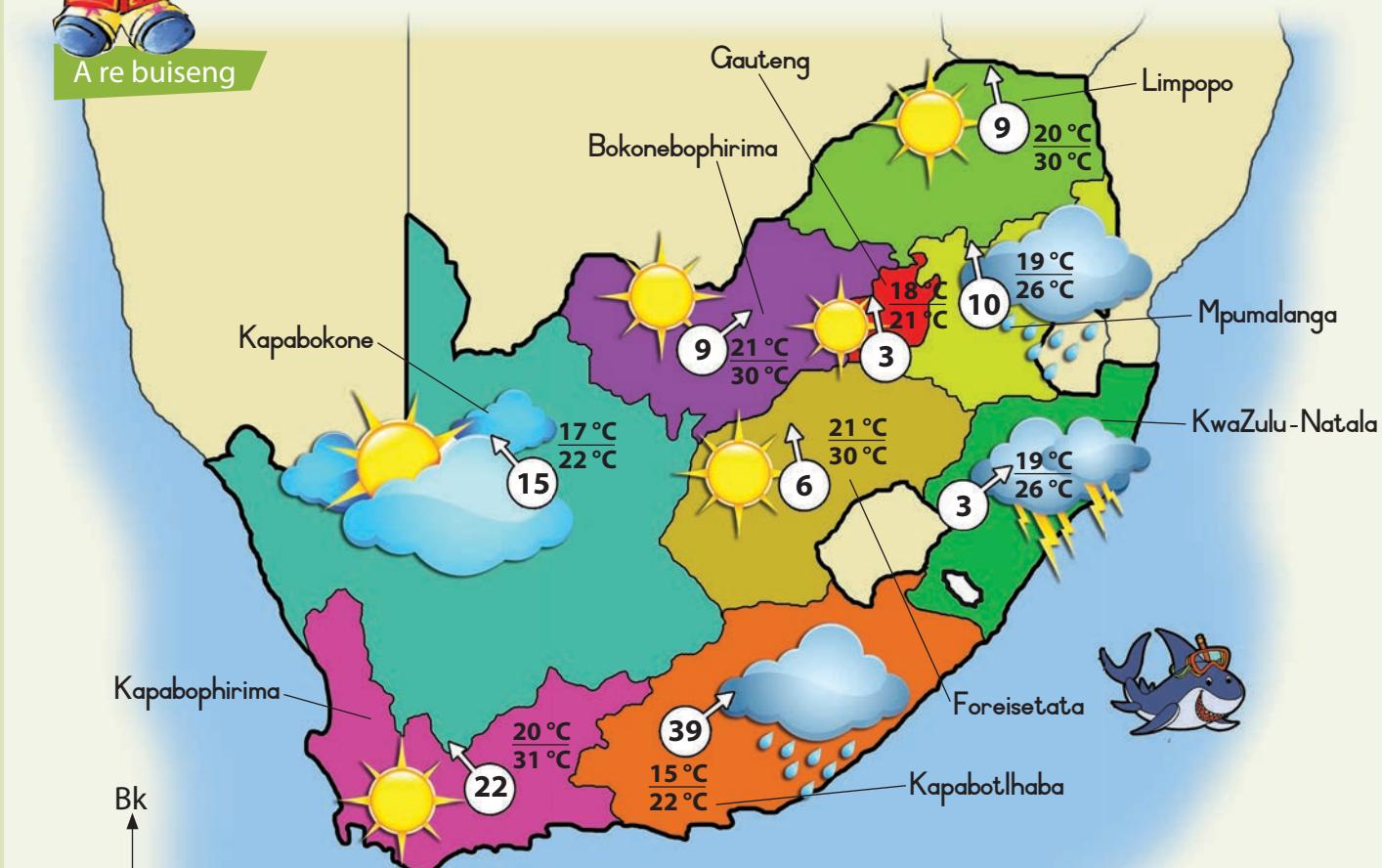

O reng ka ga maemo a bosa?

A re buiseng mmepe wa maemo a bosa.

A re buiseng

A re bueng

Bua le tsala ya gago ka ga mmepe wa maemo a bosa.

- Tshate e reng ka ga maemo a bosa mo porofenseng ya gago?
- A maemo a bosa a tota a ntse jalo gompieno?
- Bua ka ga maemo a bosa mo diporofenseng tse dingwe.
- Batho ba kwa Kapabolhaba ba ka apara diaparo tsa mofuta ofe mo mofuteng o wa maemo a bosa?
- Kwa maemo a bosa a leng monate teng? Kwa maemo a bosa a leng bosula teng? Bua gore goreng?

Senotlolo sa disimbolo tsa maemo a bosa			
Phefo	22	Maru fale le fale	
Thempereitshara	20 °C / 31 °C	Pula	
Legadima le pula ya matlakadibe		Go letsatsi	
Go maru		Mouwane	

Go na ga pula kgwedi le kgwedi: Newville

A re kwaleng

Akanya gore o ya go buisa ponelopele ya maemo a bosa mo TV o dirisa mmepe o o mo tsebeng e e fa thoko. Kwala gore o tlaa reng mabapi le porofense nngwe le nngwe.

Tlatsa maina a diporofense.	Tlhalosa maemo a bosa. Sa ntlha bua gore thempereitshara e tlaa ema jang, mme morago o bue gore a pula e tlaa na, a go tlaa thiba maru kgotsa letsatsi le tlaa tlhaba.

Buisa tshate e e bontshang bogolo jwa pula e e tlaa nang kwa Newville mo dikgweding di le 12. Bua le molekane wa gago ka ga gore go nele pula e e kanakang mo kgweding nngwe le nngwe.

A re kwaleng

Jaanong araba dipotso tse.

Pula e nele thata mo kgweding efe?

Ke kgwedi efe e e neng e omile thata?

Ke dikgwedi dife tse di bopang setlha sa pula?

Go nele pula e e kanakang monongwaga?

Ke dikgwedi dife tse di itemogetseng pula e e lekanang?

Ke digwedi dife tse di tlhokileng pula?

O akanya gore ke nako efe e e siametseng go jala? Goreng?

bolelo

bolelononyana

bolelolelo

Mme maemo a bosa a gompieno ke ...

A re direng

Dira tšhate ya maemo a bosa. Segu matshwao a maemo a bosa go tswa kwa tlase ga tsebe mme o a kgomaretse mo mmepeng o mo diporofenseng tse di farologaneng.

A re bueng

Morago ga go kgomaretsa matshwao, bua le tsala ya gago ka ga tšhate ya maemo a bosa. Bua gore maemo a bosa a eme jang mo porofenseng nngwe le nngwe.

Pula	Go maru	Maru fale le fale	Go letsatsi	Mouwane	Legadima le pula ya matlakadibe	Segagane	Phefo	Go letsatsi

A re kwaleng

Akanya gore o bolelela babogedi ba TV ka ga maemo a bosa. Tlhalosa maemo a bosa a porofense nngwe le nngwe. Mo go nngwe le nngwe, gakolola babogedi gore ba tshwanetse go apara eng mo maemong ao ka bosa. Ba bolelele ka moo maemo a bosa a yang go ama ditiro tsa mo gae a teng (jaaka, go tlhatswa diaparo), kgotsa gore a ba tshwanetse go itshasa ka sesepa sa letsatsi. Bolelela borapolasa gore ba tshwanetse go solo fela maemo a fe a bosa.

	Porofense	Maemo a bosa
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		

A re bueng

Dumelang, ke nna _____ ka
maemo a bosa a gompieno.

Jaanong
bega
ponelopele
ya gago ya
maemo a
bosa.

Ketlhola fela

A ke ne ka

bega ponelopele ya me ya maemo a bosa ka manontlholtlo?

naya tshedimosetso e e lekaneng ka ga maemo a bosa mo porofenseng nngwe le nngwe?

dirisa puo e e siameng e e lebaneng bareetsi ba bagolo?

dirisa mafoko a a nepagetseng a "maemo a bosa"?

tlhoma matlo mo bareetsing fa ke ne ke bega?

MATLHAODI: O tlaa gakologelwa gore maina ke mafoko a a kayang maina a batho, mafelo le dilo. Matlhaodi a re naya tshedimosetso ka ag motho, lefelo kgotsa selo. A tlhalosa **maina**.

A re bolelela ka moo sengwe kgotsa mongwe a lebegang, a ikutlwang, a dumang, a nkgang kgotsa a latswegang ka teng, e bile a thusa go dira gore se o se kwalang le se o se buang se nne monate.

A re bueng

Lebelela ditshwantsho tse. Tsotlhe di bua ka ga maina. Bolelela tsala ya gago ka moo dilo tse di lebegang, nkgang, utlwlang kgotsa di latswegang ka teng.

A re kwaleng

Jaanong golaganya mathhaodi a a mo kholomong ya ntlha le maina a a
mo kholomong ya bobedi.

gautsega
montle
tlolatlola
lebelo
monate
mogote
ntlenyana
bothitho
nkgang

tee
tsela
lelomo
dirampheetšane
digaugau
matlakala
koloi
kuku
katsana

Tlhophap dipara di le tlhano tsa maina le matlhaodi go tswa mo mananeong a a fa godimo mme o a dirise mo dipolelong di le tlhano.

Dikgang tse di se nang matlhaodi di a

T E N A

Buisa kgang e e fa tlase. Morago o kwale letlhaodi la leina lengwe le lengwe gore o tle o bone ka moo kgang e nnang monate ka teng.

A lelovaleng

E ne e le letsatsi e le ruri _____.

Tleloko ya me e _____ e ne ya lela.

Ke ne ka ema go tswa mo bolaong jwa me jo bo_____.

Ke ne ka baya borokgwe jwa me jo bo _____ le jeresi ya me.

Ke nwele matute a _____ mme ka ja borothopate.

Ke ne ka palama bese e _____.

Ke ne ka itumela thata fa ke tsena mo beseng e e _____ mme

morago _____.

Jaanong kwala dipolelo di le robedi ka ga ka moo kgang e e khutlang ka teng. Dirisa matlhaodi go tlhalosa maina otlhe.

bonako

bonakonyana

bonakonako

Pakapheti: Gantsi fa re kwala ka pakapheti re gokelela **-tse, -ile**, jalojalo, mo lediring.

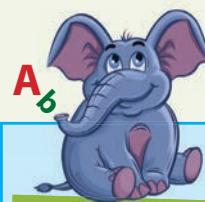
Madiri mangwe a farologana mme a fetoga gotlhelele, go fa sekao: **gana – ganne**. Re bitsa madiri a madiri a a sa tlhomamang.

A re kwaleng

Kwala setsenya sa bukatsatsi sa mafoko a le 40 ka ga se o se dirileng mo bekeng e e fetileng. **Madiri** otlhe a o a dirisang a tshwanetse go nna mo **pakapheting**.

Dumela Bukatsatsi

A₆

Tiriso ya mafoko

Thala mola go golaganya madiri a pakajaanong le pakapheti.

ja	tshegile
tsamaya	tsogile
tshega	jele
tsoga	tsamaile
tshameka	simolotse
simolola	tshamekile
batla	ile
yaa	batlide
tsaya	tabogile
taboga	tsere
kgweetsa	opetse
opela	thumile
ema	kgweeditse
thuma	robetse
reka	eme
robala	rekile

Jaanong sekeletsa madiri a a felelang ka -ile le **-tse**.

Thalela madiri a a sa tlhomamang mme a na le pakapheti le pakajaanong, jaaka **kgora – kgonne**.

A re buiseng

Buisa imeile ya ga Jimi a kwalela Mandu. O kwadile ka **pakatlang**. Sekeletsa madiri a a mo imeileng ya ga Jimi. Morago o kwalolole se a se kwadileng ka **pakapheti**.

Go

manduK@gmail.com

Go tswa go

jimS@yahoo.com

11 Mopitlwé 2015

15:14

Dumela Mandu

Ka moso ke tlaa ya kwa kampeng ya kgwele ya dinao. Re tlaa kgweetsa diura di le tharo go ya kwa teng. Re tlaa ja dilalelo tsa rona morago ga go pakolola mme re tlaa robala morago ga phirimo ya letsatsi. Re tlaa tsoga phakela mme re tlaa ja difitlholo. Mokatisi o tlaa re bontsha ka moo re tshwanetseng go ikatisa ka teng. Re tlaa tshameka metshameko e le mmalwa ya kgwele ya dinao mme morago re tlaa bogela difilimi tsa metshameko ya kgwele ya dinao.

Go tswa go:

Jim

Romela

montle

montlenyana

montlentle

A re buiseng

Bana ba bantsi ba sekolo ba ikatisa ka dinako tsotlhe le fa ba sa akanye ka gona. Ba ikatisa fa ba tshameka mo mabaleng kgotsa ba raga kgwele ya dinao kwa sekolong kgotsa ba tabogela bese.

Fa o ikatisa, o thusa mmele wa gago go gola o le maatla gore o kgone gore dira sengwe le sengwe se o batlang gore o se dire. Leka go ikatisa letsatsi le letsatsi! Ke eng o sa thume, tabogetaboge, palame baesekelle, iphutholole, bine kgotsa o sa tshameke kgwele ya dinao kgotsa bolotloa?

Go ikatisa go go nayang pelo e itumetseng.

Fa o ikatisa pelo ya gago e pompa go feta, o hemma ka bonakonyana mme mmele wag ago o bona mowa o o phepa kana okosejene.

Se se dira gore pelo ya gago e nne maatla.

A re kwaleng

Buisa athikele mme o arabe dipotso tse.

Ikatiso ya motsotsa mongwe le mongwe e botlhokwa thata.**Ikatiso e tiisa mesifa**

Ikatiso e bopa mesifa ya gago.

Ikatiso e dira gore o kobege bonolo

Ikatiso le go iphutholola go dira mmele wa gago gore o kobege bonolo. Se se kaya gore o kgona go tsamaisa mabogo le maoto a gago ka tokologo ntle le go ikutlwa o lapile kgotsa o na le ditlhabi.

Ikatiso e tshola bokete jwa gago bo itekanetse.

Fa o ikatisa, mmele wa gago o nna le mafura a lekaneng. Seo se go thusa go tshola bokete jwa mmele bo itekanetse – o se mosesane thata e bile o sa nona thata.

Fokotsa go bogela TV le go tshameka metshameko ya dikhomputara.**Boitekanelo jwa bana**

Bana ba tshwanetse go ikatisa gantsi mme ba se ka ba nna nako e ntsi ba bogetse TV.

Ke mofuta ofe wa sekwalwa o?

A	Resipi
B	Dianelaphologolo
C	Sekwalwa sa tshedimosetso
D	Tlhaloso

Sekwalwa se re bana ba nne nako e nnye ba dira eng?

A	Ja go le gonne
B	Bogela TV go le gonne
C	Ikatisa go le gonne
D	Tsamaya ka koloi go le gonne

Athikele e naya mesola e le meraro ya go ikatisa. Ke efe?

O akanya gore mokwadi o kaya eng ka "pelo e e itumetseng"?

A re direng

Kwala phamfolete ya gago go bontsha botlhokwa jwa ikatiso.

Go naya tshedimosesto

A re direng

Rulaganya go kwala phamfolete ya gago.

O tlaa kwala ka ga eng?

• Dirisa mmepe wa tlhaloganya go go thusa go rulaganya go kwala sekwalwa sa gago • Kgwaritsakgwaritsa sekwalwathlomo sa gago • Kopa tsala go runa sekwalwathlomo sa gago • Boeletsa sekwalwa sa gago o bo o baakanya diphoso tse di setseng.

1

O tlaa neelana ka tshedimosesto efe?

2

Ke eng tshedimosesto e e le botlhokwa?

3

Ke mang yo tshedimosesto e e tlaa mo tswelang mosola?

4

Baitseanape ba reng ka ga setlhogo se?

O batla go neelana ka tshedimosesto efe? Naya dikakanyo tse pedi.

Ke goreng tshedimosesto e e le botlhokwa?

A re kwaleng

Morago ga go runa kana go baakanya diphoso mo sekwalweng sa gago, se kwale sentle mo phatlheng e e filweng. Kwala setlhogo mo lebokosong lengwe le lengwe.

1

2

3

4

Thala setshwantsho go sedifatsa setlhogo.

Kwala setlhogwana sa setshwantsho.

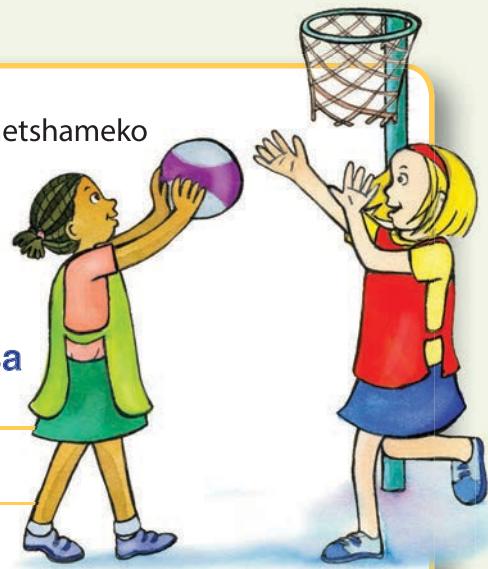
Go buisa t̄hate go bona tshedimosetso

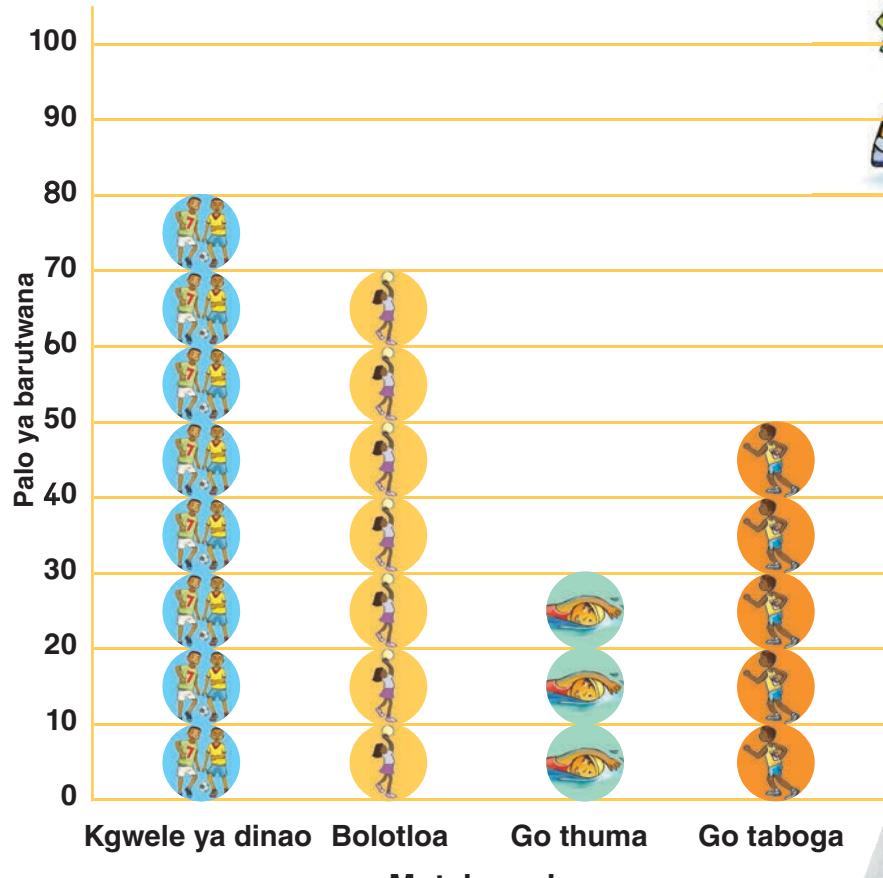
A re bueng

Setshwantsho se se fa tlase se re bolelela gore ke metshameko efe e bana ba e ratang.

Se lebelele metsotso e le mmalwa.

Metshameko e bana ba e ratang go gaisa

A re bueng

- Mofuta o wa setshwantsho o bidiwa baat̄hate. E re bolelela ka moo bana ba bantsi ba nnang le seabe ka teng mo metshamekong e e mo lenaneong.
- Lebelela mola o o kwa tlase mme o bolelele tsala ya gago gore ke metshameko efe e go buiwang ka ga yona.
- Lebelela dipalo ka fa letlhakoreng la molema la baat̄hate mme o bue gore ke dipalo dife tse di kailweng.

A re kwaleng

Jaanong araba dipotso tse.

Ke motshameko ofe o o nang le batshameki ba bantsi?	
Ke metshameko efe e e nang le batshameki ba banny?	
Ke bana ba bakae ba ba ratang kgwele ya dinao?	
Ke bana ba bakae ba ba ratang bolotloa?	
Ke bana ba bakae ba ba ratang go taboga?	
Ke bana ba bakae ba ba ratang go thuma?	

A re direng

Botsa ditsala tsa gago di le lesome gore
ba rata metshameko efe. Tshasa diboloko
tse di mo papetlaneng e e fa tlase e e
bontshang metshameko e ba e ratang.
Simolola kwa tlase ga papetlana.

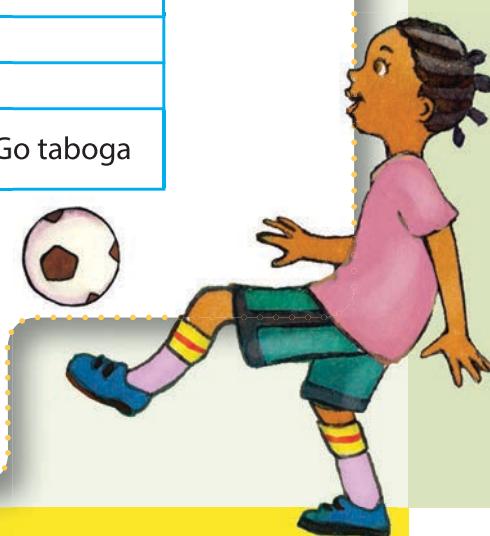
10				
9				
8				
7				
6				
5				
4				
3				
2				
1				
	Kgwele ya dinao	Bolotloa	Go thuma	Go taboga

Theibole ya gago e tlaa lebega jaana.

10				
9				
8				
7				
6				
5				
4				
3				
2				
1				
	Kgwele ya dinao	Bolotloa	Go thuma	Go taboga

Ba rata motshameko ofe go gaisa? _____

Ba rata motshameko ofe go le gonne? _____

Go bapisa dilo

A re kwaleng

Tlatsa matlhaodi a a nepagetseng go tlhalosa sengwe le sengwe sa ditshwantsho tse.

kitlane

telele

teleletele

maatla

maatlanyana

nnyane

nnyanenyana

kgolokgolo

telejana

kgolo

kitlanekitlane

moleelenyana

O ithutile gore matlhaodi a tlhalosa maina, go fa sekao e **nnyane ntšwa** kgotsa

Ntšwa e nnyane.

Gape re dirisa matlhaodi go bapisa dilo:

Katse e nnyane. Peba e nnyanenyana.

Tshoswane e nyanennyane.

	kgolwane	
telele		
		nnyennyne
		moleelelelele
	kitlanenyana	

Matlhaodi a a bapisang

A re kwaleng

Jim

Jabu

Ajay

Feleletsa dipapiso tse

Jimi o na le mabolomo a le **mantsi**.Borokgwe jwa ga Jimi bo **boleele**.Jabu o na le mabolomo a le .Borokgwe jwa ga Jabu bo .Ajay o na le mabolomo a le .Borokgwe jwa ga Ajay bo .

Bongi

Pam

Devi

Bongi o **moleele**.Bongi o na le buka e **kgolo**.Pam o .Buka ya ga Pam e .Devi o .Buka ya ga Devi e .Ke na le madi a **mannye**.Molemo o latswega **bosula**.O na le madi a .Molemo o latswega .O na le madi a .Molemo o latswega .

A ke mangwe a
matlhaodi a o
tshwanetseng go
a gakologelwa.

bosula**bosulanyana****bosulasula****siame****siamenyana****siamesiame****nnye****nnyanenyanan****nnyanenyane****bontsi****bontsinyana****bontsintsi**

Go buisa kgang: Lulu o ne a ntse jang?

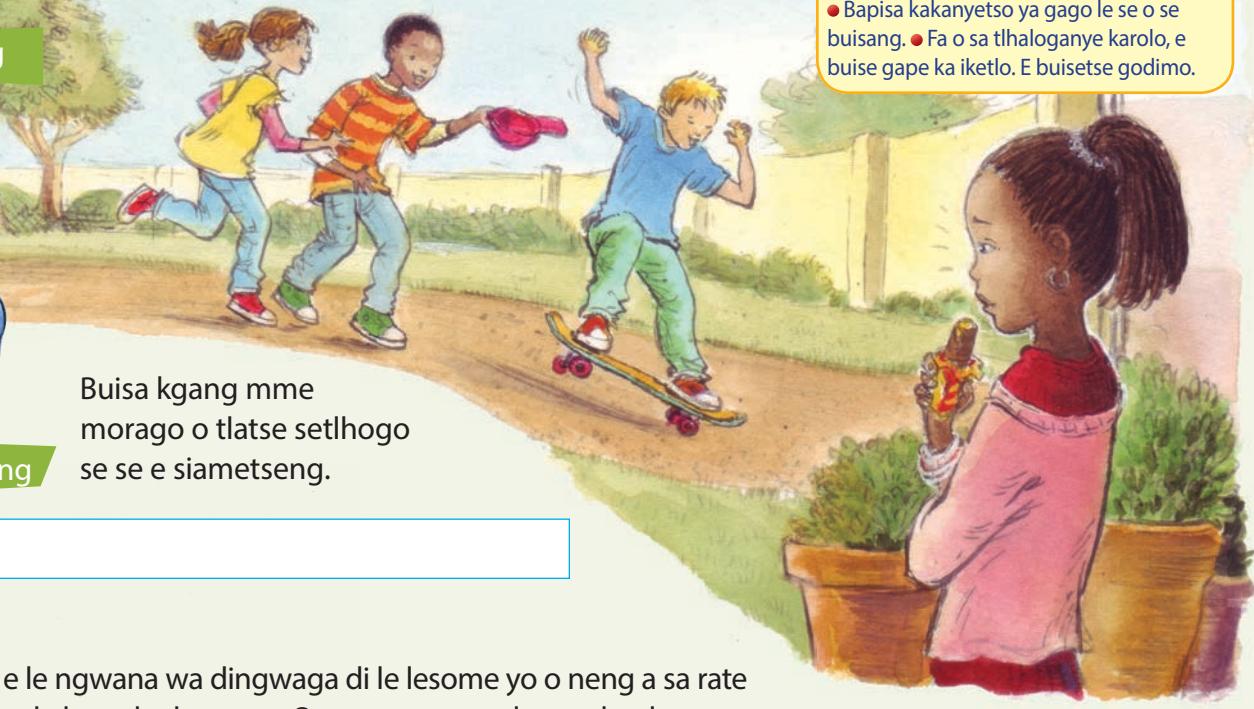
A re bueng

Lebelela ditshwantsho mme o bolelele molekane wa gago gore o akanya kgang e tlaa nna ka ga eng.

A re buiseng

Buisa kgang mme morago o tlatse setlhogo se se e siametseng.

Matseno

Lulu e ne e le ngwana wa dingwaga di le lesome yo o neng a sa rate go arogana le bana ba bangwe. O ne a nna mo ntlong e kgolo mo motseng o montle thata. Jaaka e ne e le ngwana a le mongwe o ne a pepetleditswe thata, a le mabela. O ne a aga a ja le dilo tse di monate, mme a di tlonkatlonka fa pele ga ditsala tsa gagwe ntle le go arogana le bona. O ne a se ka tshamekisa ditsala tsa gagwe ka ditshamekisi tsa gagwe.

Letsatsi lengwe go le Lamatlhatso maitseboa, Adam, Muzi le Katse ba ne ba ya go tshameka le Lulu. Ba swetsa go mo ruta thuto e e siameng.

Mmele

Muzi o ne a tsaya sekeitiboto, mme bana ba refosanelo go palama sekeitiboto sa ga Lulu, ba ya kwa godimo le kwa tlase fa pele ga ntlo mo tseleng ya dikoloi kwa gaabo Lulu.

Lulu o ne a kopile batsadi ba gagwe gore ba mo rekele sekeitiboto ka Keresemose mme ba gana go mo rekela. O ne a tenegile e bile a budulogile fa ditsala tsa gagwe di gana go mo adima.

“O ithekele sekeitiboto sa gago, Lulu,” ga bua John. “Morago o ka nna wa tshameka monate le rona!”

Lulu o ne a utlwile botlhoko thata e bile a sotlegile mo moweng. O ne a sololetse gore o tlaa itumela maitseboa ao, mme jaanong o ne a tenegile e bile a tlhontse. O ne a lemoga gore o ntse a se pelonolo mo ditsaleng tsa gagwe le gore ba tshwanetse ba bo ba ne ba utlwa botlhoko.

Bokhutlo

Ka tshoganyetso a tlelwa ke kakanyo. “Ke eng lotlhe lo sa tsene mo ntlong mme ra nwa matutenyana ra ja kuku ya tshokolete?” a ba bitsa. “Mme morago ga moo re ka nna ra tshameka ka khompiuta ya me.”

Ditsala tsa ga Lulu dine di makaletse phetogo ya maitsholo ya bonako jo bo kalo. Ba ne ba itumeletse gore Lulu o ne a sa tlhole a ikakanya a le esi. Ba nagana gore jaanong o tlaa simolola go tshameka le bona ka ditshamekisi tsa gagwe le dimonamone kgabetsakgabetsa.

Pele o buisa

Leba ditshwantsho le ditlhogo mme o leke go akanyetsa pele gore sekwalwa se tlaa nna ka ga eng. Buisa tsebe ka bofelo go bona gore o ya go buisa ka ga eng.

Fa o ntse o buisa

Bapisa kakanyetso ya gago le se o se buisang. Fa o sa tlhaloganye karolo, e buise gape ka iketlo. E buisetse godimo.

M
A
S
W
A

A re kwaleng / Sekeletsa tlhaka e e fa thoko ga karabo e e nepagetseng.

Lulu e ne e le tsala ya mofuta mang?	
A	Pelonolo e bile a arogana dilo
B	Pelomaswe e bile a sa abelane
C	Botsalano a rata batho
D	Bosula e bile a se pelotlhomozi

Lulu o ne a nna kwa kae? Mo.	
A	motsaneng o o didimetseng
B	tseleng e e faraselang fa thoko ga lewatle
C	motseng o montle
D	difoleteng tse dileele mo toropong

Ditsala tsa ga Lulu di mo etetse leng?	
A	letsatsi lengwe go le Lamatlhatso maitseboa
B	maitseboa mangwe a Lamatlhatso go le tsididi
C	moso mongwe wa Lamatlhatso go le phefo
D	maitseboa mangwe morago ga sekolo

Ditsala tsa ga Lulu di dirile eng go mo lemotsa gore se a se dirang se phoso?	
A	Motsana o o didimetseng
B	Ba buile le ena ka ga go arogana dilo
C	Ba ne ba batla go tshameka ka ditshamekisi tsa gagwe
D	Ba mo reketsi mpho ya Keresemose

Ke dipolelo dife mo kgannyeng tse di re bolelelang gore Lulu o ne a le ngame?

Ditsala tsa ga Lulu di ne tsa ikutlwang jang ka ga maitsholo a a bongame?

A re direng

Mo setlhopheng sa lona, diragatsang motshameko wa kgang e. Le tlao tlhoka baanelwa ba le bane: Lulu, Mary, John le Muzi.

Akanya ka ga baanelwa

A re kwaleng

Akanya gore o Lulu. Kwala temana e e ka nnang mafoko a le 40 o sosobanya se se go diragaletseng gompieno.

Tlatsa matlhaodi a a tlhalosang gore Lulu o ne a ntse jang mo matsenong le kwa bokhutlong jwa kgang.

A re kwaleng

pelomaswe

botsalano

pelonomi

bosula

botlhale

ngame

bonolo

mautlwelobotlhoko

makgakga

megagaru

bokgwabo

thusano

tena

botlhale

senyegile

tenegile

tsunya

itumetsé

A re kwaleng

Kwala tlhaloso ya semelo sa ga Lulu kwa matsenong a kgang. Fa o sena go fetsa, thalela mafoko otlhe a a tlhalosang a o a dirisitseng.

Jaanong kwala tlhaloso ya mafoko a le 40 ya tsala ya gago ya boikanyo. Fa o sena go fetsa, thalela mafoko otlhe a a tlhalosang a o a dirisitseng.

Go lebelela madiri

Madiri ke mafoko a a re bolelelang gore motho kgotsa selo se dira eng.

Mosimane o raga kgwele. Letlhare le wela fa fatshe.

Lediri ke lefoko la bothokwa mo polelong; ntle le lona polelo ga e kitla e bopa kakanyo, jaaka, "Mosimane kgwele" kgotsa "Letlhare fa fatshe".

A re kwaleng

Buisa dipolelo mme morago o thalele madiri otlhe kgotsa mafoko a a supang tiro. Morago o sekeletse motho kgotsa selo se se dirang tiro. Mafoko a otlhe a tlaa nna maina.

Lulu o jele tšhokolete le ditšhipisi	Bana ba tshamekile mo tshingwaneng ya ga Lulu.
Lulu o dirile tee.	Ntšwa e tebisitse John.
Bana ba tshamekile ka khompiuta ya ga Lulu.	Ntšwa e a bogola.
Lulu o arogane ditshamekisi le bana.	Lulu o tshetse matute mme bana ba a nwa ka bonako.

A re bueng

A re kwaleng

Rulaganya kgang ka ga mongwe yo o tshwanang le Lulu yo o fetolang maitsholo a gagwe fa kgang e tsweletse. Dira le ditsala tsa gago go tlhama kgang ka ga mongwe yo o neng a se botsalano mme morago a nna botsalano.

Feleletsa mmepe o wa tlhaloganyo go rulaganya kgang ya gago.

- Dirisa mmepe wa tlhaloganyo go go thusa go rulaganya go kwala sekwalwa sa gago
- Kgwaritsakgwaritsa sekwalwathlomo sa gago ● Kopas tsala go runa sekwalwathlomo sa gago ● Boeletsa sekwalwa sa gago o bo o baakanya diphoso tse di setseng.

Moanelwamogolo le baanelwa ke bomang?

Setlhogo

Moanelwamogolo o ntse jang mo matsenong a kgang?

Moanelwamogolo o ntse jang mo bokhutlong jwa kgang?

Go diragala eng se se bakang gore a fetoge?

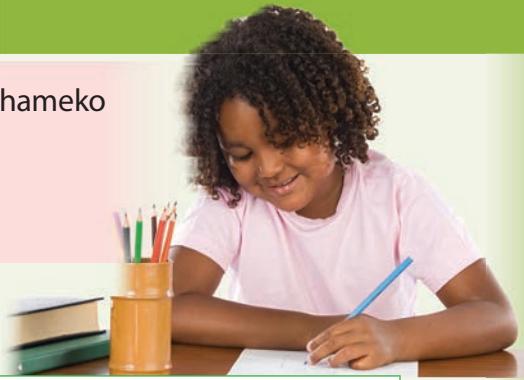

A re kwaleng

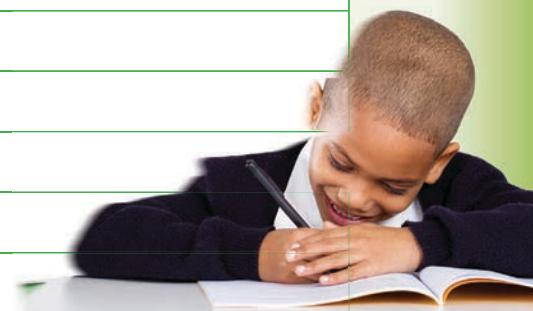
A re direng

Diragatsang kgang jaaka motshameko
mo phaposing. Buang gore
moanelwamogolo ke mang le
gore poloto ke eng.

Jaanong dirisa mmepe wa gago wa
tlhaloganyo go go thusa go kwala kgang.

Kwala setlhogo	
O ntse jang mo matsenong a kgang?	Matseno
	
Go diragala eng gore a fetoge?	Mmele
	
O ntse jang kwa bokhutlong jwa kgang?	Bokhutlo
	

Madiri a dira tiro ya ona

Wena le molekane wa gago, lebelela setshwantsho mme o bue gore ke ditiro tse kae tse o kgonang go di bona mo setshwantshong. Lebelela ditiro jaaka go raga kgotsa go taboga. Tse ke tsona madiri.

A re bueng

A re kwaleng

Jaanong tlatsa madiri mo kholomong ya ntlha mme morago o kwale polelo o dirisa lediri. Kwala dipolelo tse di mo pakajaanong. O raga kgwele.

Raga	O raga kgwele ya dinao.

Jaanong kwalolola dipolelo ka pakapheti.

A re kwaleng

Lebelela lenaneo la madiri a a mo pakajaanong le mo pakapheting. Thala sekere mo go a a sa nepagalang. Kwala madiri otlhe a a mo pakajaanong mo theiboleng.

ja	kwala	utlwā	buile	nole	robetse
nwa	tshwara	jele	tsaya	tshwere	Iwa
akanya	bua	utlwile	ruta	robala	Itse
					tsere
					akantse

Pakajaanong	Pakapheti

Pakajaanong	Pakapheti

A re kwaleng

Jaanong batla madiri a a nepagetseng a pakapheti. Morago o a kwale fa thoko ga madiri a a nepagetseng a pakajaanong mo theiboleng.

Tlatsa lediri le le dumelanang le sediri.

batla	Jabu o _____ go reka sekeitiboto se sešwa.
batlide	Basimane ba babedi bale ba _____ go reka sekeitiboto se sešwa.
robala	Ntšwa e tshweu e _____ ka fa tlase ga bolao.
robetse	Dintšwa tse dikgolo di _____ mo tshigwaneng.
rata	Mosiamane o _____ dimonamone.
ratile	Bana ba _____ go ja dimonamone.
palama	Anna o _____ baesekele.
palame	Anna le Mandu ba _____ dibaesekele tsa bona.
ke	Rapula _____ mogokgo wa sekolo.
ba	Basimane _____ kwa sekolong jaaka re bua.

Bukatsatsi ya sephiri ya ga Mandu

A re buiseng

Lebelela setlhogo le ditshwantsho mme o bue gore o akanya gore kgang e e tlaa nna ka ga eng. A o tshola bukatsatsi? Batho ba kwala eng mo dibukatsatsing?

Mandu o ne a rata go kwala letsatsi lengwe le lengwe. Letsasti lengwe le lengwe, o ne a kwala se a se dirileng mo letsatsing. Gape o ne a kwala diphiri tse a neng a sa battle ope go di bona. O ne a itse go fitlha bukatsatsi ya gagwe. O ne a lebelela mo phaposiborobalang ya gagwe mme a ipotsa gore o tshwanetse go e fitlha kwa kae, kwa go se kitlang go nna motho yo o e bonang. Kwa bofelong o ne a swetsa go e fitlha ka fa tlase ga bolao.

Maitseboa mangwe, fa Mandu le tsla ya gagwe Anna ba boa kwa sekolong, Mandu a fitlhela bukatsatsi ya gagwe e tlogetswe e phutholotswe mo bodilong jwa ya paposiborobalo. "Ijoo, bona Anna! Mongwe o ntse a buisa bukatsatsi ya me!" a goeletsa.

"O se ka wa tshwenyega," Anna a mo gakolola. "Wena batla lefelo le le botoka la go e boloka mo nakong e e tlang." Ba tlhathhoba bukatsatsi. "Bona metlhala e e maswe ya menwana," ga bua Anna. "Se ke tshedimosetso e e siameng."

"Ke a go tshepisa, ke nnake wa mosimane, Thabo," ga bua Mandu. "Thabo o aga a le menwana e maswe." Mme morago a gakologelwa gore nnakaagwe o na le dingwaga di le tlhano fela mme ga a ise a kgone go buisa.

Morago a fitlhela moritshana o mohunou fa gare ga ditsebe tsa bukatsatsi. "Se ke tshedimosetso e e botlhokwa," a bua. "Mongwe yo o moriri o mohunou o tshwanetse a bo a buisitse bukatsatsi ya me. Mongwe le mongwe mo losikeng lwa gaetsho o na le moriri o o montsho. Ka jalo, tota e ka nna mang?"

"Ke mang yo ke mo itseng yo o nang le moriri o mohunou?" a botsa a lebelela ka pelaelo kwa moriring wa ga Anna o mohunou. Basetsana ba babedi ba swetsa go thaya serai. Mandu a busetsa bukatsatsi ya gagwe ka fa tlase ga bolao. O nonanona bopi jwa folouru fa fatshe fa thoko ga bolao.

Fa mongwe a ka atamela bukatsatsi, o tlaa fitlhela motlhala wa dinao mo folourung.

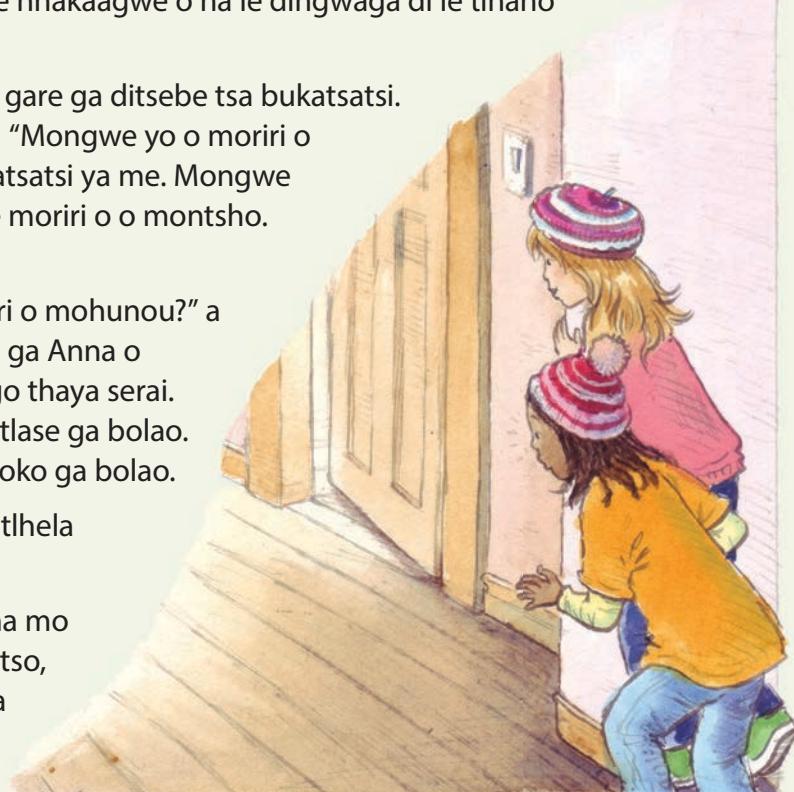
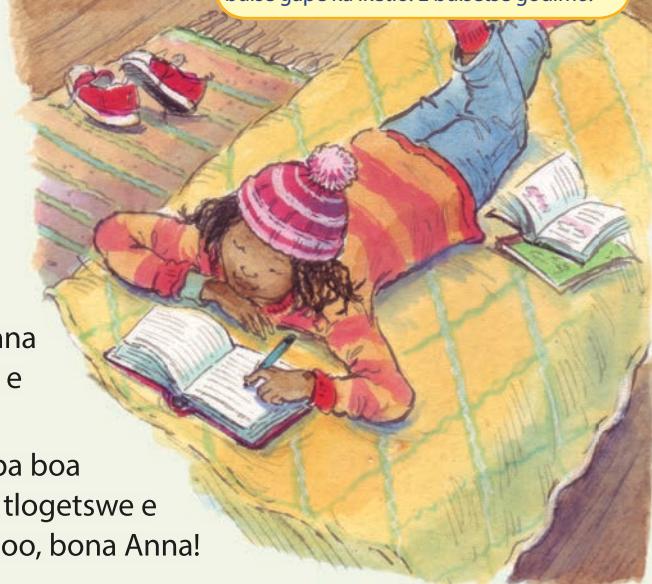
Basetsana ba tswa mo phaposing, ba iphitlha mo sekhutlaneng mme ba ema! Ka tshoganyetso, ba utlwa medumo ya go kgwaritsakgwaritsa e tla go tswa kwa phaposiborobalang.

Pele o buisa

- Leba ditshwantsho le ditlhogo mme o leke go akanyetsa pele gore sekwalwa se tlaa nna ka ga eng.
- Buisa tsebe ka bofebo go bona gore o ya go buisa ka ga eng.

Fa o ntse o buisa

- Bapisa kakanyetsa gago le se o se buisang.
- Fa o sa tlhaloganye karolo, e buise gape ka iketlo. E buisetse godimo.

Ba tabogela gape mo phaposing ya ga Mandu. Ba bone eng? Foluru e ne e tletse ka methhala ya maroo. Mme ga bo go le yo o molato!

Zola, ntšwa ya ga Mandu, e e nang le moriri o moleele o mosweu, e ne e tshameka ka bukatsatsi!

Basesana ba ne ba sa dumele matlho a bona.

Ka jalo, e ne e le ena mmuisi wa bukatsatsi!

"Nako e e tlang," ga bua Anna a tsamisa menwana mo moriring wa gagwe o mohunou, "o tlaa tshwanela go batla lefelo le le botoka la go fitlha bukatsatsi.

Ranotswe go tswa mo ditlhathlhobong tsa ANA tsa 2012.

A re bueng

Baanelwabagolo ke bomang mo kgannyeng?

Poloto ke eng?

Maitshetlego ke eng, kwa kgang e diragalelang teng?

A re kwaleng

Batla lefoko mo kgannyeng la bokao jo bo tshwanang le jwa mafoko a:

Yo o molato

goeleditse

belaela

Ke goreng Mandu a ne a batla go fitlha bukatsatsi ya gagwe?

Ke goreng a ne a belaela monnawe wa mosimane, Thabo?

Ba ne ba beile serai sa mofuta mang?

Ke goreng a ne a belaela Anna?

A re direng

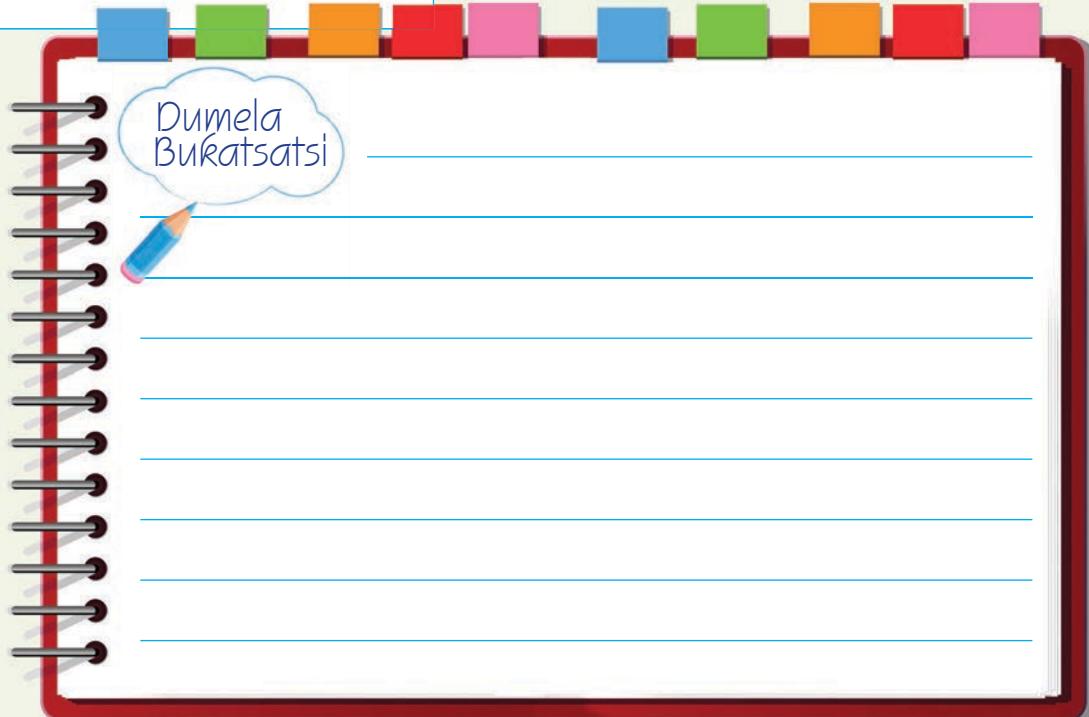
Kwala dipolelo tse go tloga ka 1 go fitlha ka 6 go bontsha tatelano e e nepagetseng ya kgang.

- O fitlhetsi moriri o mosetlhanyana mo bukatsatsing.
- O fitlhetsi metlhala ya menwana mo bukatsatsing ya gagwe.
- O fitlhetsi gore mongwe o buisitse bukatsatsi ya gagwe.

A re kwaleng

Akanya gore o Mandu. Kwala setsenywa sa bukatsatsi se mo go sona o sosobanyang gore o diragaletswe ke eng gompieno. Dirisa pakapheti.

A re bueng

Bua le setlhophsa sa gago ka ga semelo sa ga Mandu.
Bua ka ga se Mandu a se buang le se a se dirang.
Re itse jang gore Mandu ga a ineele bonolo?
Re itse jang gore o itse go dira leano?
O lebega jang?

A re kwaleng

Tlatsa matlhaodi mangwe a a tlhalosang Mandu.

Jaanong kwala temana e e tlhalosang Mandu.

A re kwaleng

Mandu ke moanelwa yo o kgatlhisang. O

M
A
S
W
A

Kwalolola dipolelo tse ka mokgwa wa puosebui kgotsa puopegelo.

"Thabo, a o ne wa tsaya bukatsatsi ya me?"

Mandu a botsa

"Anna, re dire eng maitseboa otlhe a?"

Thabo

"Nnyaya. Ke na le dingwaga di le tlhano fela mme ga ke ise ke kgone go buisa."

Anna a araba

A re kwaleng

Tsenya matshwaopuso mo dipolelong tse.

fa sekolo se tswa basetsana ba babedi ba ne ba tshwara bese mme morago ba tsamaya go tloga kwa boemelabese go ya kwa ntlong ya ga mandu

mo tseleng ba ne ba ema kwa lebenkeleng mme ba reka yokate, dipanana le mašwi.

ba ne ba ya kwa mmileng wa mandela mme a retologela kwa molemeng go tsaya fifth avenue.

O ithutile gore re gokelela –tse le –ile mo madiring a mantsi fa re a dirisa mo pakapheting. Gape o a itse gore madiri a a sa tlhomamang a fetoga gotlhelele, mme o tshwanetse go a ithuta.

A re kwaleng
Buisa mafoko a ka kelotlhoko.

bua	buile
thuba	thubile
utswa	utswile
ja	jele
kwala	kwadile
wa	wele

fofa	fofile
tsamaya	tsamaile
opela	opetse
kgweetsa	kgweeditse
tsaya	tsere
naya	neile

bona	bone
nna	ntse
tshwara	tshwere
akanya	akantse
reka	rekile
robala	robetse

Jaanong dirisa disete di le 3 tsa mafoko go feleletsa dipolelo tse.

Gompieno

Maabane

Gompieno

Maabane

Gompieno

Maabane

Sekeletsa lefoko le le nepagetseng mo dipolelong tse.

O tlaa bona gore dipolelo tsotlhе di kwadilwe ka pakajaanong. Kwalolola dipolelo tse ka pakapheti. Dirisa lenaneo le le kwa godimo ga tsebe go go thusa.

Mandu **o/ba** tenegile gonwe mongwe o buisitse bukatsatsi ya gagwe.

Maabane

Ke **tlaa/tlide** palama sekeitiboto.

Maabane

Basetsana **ba/o** botlhale thata gonne ba tshwara legodu.

Maabane

Bana **ba/o** boela sekolong.

Maabane

Setlhophha sa kgwele ya dinao di/se tshamekela mo setediamong.

Maabane

Re a/ba bona gore o tshameka thata.

Maabane

Wena o/ba itumeletse kgetsana ya sekolo.

Maabane

Boithabiso

Thusa Mandu go sala motlhala
wa maroo morago.

Baanelwa ke bomang?

A re kwaleng

poloto ke efe?

Maltshetlego ke afe?

E khutla jang?

A re direng

Diragaletsang tlelase
kgang ya gago.

- Dirisa mmepe wa thaloganyo go go thusa go rulaganya go kwala sekwalwa sa gago
- Kgwaritsakgwartsa sekwalwathlomo sa gago ● Kopasala go runa sekwalwathlomo sa gago ● Boeletsa sekwalwa sa gago o bo o baakanya diphoso tse di setseng.

A re kwaleng

Dirisa mmepe wa gago wa tlhaloganyo go
kwala kgang ya mafoko a ka nna 120.

Matseno

Mmele

Bokhutlo

Ke kgona go	Go itlhathlhoa		
buisa tshate ya maemo a bosa.			
buisa baatshate.			
buisa sekwalwa sa tshedimosetso.			
buisa dikgang.			
thala tshate.			
rulaganya le go kwala kgang.			
rulaganya le go kwala phamfolete.			
kwala temana.			
bolelela pele dikgang le bokhutlo jwa tsona.			
sosobanya kgang.			
kwala sethalo sa moanelwa.			
dirisa matlhaodi.			
dirisa madiri a a tlhomameng le a a sa tlhomamang.			
dirisa pakajaanong e e bonolo, pakapheti le pakatlang.			
kwala temana.			
lemoga madiri.			
netefatsa tumalano ya sediri le thuanyisediri le lediri.			
dirisa puopegelo.			

M A F O K O A

M	A	F	O	K	O	A	
•							
•							
•							
•							
•							
•							
•							

M

A

S

W

A

Thitokgang 4: Ntlha le maitlhamele

Kgweditharo

Kgweditharo 2: Dibeke 5 - 6

49 Dianelaphologolo 104

Dianelaphologolo.

Tshedimosetso ka ga dianelaphologolo
Ditirwana tsa puisopele tse di
ikaegileng ka ditshwantsho, ditlhogo
le diforeimi tse di farologaneng.

50 Morago ga lebelo 107

Tlotlang ka ga kgang, baanelwa,
maitshetlego le poloto.

Barutwana ba tshwanetse go thala
mela ya mabelo ba ikaegile ka
ditlhaloso tse di mo kgannyeng.

Tekatlhaloganyo: go araba dipotso tsa
ditlhophontsi.

Go dirisa matlhaodi go tlhalosa *mmutla
le khudu*.

Kwala tlhaloso ya moanelwa a le
mongwe.

51 Go bua dikgang 108

Go sosobanya kgang a tatelano o
dirisa makopanyi: sa ntlha, morago,

morago ga moo, kwa bokhutlong.
Go ipaakanyetsa go nna mmegi wa
metshameko go bega ka ga lebelo
magareng ga mmutla le khudu.

Go kwala dintlha tse o yang go di
tlhagisa.

Go tlthatlhoba tlhagiso ya gago
kgatlanong le lenaneonetefatso.

Tshimololo ya madiri-go.

Go thalela madiri-go mo dipolelong le
go balolola paka.

Tsenya mafoko a mašwa le bokao jwa
ona mo thanoding.

52 Madiri ke mafoko 110

Kwala temana o tlhalose gore o dirile
eng mafelo a a fetileng a beke.

Thalela madiri a a mo pakapheting.

Kwala temana e mo go yona o
tlhalosang gore o tlaa dira eng mo
malatsing a a tl Lang a boikhutso
jwa dikolo. Thalela mafoko a a mo
pakatlang.

Kwala temana ka ga se se diragalang
mo phaposiborutelong ka
seno sebaka. Thalela madiri a a
pakajaanong.

Tshameka motshameko wa madiri a a
sa tlwaelegang.

53 Segwagwa le kgopa 112

Pele ga puiso: lebelela ditshwantsho
mme o o bereke gore kgang e bua ka
ga eng.

Tlotlang ka ga baanelwa, poloto,
maitshetlego le bokhutlo.

54 Go nagana ka ga kgopa le segwagwa 114

Dirisa makopanyi a a filweng le foreimi
ya go kwala e e nang le ditshwantsho
kana tshedimosetso go kwala kgang.

55 Sediri, madiri le sedirwa 116

Tshimologo ya sediri le sedirwa.
Go thalela sediri, lediri le sedirwa mo
dipolelong.

Tshimologo ya madiri a mafetedi le
madiri a e seng mafetedi.

Go bapisa madiri a mafetedi le madiri a
e seng mafetedi.

Go batla le go thalela madiri a mafetedi
le madiri a e seng mafetedi mo
dipolelong.

Kwala ditsenywa tsa bukatsatsi tse mo
go tsona o tlhalosang gore o dirile
eng mo bokhutlong jo bo fetileng
jwa beke.

Balolola madiri a a mo pakapheting
le didirwa mo ditsenyweng tsa
bukatsatsi.

56 O kaya eng? 118

Go tlota ka ga maele, go kwala gore
a kaya eng mme morago o thale
setshwantsho go a sedimosa.

Sekwalwa sa ditaelo

Kgweditharo 2: Dibeke 7 - 8

57 Go dira dikuku 120

Go bua ka ga ditsompelo, mokgwa le
didirisiwa.

Tekatlhaloganyo mabapi le tatelano ya
ditaelo.

Go tlhaloganya mediriso.

Go bua ka ga tlolofoko le mareo a a
dirisitsweng.

58 Go kwala resipi ya me 122

Kwala resipi o dirisa foreimi e e filweng.
Tsenyeletsa ditsompelo, mokgwa le
didirisiwa.

Balolola o bo o thalele madiri otlhe a a
dirisitsweng mo diresiping.

Matseno a mediriso.

Go dirisa mediriso mo dipolelong.

Batla o bo o thalele mediriso e e
dirisitsweng mo dipolelong.

Feleletsa dipolelo tse di simololang
ka mediriso.

59 Go neelana ka dikaelo 124

Go naya dikaelo tsa go ya kwa
mafelong a a farologaneng mo
sekolong ka molomo.

Thala mmepe wa sekolo sa gago o bo o
kwala dikaelo tsa go tswa kwa hekeng
go ya kwa mafelong a a farologaneng
mo sekolong.

Kgaoganya ya mafoko: go kgaoganya
mafoko ka dinoko le go bala dinoko.

60 Puiso ya mmapa 126

Go araba dipotso ka molomo le
mokwalo o ikaegile ka ditshwantsho.
Go tshameka motshameko wa dipaka,
ka go ikatisa go dirisa pakajaanong,
pakatlang le pakapheti ka molomo.

61 Kwa dilo di leng teng 128

Go buisa mmepe o dirisa melebo
e e farologaneng.

Go bapisa melebo le go araba dipotso
tse di ikaegileng ka yona.

Kitsiso ya madirimatlhaedi.

Go feleletsa dipolelo ka go dirisa
madirimatlhaedi.

Go kwala dipolelo o dirisa
madirimatlhaedi.

62 Go neela dikaelo 130

Go naya dikaelo ka molomo o dirisa
dibopego tse pedi tsa mebepe e e
farologaneng.

63 Dira resipi 132

Go dirisa ditshwantsho go dira
resipi ka tatelano.

Go kwala ditaelo go bopa botaki.

64 A re kwaleng buka 134

Go dirisa mmepe wa
tlhaloganyo go
tlhama kgang.

Go kwala kgang
o dirisa mmepe
wa tlhaloganyo.

A re buiseng

Mo kgweditharong ya ntlha o buisa naane ka ga Mosimane yo o goeletsang "Phiri". Mo bekeng ya bobedi re tlaa lebelela tse dingwe.

Naane ke eng?

Naane ke kgang ka ga dibopiwa tsa metlholo, diphologolo, dimela le mafelo. E re tlottlela kgang e e nang le molaetsa o o nang le thuto. Dinaane tse dintsi ke tsa bogologolo, jaaka "Mosimane yo o neng a goeletsa "Sesutlhalefaufau", di bolelwa gape ka mokgwa o wa segompieno mme ka molaetsa o o tshwanang. O fitlhela diphologolo di kgonan go bua, le maitshetlego a tlholego ka sekgwa le dinoka, mo dikgannyeng tse dintsi.

A re bueng

- Lebelela ditshwantsho mo tsebeng kana letlhareng le le fa thoko. Naane e ka ga eng?
- A di akaretsa diphologolo tse di kgonang go bua?
- Lebelela ditshwantsho mme o bue gore maitshetlego ke eng, kwa kgang e diragalang teng.
- Ntsha tsebe kana letlhare le le latelang go tswa mo bukeng ya gago. Sega tsebe kana letlhare mo meleng e mehibidi, o e mene mo meleng e mentsho go dira buka. Fa o feditse go dira seo, buisa kgang ka ditlhophpha tsa lona. Tlatsa ka dipudula tsa puo. Gape tlatsa ka dikarolo tse di tlogetsweng tsa kgang mo meleng e e tlogetsweng.

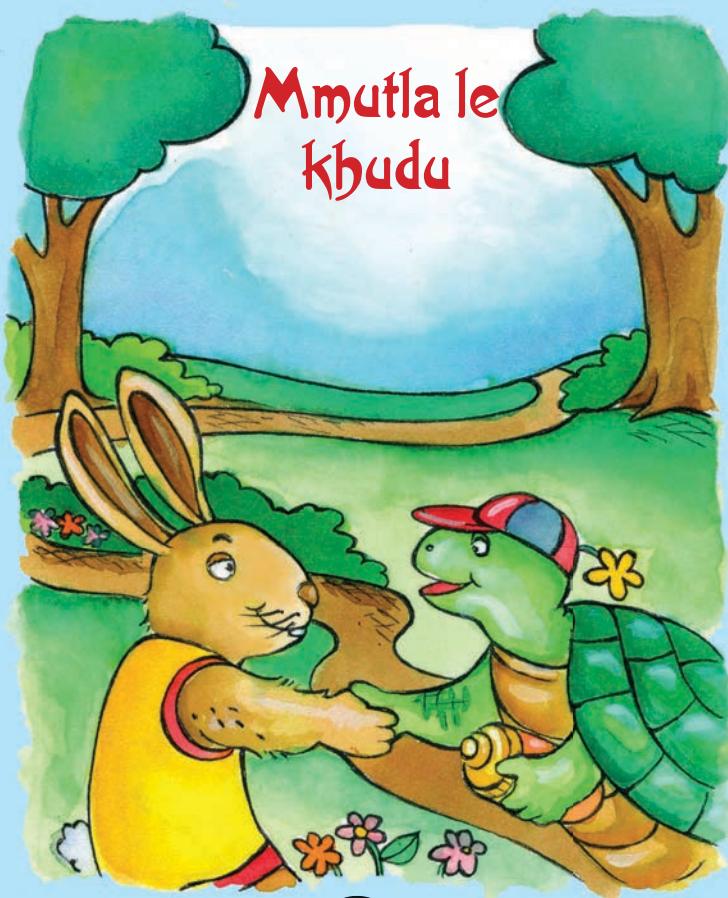
A re direng

Morago ga go buisa kgang, dirisa tlhaloso go thala lebala la mabelo kwa mmutla le khudu ba tlaa tabogang lebelo la bona teng.

Diphologolo di ne tsa tlala boitumelo fa khudu e kgabaganya mola wa phenyo. Di ne tsa goeletska kwa godimo mme modumo o ne wa uthwiwa ke diphologolo tse di neng di le mo sekgweng bokgakala jwa dikilomitara di le mmalwa. Fa bera e ne e ne e neela khudu sekgele e ne ya re:

8

1

Kgato 1: Mena mo moleng o o nang le maronthorontho.

Mmutla o ne wa taboga fa pele ga khudu. O ne a tswelela go lebelela kwa morago go lebelela khudu. O ne a tshega ka ena.

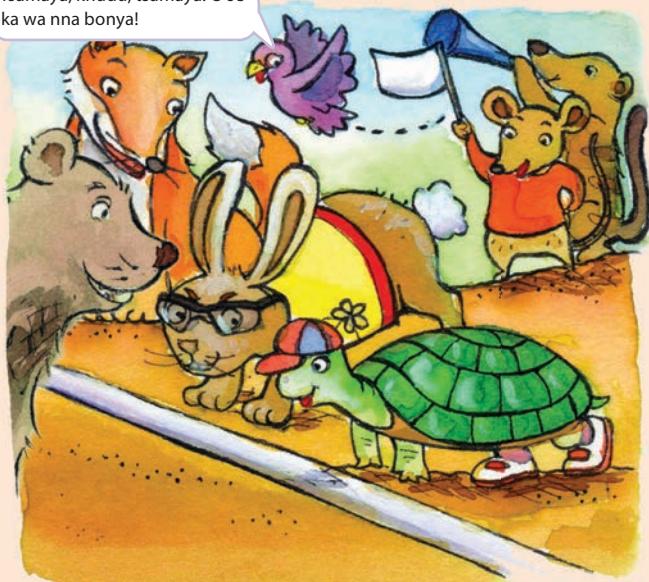

5

Kwa bokhutlong letsatsi la lebelo la goroga. diphologolo tsothe tsa sekwa tsa tla go tshegetsa Mmutla. di ne tsa rotloetsa tsa goeletska e bile di fofisa difolaga. di ne tsa butswela divuvuzela mme tsa opela dipina.

Bera e ne e le mosimolodi. "Mo matshwaong a lona, ipaakanyeng, RAGOGANG!" ya goeletska.

Tsamaya, khudu, tsamaya! O se ka wa nna bonya!

4

Kgato 2: Mena mo moleng o o nang le maronthorontho

Kgato 3: E isthwarganye mo lethakorengle

Ke go gwetla
go ya go taboga
lebelo.

Mmutla le Khudu ba ne ba dula mo sekgweng.
Mmutla o ne o le motlotlo ka lebelo la gagwe. O ne ka gale a kgala khudu ka gonne o ne a le bonya.

Mmutla o ne a gakgamadiwa ke fa Khudu a mo gwetla go ya lebelong le ena. "Re tlao taboga mo lebaleng," a bua.

Ka bonako dikgang tsa lebelo di ne di tletse mo sekgweng. Diphologolo tsotlh le dinonyane di utlwile ka ga lona.

2

Mmutla o ne wa swetsa go ikatisetsa lebelo.

Diphologolo di ne di itumetse thata mme tsa simolola go goeletsfa di bona khudu a le gaufi le mola wa phenyo. Ba ne ba goeletsfa le go lets divuvusela.

Modumo o ne wa tsosa mmuila. Khudu e ene e setse e fitlhile kwa moleng wa phenyo! O ne a tlolela kwa godimo mme a taboga kwa morago ga gagwe.

7

Mmutla o ne o dumela gore ke ona mofenyi wa lobelo. O ne a swetsa go ikhutsa ka fa tlase ga setlhare mme a reetsa mmino. Fa khudu e atamela, o ne wa tlolela le go tabogela kwa moleng wa phenyo.

3

6

Morago ga lebelo

A re kwaleng

Buisa dipotso tse mme morago o sekeletse tlhaka e e fa thoko ga karabo e e nepagetseng.

Baanelwabagolo ba naane e ke bomang?

A	Khudu le serurubele
B	Mmutla le khudu
C	Bera le khudu

Maitshetlego a naane e ke afe?

A	Sekgwa
B	Serapa sa diphologolo
C	Serapa sa Kruger

Ke efe ya tse di latelang e e tlhalosang mokgwa wa mmutla?

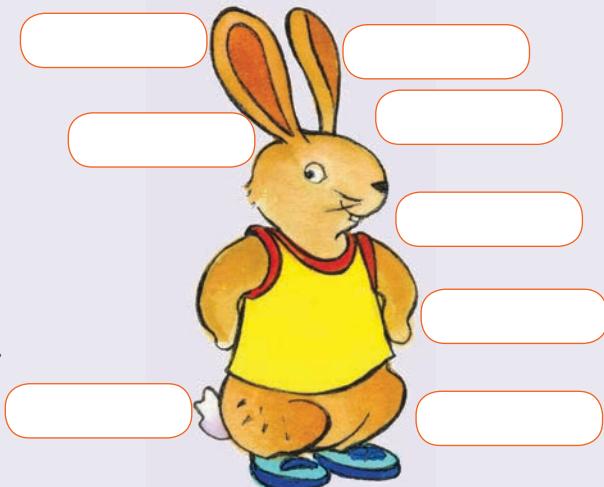
A	Pelonomi le tlhokomelo
B	bosula le matlhajana
C	Mabela le makgakga

Molaetsa wa kgang ke ofe?

A	Fa o kopa thuso ga ga ope yo o ka go thusang.
B	Bonya jwa sekgala se se lolameng bo fenza lebelo.
C	O tshwanetse go tshepagala.

A o a dumela gore kgang e ke naane? Goreng o rialo.

Akanya ka matlhaodi go tlhalosa semelo sa mmutla le khudu. A kwale mo mabokosong.

Dirisa mangwe a mafoko go tswa mo tirwaneng e e fetileng go kwala temana e e tlhalosang mongwe wa baanelwa ba babedi ba.

A re kwaleng

Sobokanya kgang ya mmutla le khudu ka dipolelo di le 8.

Itire e kete o mmegi wa metshameko mme o tshwanetse go neela pegelo ka ga lebelo la ga mmutla le khudu. O tlaa reng?

A re bueng

Neela pegelo go sethophpha sa gago.

Kwala dintlhā tse dingwe gape.

*Mme jaanong mo
dikgannyeng tsa
metshameko. _____
o a bega. Lebelo magareng
ga mmutla le khudu le
diragetse kwa Sekgweng sa
Ditlhare tse Ditala.*

Go tilhola

A ke ne ka

Neelana ka pegelo ya motshameko ka nepagalo,
ka tatelano e e nepagetseng?Neelana ka tshedimosetso e e lekaneng ka ga
lebelo, baanelwa le maitshetlego?

Dirisa puo e e nepagetseng ya bana?

Lediri le legolo mo polelong le bidiwa lediritota. Lediritota le re bolelela se motho a se dirang kgotsa se batho ba ba fetang bongwe ba se dirang. Madiri a fetoga go ya ka dipaka.

Maabane ke **tl̄hatswitse** dijana. Complieno ke **tl̄hatswa** dijana.

A re kwaleng

Thalela madiritota mo dipolelong tse. Mme o bue gore a di mo pakajaanong kgotsa pakapheting.

Dipaka	
Ke ya kwa lebenkeleng.	
O ya kwa ngakeng.	
Ba ile kwa setediamong.	
O tshameka kgwele ya dinao.	
Ke jele dijotshegare tsa me.	

Dipaka
O ya kwa bopalamelong jwa dibese.
O nwele mašwi.
Ba lebelela TV.
Ke palame baesekele ya me.
O gotlha meno a gagwe.

Dirisa madiri mo dipolelong mme o bue gore polelo e mo pakeng efe.

naya

ile

neetse

jele

tsamaya

taboga

tabogile

ja

Kwala dipolelo di le tlhano ka ga se o se dirileng mo mafelong a beke e e fetileng.
Mme o sekeletse madiri otlhe a pakapheti.

A re kwaleng

Kwala dipolelo di le tlhano ka ga se o se dirileng mo malatsing a boikhutso a Sedimonthole.
Mme o sekeletse madiri otlhe a pakatlang.

Lebelela tlelase ya gago jaanong. Kwala dipolelo di le tlhano ka ga sengwe le sengwe se se
diragalang jaanong. Sekeletsa madiri otlhe a pakajaanong.

Madiri a a sa tlhamalalang

Boithabiso

Taboga lebelo. Buisa pakajaanong le pakapheti tsa lediri lengwe le lengwe mo moleng o o serolwana. Tsala ya gago e tshwanetse go buisa mafoko a a mo moleng o o talaloapi. Lebelela gore mofenyi ke mang. Morago tswala kholomo ya pakapheti mme o botse yo mongwe le yo mongwe gore pakapheti ya lediri lengwe le lengwe ke mang.

reka	rekile	tsamaya	tsamaile
epa	epile	na	nnile
thala	thadile	tshwara	tshwere
kgweetsa	kgweeditse	itse	itsele
ja	jele	dira	dirile
wa	wele	duela	duetse
jesa	jesitse	taboga	tabogile
utlwā	utlwile	bona	bone
bona	bonwa	romela	rometswe
fofa	fofile	tsikinya	tsikintswe
bona	bonwa	dula	dutse
reka	rekile	robala	robetse
gola	godile	bua	buile
na	nnile	ema	eme
reetsa	reditse	feela	feetse
iphitlha	iphitlhile	thuma	thumile

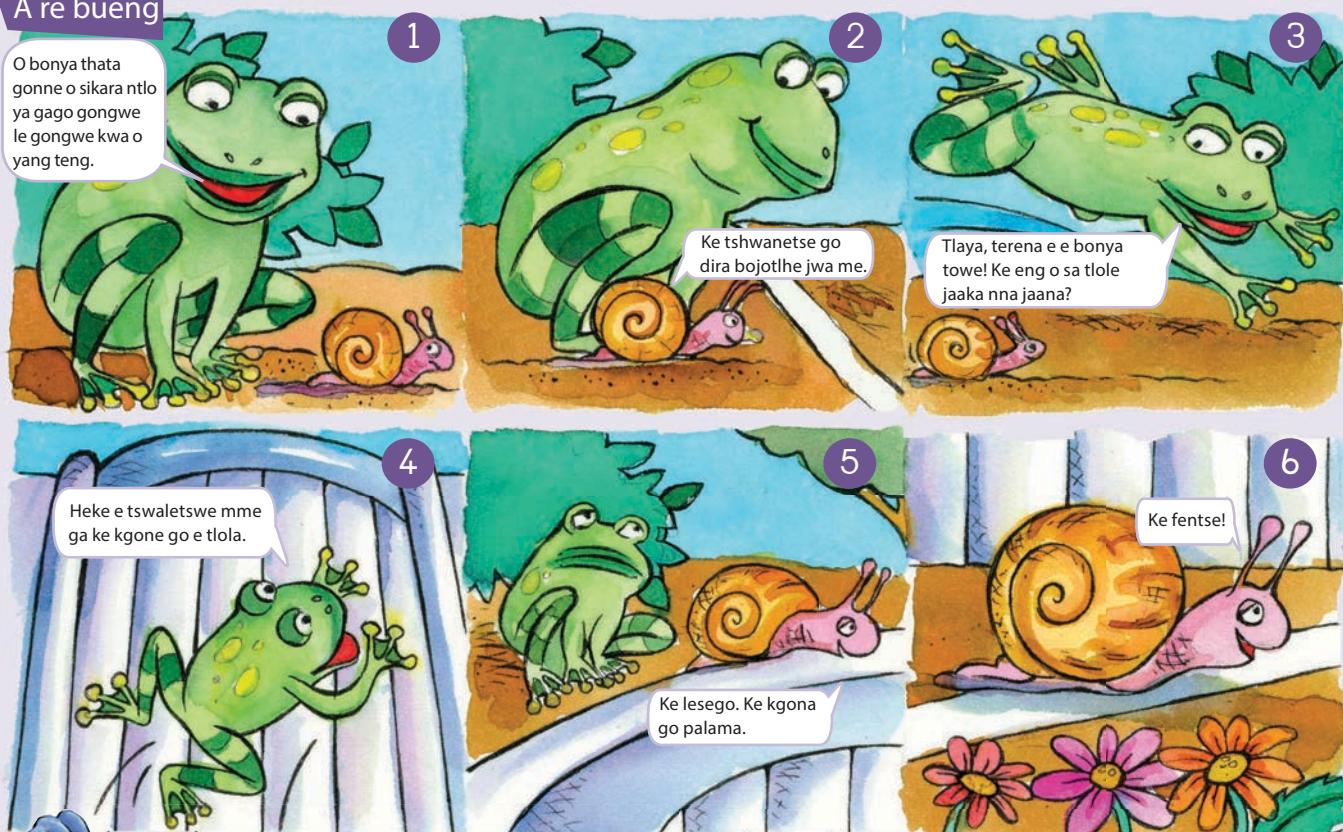
Segwagwa le kgopa

Bua le tsala ya gago ka ga khathunu. E tlotla ka ga kgang e e tshwanang le kgang ya mmutla le khudu. Lebelela setshwantsho mme o bue gore kgang e ka ga eng.

A re bueng

O bonya thata
gonne o sikara ntlo
ya gago gongwe
le gongwe kwa o
yang teng.

Baanelwa ke bomang?

A re kwaleng

- Dirisa mmepe wa tlhaloganyo go go thusa go rulaganya go kwala sekwalwa sa gago
- Kgwaritsakgwaritsa sekwalwatlhomo sa gago ● Kopa tsala go runa sekwalwatlhomo sa gago ● Boeletsa sekwalwa sa gago o bo o baakanya diphoso tse di setseng.

Maltshetlego ke eng?

Poloto ke eng?

Bokhutlo ke eng?

A re kwaleng

Dirisa ditshwantsho go go thusa go kwala kgang ka
ga segwagwa le kgopa. Dirisa mangwe a mafoko a
go go thusa go golaganya ditemana.

Makopanyi

Sa nthla, morago, ga latela,
morago ga moo, pele ga
moo, kwa bofelong, kwa
bokhutlong, mo tsamaong
ya nako

Borhutlo

Go nagana ka ga kgopa le segwagwa

A re buiseng

Buisetsa setlhophapha
sa gago kgang
ya gago kwa
godimo. A dikgang
di a tshwana? Di
farologang ka
tsela efe?

A re direng

Diragatsa kgang
le setlhophapha
sa gago. O tlala
tlhoka kgopa,
segwagwa le
moanedi yo o
tlotlang kana yo
o anelang kgang.

A re kwaleng

Buisa kgang ya gago mme o dire lenaneo la madiri otlhe a o a dirisitseng.
Sekeletsa otlhe a a mo pakapheting.

A re bueng

Itire e kete o mmegi wa metshameko mme o tshwanetse go neelana ka pegelo
magareng ga kgopa le segwagwa. O ka reng?

Neelana ka pegelo ya gago kwa setlhopheng sa gago.

Kwala dintlhā tse dingwe.

Gompieno jaana
dikgang tsa metshameko.
_____ o a bega.

Lebelo magareng ga kgopa
le segwagwa le diragetse
gompieno kwa Green Tree
Village.

Go-lebelela

A ke ne ka

Neelana ka pegelo ka tlhamalalo, ka tatelano e
e maleba?

Neelana ka tsedimosetso ka ga lebelo,
baanelwa le maitshetlego?

Dirisa puo e e nepagetseng ya bareetsi ba
bašwa?

Fa go na le lenaneo la madiri a a kgethegileng a re a bitsang madiregi. A ke madiri a a tshwanang le rata, na le, tlhaloganya, itse go na le tiragalo.

Sekao: *Ga ke rate dimonamone* (rate ke lediregi) mme
Ke ja dimonamone (ja ke lediri la tiragalo)

A re kwaleng

Tlatsa madiri a a nepagetseng mo dipolelong tse.

dumela	Gore _____ re na le tirogae e ntsi.
dumela	Ena _____ le nna.
lebega	E _____ a na.
lebega	Ba _____ tla timela.
dumela	Ga ke _____ kgone dikgang.
dumela	Ena _____ dikgang.
ke tsa	Buka e _____ go rakgadi.
ke tsa	Dibuka tse _____ go rakgadi.
utlwā	K _____ e lwala.
utlwā	O _____ a lwala.
tlhoile	O _____ maemo a bosa a a tsididi.
tlhoilwe	Nna _____ maemo a bosa a a bolelo.
rata	Ke _____ tšokolete.
rata	Ba _____ dimonamone.
eletsa dikeletso	Ke _____ na le baesekele. Wewe o _____ kgona go tshameka kgwele ya dinao.
kala	I _____ 35 kg.
kala	Tlou _____ e feta moo.

Jaanong bopa dipolelo tsa gago o dirisa madiri a.

rata	
lekana	
itumelela	
gopola	
nkgelela	
latswa	

Sediri, madiri le sedirwa

A re kwaleng

O nôle tee ya gagwe.

Batla o bo o thalela madiri mo go nngwe le nngwe ya dipolelo tse. Jaanong sekeletsa sedirwa.

Buisa dipolelo tse le ditsala tsa gago.

Thalela sediri ka mmala o mohibidu. Sediri ke motho kgotsa selo se se dirang tiro.

Thalela lediri ka mmala o talaloapi. Lediri ke lefoko le le dirang.

Thalela sedirwa ka mmala o motala. Se se go bolelela gore ke mang kgotsa ke eng se se kgoreletsang lediri.

Katse e lelekisa peba.

Dimpho o rata dijo.

Moapei o fisitse dijo.

Mosimane o thubile letlhhabaphefo.

Mosetsana o fofisitse khaete.

Mosetsana o fofisitse khaete.

Madiri mangwe a dira tlhaloganyo ntle le fa a na le sedirwa. A bidiwa mafetedi.

O thubile letlhhabaphefo.

Ke tladirse galase ya me.

O tlhapa sefatlhego sa gagwe.

Mandu o fitlhile bukatsatsi ya gagwe.

Bera e simolotse lebelo.

Anna o kwadile imeile.

Jaanong lebelela dipolelo tse. Thalela sediri le lediri. Dipolelo tse ga di na sedirwa.

Madiri a e seng mafetedi ga a tlhoke sedirwa go dira polelo e e feletseng.

O a buisa.

Ntšwa e a robala.

Re a ja.

Ba a dira.

O a lela.

Ba a taboga.

Katse.

Sekepe se a nwela.

A re kwaleng

Jaanong batla o bo o thalela madiri mo temaneng e.

Ke ne ke batla go opela kwa konsarateng mme ke ne ka tshwanelo go ya ngakeng.

Thekesi e ne e sa tla mme ke ne ka tshwanelwa ke go tsamaya. Ngaka e atlanegositse gore ke tshwanelwa ke go ja maungo a mantsi. Ke tlaa di jwala mo tshingwaneng ya me.

A re kwaleng

Kwala setsenywa sa bukatsatsi se mo go sona o tlhalosang gore o dirile eng mafelo a beke a a fetileng. Fa o feditse go dira seo, thalela sediri ka bohibidu, madiri ka mmala o o botala jwa legodimo mme sedirwa ka o o botala jwa tlhaga.

A re bueng

Bua le setlhophha sa gago ka ga tlhaloso ya diane tse di ntšhwafaditsweng. Morago o kwale se o naganang maele a se kaya.

Maele ke ditlhaloso tse di kayang sengwe se se farologanang le bokao jwa tlwaelo jwa mafoko a ona. Re a dirisa gangwe le gape fa re bua.

A re kwaleng

Rre o mo loma tsebe. Jaanong sephiri se dule.

Lulu **o ntse ka ditsebe.** Jaanong o tsene mo mathateng a se nang bolekanyo.

Pule ke motho yo o **lebelelang ba bangwe kwa tlase.** Gantsi ga a na sepe le batho ba ba sa reng sepe.

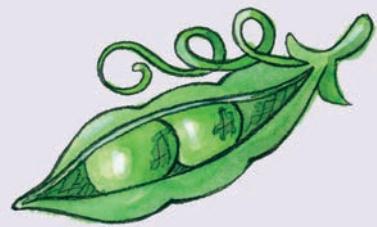
Ke reketse kolojwane mo kgetseng. **Gajaana ga ke na madi gonne motho o a ntseetse ke mo lebile.**

A ke tota bone 100% mo tekong ya me kgotsa o mpa **o nona pelo ya me ka mathe** fela?

Nka se kgone motshameko oo wa khompiuta. **Sa gore ke tlaa o reka ke go itlantla diteme fela.**

Jabu le abuti wa gagwe ba a tshwana. O ka re **magotlonyana a mabedi**.

Ga re a ka ra tlotla ka ga yona gonne Pule ga a **mpeye sebete**.

Ba ntshana se inong. Motho yo wa gago o jele tlwae.

Batho bangwe ba lela **dikeledi tsa mathe**. Ka re ba kgobile kgetse.

A re direng

Tlhophapheng la maele mo tsebeng kana letlhareng le mme o thale setshwantsho se mafoko a bonalang a se kaya.

A re buiseng

Buisa resipi mme morago o arabe dipotso:

Resipi ya dikuku

Didiriswa kana ditsompelo

Maswana a le 4 a botoro

Maswana a le 2 a poere e e bakang

Kopi e le 1 ya bopi

Mae a le 2

Maswana a le 3 a sukiri

Kopi e le 1 ya mašwi

Letswai le lennye

Halofo ya leswana la vanila

Morḡwa

1. Gakolosa botoro mo mogoteng kana molelong o o kwa tlase.
2. Tlhakanya didiriswa tse di omileng mmogo mo sejaneng se segolo.
3. Tlhakanya didiriswa tse di metsi go akaretsa le botoro e e gakolositsweng mo sejaneng se sennye se sengwe.
4. Tshela didiriswa tse di metsi mo sejaneng sa ditsompelo tse di omileng mme o fuduwe motsots'o le mongwe.
5. Tshela maswana a a tletseng a botoro mo paneng.
6. Fa dipudula di tlhagelela mo godimo fetola dikuru.
7. Fa matlhakore otlhe a le mahunou o ka nna wa tshola tshola kgaba ya sirapa.

A re kwäleng

Buisa resipi ka kelothhoko mme o arabe dipotso ka ga yona.

Ke ditsompelo dife tse di metsi? Naya lenaneo la tsona.

Dikuku di tshwanetse go abiwa jang?

Re kaya reng fa re bua ka molelo o o kwa tlase?

--	--	--	--

Folipi e kaya eng?

--	--	--	--

Mmala o o bohunou jwa gauta ke ofe?

--	--	--	--

Re kaya reng fa re bua ka letswainyana?

--	--	--	--

Go kgotlopanya ke go dira eng?

--	--	--	--

O tshwanetse go dira eng fa o fetsa go tshela ditsompelo tse di metsi mo sejaneng?

Go kwala resipi ya me

A re kwaleng

Jaanong kwala resipi ya gago
e o e ratang.

Thalela madiri otlhe mo
resiping ya gago le mo
resiping ya dikuku.

Resipi ya _____

Didiriswa kana ditsompelo

Mokgwa

Dijana tse di tlhogegang

A re bueng

- Tlhalosa resipi ka tatelano e e nepagetseng kwa setlhopheng sa gago.
- O dirisitse mafoko a tshwana le 'o tshwanetse' gakae?
- A bidiwa mafoko a modiriso.

Lebelela mafoko a a modiriso.

Mafoko a re bolelela eng?

Re dirisa "kgona" go bontsha bokgoni.

Re dirisa "nka nna" go kopa tetla.

Re dirisa "tshwanetse" go bontsha botlhokwa.

Re dirisa "tlaa" go bontsha maikaelelo.

kgona

tshwanetse

tshwanetse

nka nna

tlaa

tshwanetse

A re kwaleng

Batla o bo o thalela mediriso mo dipolelong tse. Re go diretse ya ntlha.

O tshwanetse go tla le diaparo tsa go thuma fa o batla go thuma.

Bese e tlaa tloga mo sekolong ka 09:00.

O tshwanetse go itlela dijotshegare tsa gago.

O tshwanetse go dira tirogae ya gago letsatsi le letsatsi.

Ke tlaa tshameka kgwele ya dinao ka moso.

O se ka wa goga.

Ga ke kgone go tshameka gompieno. Ke tshwanetse ka ithutela diteko tsa me.

A nka tswa kwa sekolong ka bonako gompieno?

O kgona go tshameka kgwele ya maoto bontle thata.

Ke tshwanetse go ya kwa ngakeng ya meno gonne leino la me le a opa.

A re kwaleng

Jaanong feleletsa dipolelo tse.

O se ka wa

Ke tlaa

O tshwanetse go

Ke tshwanetse go

A nka

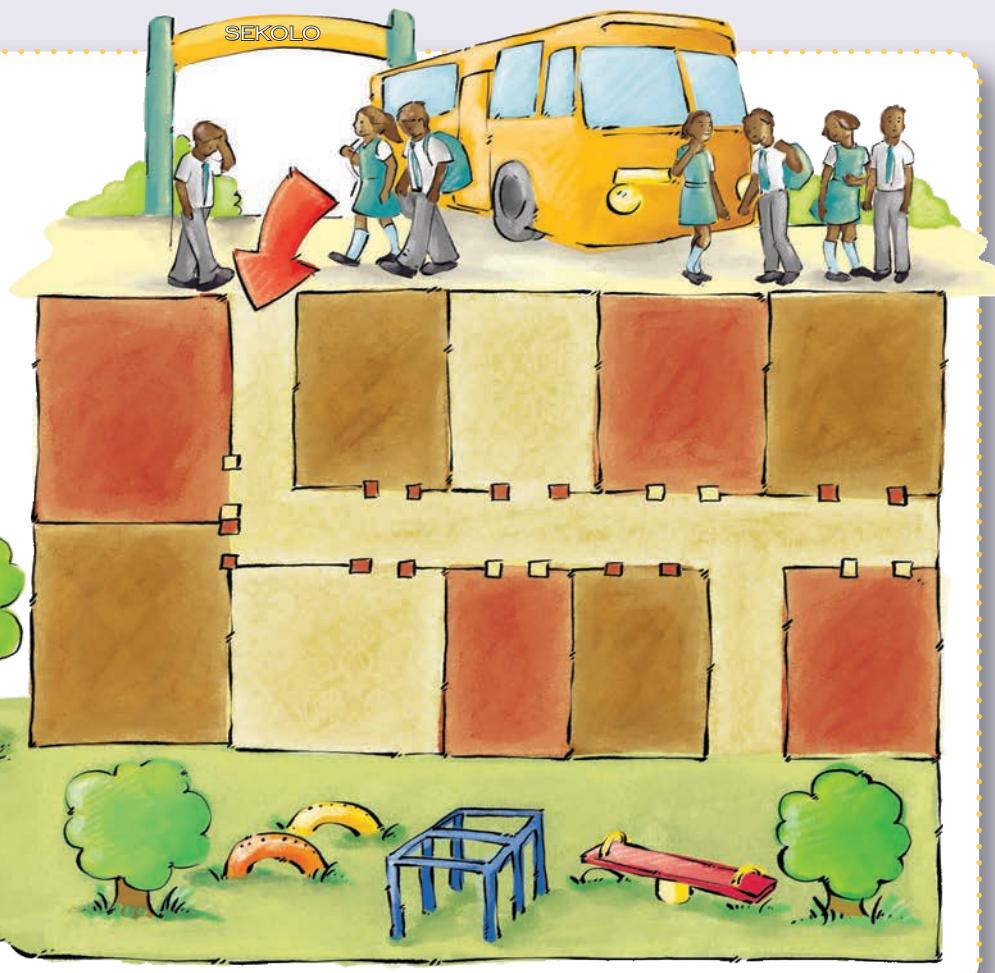

Go neelana ka dikaelo

A re direng

Gompieno mosimane yo mošwa o simolotse kwa sekolong. Mo thusen go batla tsela ya gagwe mo tikologong ya sekolo.

A re direng

Buisa dikaelo ka kelotlhoko. Mme o sale dikaelo morago go bona mafelo a a farologaneng mo godimo ga polane ya sekolo. Fa o bone mafelo, tlatsa maina a ona mo mmepeng.

Phaposiborutelo ya Mophato 4	Ke phaposiborutelo ya ntlha mo letsogong la moja.
Kantoro ya ga mogokgo	Fa a tsena, o tshwanetse go tsamaela kwa molemeng. Ke phaposi ya bobedi mo letsogong la moja.
matlwanabooithusetso	Fa a tsena kwa sekolong o tshwanetse go retologela kwa molemeng. O tlaa bona phaposi ya bone mo mojeng.
Mabala a metshameko	Fa a tsena o tshwanetse go fapogela kwa molemeng mme a fete ka mojako o o kwa mojeng wa gagwe.

Jaanong taka mmapa wa sekolo sa gago.

Boithabiso

A re kwaleng

Kwala dikaelo go tswa mo hekeng ya sekolo go ya kwa phaposiborutelong ya gago.

Kgaoganyo ya mafoko

A re kwaleng

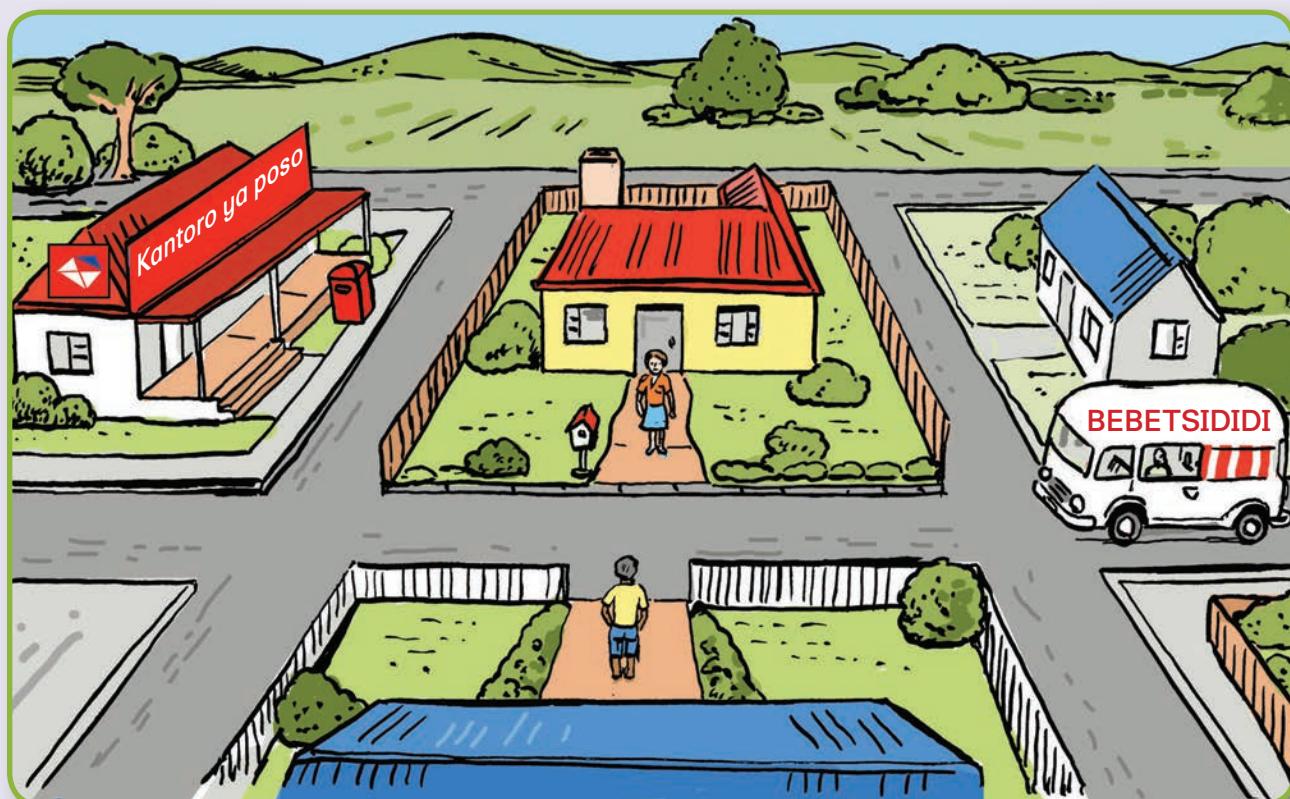

Kgaoganya mafoko a ka dinoko. Morago o bo o kwala palo ya dinoko mo lefokong le le mo lebokosong. Fa o feditse go dira seo, dirisa mafoko a le 6 go bopa polelo. A kwale mo bukeng ya gago.

Ela tlhoko gore
tsotlhе tse ke
ditlhongwa.

Me/ba/la/ba/la	5	tlhonya	<input type="text"/>	tlhaloso	<input type="text"/>	maswe	<input type="text"/>
tlhokathuso	<input type="text"/>	tlhontse	<input type="text"/>	papiso	<input type="text"/>	maswe	<input type="text"/>
itumedisa	<input type="text"/>	itshepa	<input type="text"/>	kutlwelobotlhoko	<input type="text"/>	moamogedi	<input type="text"/>
boitumelo	<input type="text"/>	tshepagala	<input type="text"/>	dinoko	<input type="text"/>	puisano	<input type="text"/>
botlhaswa	<input type="text"/>	bontle	<input type="text"/>	bontle	<input type="text"/>	iketlile	<input type="text"/>

Kwa Jabu le Tshepo ba dulang teng

Lebelela setshwantsho mme o tlatse mafoko a a tlogetsweng.

A re kwaleng

1. Thema o nna mo ntlong ya mabota le marulelo a a serolwana.
2. Thema o tsamaela kwa molemeng, o kgona go tsamaela kwa veneng.
3. Jabu o nna mo ntlong e e nang le marulelo. O lebeletse Thema.
4. Jabu o retologela kwa molemeng. Morago o a retologa. O kgona go reka.
5. Fa Thema a batla go reka setempe o retologela kwa hekeng gonne e kwa mojeng wa gagwe.

Motshameko o o gagametseng – ke mang yo o tlaa nnang mofenyi

- Latlhela letaese.
  - Tsamaisa setshwai.
  - Dirisa ditlhaloso tsa nako tse di bontshiwang mo ditopong tse ditshweu o bo o bopa polelo.
  - Yo o fitlhlang kwa bofelong wa ntlha ke mofenyi.

A re bueng

- Fa o eme mo setulong mo phaposiborutelong mme o bo o lebelela kwa tlase, o bona eng?
  - Fa o eme kwa morago mo phaposing mme o bo o lebelela kwa phaposiborutelong, o bona eng?
  - Fa o eme fa pele ga tlelase mme o bo o lebelela phaposiborutelo, o bona eng?
  - E leke.

A re kwaleng

Dira lenaneo la dilo di
le 12 tse di mo
phaposiborutelong
mo setshwantshong
sa 1.

Di tshwae fa
di tlhagelela
gape mo
setshwantshong
sa 2.

Pono ya polane ya phaposi borutelo

Lebelela ditshwantsho tse pedi mme
morago o arabe dipotso tse di latelang.

A re kwaleng

Motaki o ne a eme fa kae fa a ne a thala setshwantsho se?

Ke bana ba bakae ba ba ka dulang mo tlelaseng?

Ke eng se se bapileng le letlhhabaphefo?

Go na le matlhabaphefo a le makae mo tlelaseng?

Go na le dišelofo di le kae mo šelofong ya dibuka?

Setshwantsbo 1

Setshwantsbo 2

Kwa morago
kgotsa kwa
qodimo

Kwa morago
kgotsa kwa
godimo

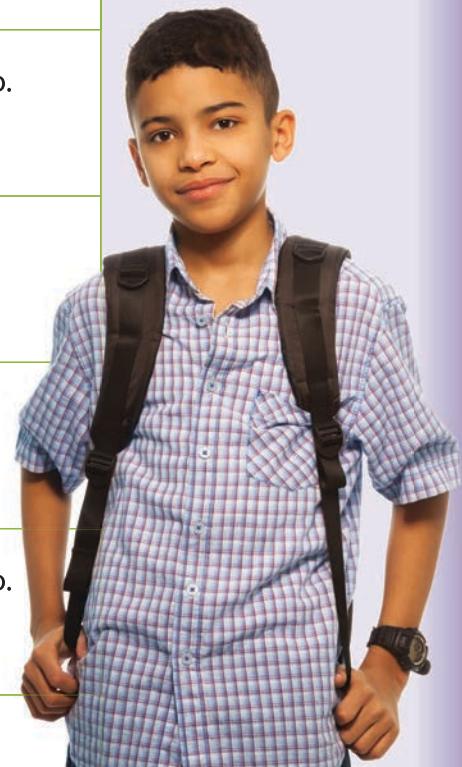

A re kwaleng

O itsitswe madiri a a farologaneng mo kgweditharong e.
Tlhophya le go tlatsa mathusamadiri a a nepagetseng mo polelong nngwe le nngwe. Mme o thalele madiri.

Mathusamadiri ke bathusi

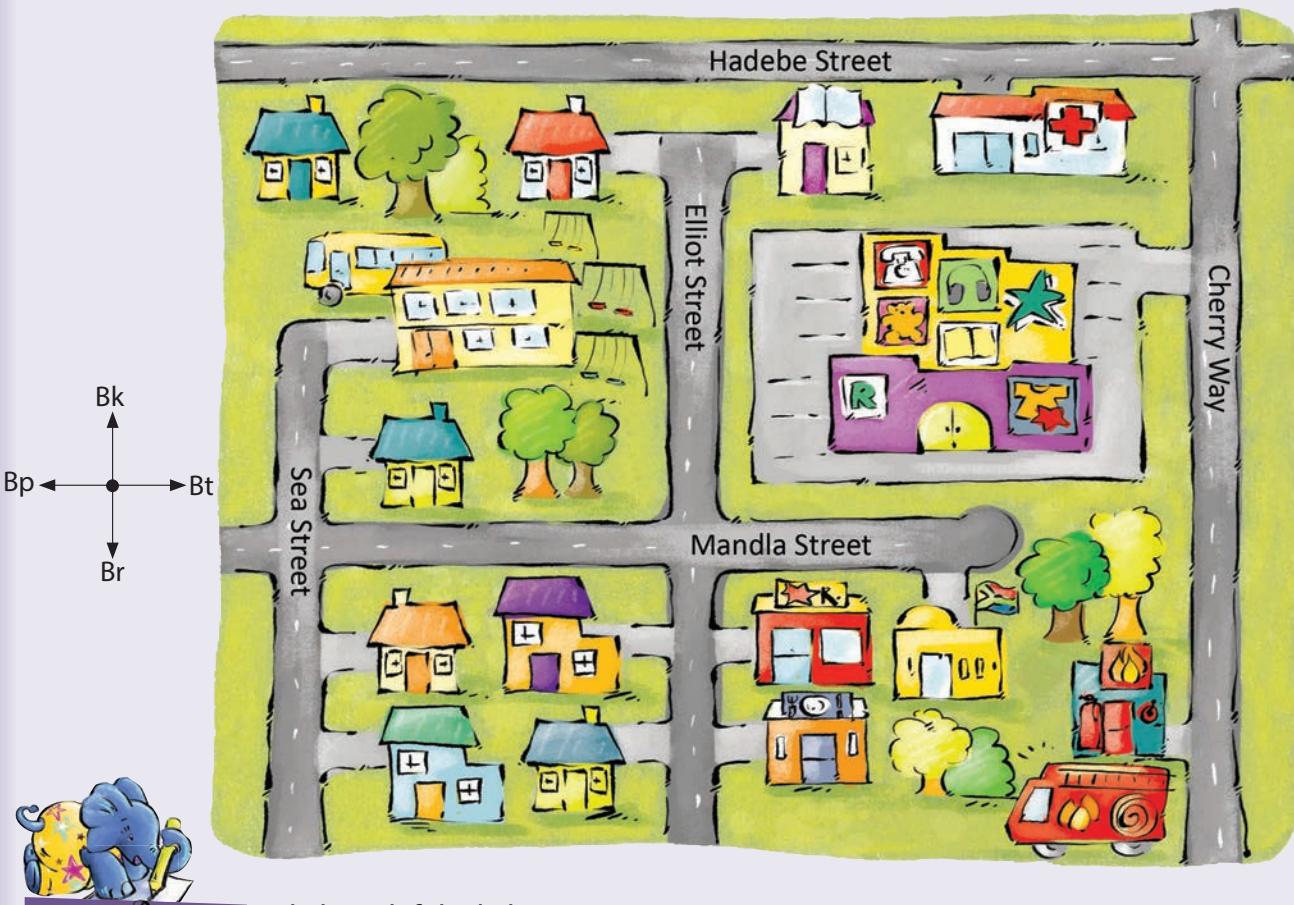
A thusa madiri go feleletsa bokao. A tla pele ga madiri mo polelong.

ba	1.	Re _____ tshameka bolotloa.
ne	2.	Ke _____ ke mmolelala ka ga bothata jo.
sa ntse	3.	O _____ a tshaba mmaagwe le gompieno.
tlaa	4.	Ke _____ go mmolelala kgang e.
tlhola	5.	O _____ bua tota.
a	6.	Batho bale _____ ba batla nna.
ne	7.	Re _____ tshameka bolotloa.
tlile	8.	Ke _____ ke mmolelala ka ga bothata jo.
le	9.	O _____ a tshaba mmaagwe le gompieno.
tlile	10.	Ke _____ go mmolelala kgang e.
a	11.	O _____ bua tota.
ne	12.	Batho bale _____ ba batla nna.

1 ba, 2 ne, 3 sa ntse, 4 tlaa,
5 tlhola, 6 a, 7 ne, 8 tlile, 9 ile,
10 tlile, 11 a, 12 ne.

Jaanong tlhophya lefoko le le lengwe go tswa mo go mangwe le mangwe a a khalarilweng mo lebokosong mme o itirele dipolelo tsa gago.

A re kwaleng   Sekeletsa lefoko le le nepagetseng.

Mmila wa Hadebe o kwa **bokone/borwa** jwa mmila wa Mandla.

Sekolo se kwa **bokone/borwa** jwa mmila wa Mandla.

Bookelo bo kwa **bokone/borwa** jwa mmila wa Hadebe.

Jaanong tlatsa ka karabo e e nepagetseng.

Bookelo bo kwa mmileng ofe?

Phaka e mo mmileng ofe?

Lefelo la molelo le kwa mmileng ofe?

Kwala dipolelo di le tharo ka ga gore dilo di kae mo mmapeng o.

A re bueng

Jaanong lebelela mmapa o o mo tsebeng kana letlhareng le. Neela tsala ya gago dikaelo tsa mafelo a a farologaneng. Ka gale simolola dikaelo go tswa kwa sekolong.

Sekao:

Potso: Ke ya kwa dibolokong tsa 4 kwa borwa le kwa bolokong ya 1 kwa Bophirima. Ke ya kwa kae?

Karabo: Ngaka ya meno

Buisa dikaelo tse. Tlatsa mafelo a motho a yang kwa go ona mo kholomong e e mo mojeng. Dirisa ona mmapa o.

A re kwaleng

Ke ya diboloko tse 2 kwa botlhabatsatsi le diboloko tse 2 kwa borwa.	Kantoro ya poso
--	-----------------

Ke ya diboloko tse 3 kwa borwa le diboloko tse 3 kwa bophirima.	
---	--

Ke ya di boloko di le 3 kwa botlhabatsatsi.	
---	--

Ke ya diboloko tse 3 kwa borwa le diboloko tse 2 kwa bophirima.	
---	--

Ke ya diboloko tse 2 kwa bokone le boloko e le 1 kwa botlhabatsatsi.	
--	--

Ke ya diboloko tse 2 kwa borwa.	
---------------------------------	--

Nomora ditshwantsho ka tatelano e e nepagetseng ya go dira borothopate.

A re direng

Jaanong kwala resipi o bontsha
ditsompelo tse o tlaa di tlhokang.

Go dira botoro ya matokomane le borothopate jwa banana

Ditsompelo

Mokgwa

1

2

3

4

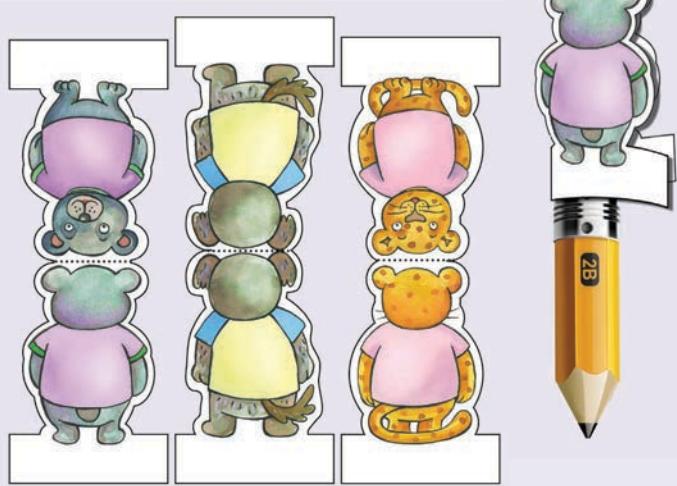
5

Dirisa ditshwantsho tse o di nomorileng go kwala mokgwa ka tatelano e e nepagetseng.

A re direng

- 1 Seg a bogodimo jwa phensele go tswa mo tsebeng kana matlhareng a a segilweng go tswa kwa morago ga buka.
- 2 Seg a bogodimo jwa phensele mo moleng o mokima.
- 3 Mena go bapa le mela e e maronthorontho.
- 4 Menolola bogodimo mme o tshase ka sekgomaretsi.
- 5 Ema metsots e le mmalwa gore sekgomaretsi se ome.
- 6 Tsaya phensele. Phuthela seterepe se se kwa tlase se sesweu sa seoketsaphensele kwa godimo ga phensele bokana ka 1 cm go tswa kwa godimo.
- 7 E tshware thata mme o lekanyetse lemeno go ya kwa phenseleng.

Go lebelela

Nka kgona go

buisa tshedimosetso ya setlhawga, sk. tshate ya maemo a bosa.

kwala tshedimosetso ya setlhawga.

neela tshedimosetso go tswa mo kgannyeng.

kwala kgang.

kwala tlhaloso ya moanelwa.

buisa le go tlhaloganya tlhakatlhakano ya naane.

kwala naane.

dirisa matlhaodi.

naya maemo a tekano jaaka mogolo mogolwane mogologolo.

dirisa maemeditho (ena, bona, rona).

dirisa marui (gagwe, tsa me, tsa rona).

dirisa masupi (tse, tsele, yole).

bontsha leina le sedirwa mo polelong.

naya madiri a a nepagetseng go dumelana le sedirwa.

dirisa ditlhogo tse di nepagetseng.

naya bontsi jo bo nepagetseng.

naya malatodi a a nepagetseng.

dirisa pakapheti.

dirisa pakatlang.

dirisa pakajaanong.

tlhalosa mefuta e e farologaneng ya madiri, madiritota, mafetedi, madiredi.

naya madiri a a nepagetseng a a tlhamaletseng le a a sa tlhamalalang.

lemoga madiri a a sa feteleng.

dirisa madiri a a simololang ka "go" le a a se nang "go".

dirisa mathusamadiri a a nepagetseng.

kgaoganya mafoko go ya ka dinoko.

A re kwaleng buka

Bua le tsala ya gago ka ga kgang e o tlaa e kwalang. Morago o tlatse dikakanyo tsa gago mo mmepeng o wa tlhaloganyo.

A re bueng

1 Baanelwa

3 Mmele

2 Matseno

4 Bokhutlo

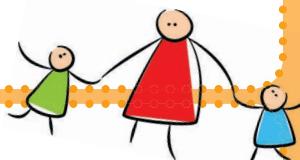

Itirele buka ya gago. Sega tsebe kana lethare le le latelang la buka e. Sega mo meleng e e maronthorontho. Mena tsebe kana letlhare mo meleng. Kwala setlhogo sa kgang kwa sephuthelong kana letlharekapesong. Kwala leina la gago fa tlase ga setlhogo, ka gonke wena mokwadi wa kgang. Thala setshwantsho mo sephuthelong kana letlharekapesong. Jaanong kwala kgang ya gago mo bukeng.

KA GA MOKWADI

Kwala leina la gago

Dingwaga tsa gago

Kwa o dulang teng

8

Kwala setlhogo sa buka fa.

Tlatsa leina la gago (ke wena mokwadi).

1

Kgato 4: Seg a mo moleng o o tsepameng morago ga go tshwaraganya mo buka ya gogo.

Kgato 1: Mena mo moleng o o nang le maronthorontho.

5

4

Tswelela ka kgang ya gagofa.

Kwala mmele wa kgang fa.

Thala setshwantsho fa.

Thala setshwantsho fa.

Thala setshwantsho fa.

Kgato 2: Mena mo moleng o o nang le maronthorontho.

Kgato 3: E tshwarganya mo lethakoreng le.

Thala setshwantsho fa.

Thala setshwantsho fa.

Simolola go kwala kgang ya gago fa.

2

Feleletska kgang ya gago.

7

3

9

Tswelela ka kgang ya gago fa.

Thala setshwantsho fa.

Kwala se se diragaling kwa bokhutlong jwa kgang.

Thala setshwantsho fa.

Thanodi ya me

A
a

Handwriting practice lines for the letters A and a. The background is light green.

B
b

Handwriting practice lines for the letters B and b. The background is pink.

C
c

Handwriting practice lines for the letters C and c. The background is light blue.

D
d

Handwriting practice lines for the letters D and d. The background is light orange.

Handwriting practice lines for the letters A and a. The background is light green.

Handwriting practice lines for the letters B and b. The background is pink.

Handwriting practice lines for the letters C and c. The background is light blue.

Handwriting practice lines for the letters D and d. The background is light orange.

Thanodi ya me

E

e

F

f

G

g

H

h

Thanodi ya me

I
i

Thanodi ya me

M
m

N
n

O
o

P
p

Thanodi ya me

Q
q

Handwriting practice lines for the letters Q and q.

R
r

Handwriting practice lines for the letters R and r.

S
s

Handwriting practice lines for the letters S and s.

T
t

Handwriting practice lines for the letters T and t.

Thanodi ya me

U
u

V
v

W
w

X
x

Y
y

Z
z

Please see page 133 for instructions on how to make these pencil toppers.

